

RUMSLIG (O)RÄTTVISA!

- En studie av platser i Göteborg där ingen borde bo

CHALMERS
UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

Jessica ANDERSSON och Karin DARJ

ENGLISH TITLE: Spatial (in)justice

- A study of places in Gothenburg where no one should live

Examensarbete vid Chalmers Arkitektur
MPDSD//Design for Sustainable development

© Jessica ANDERSSON & Karin DARJ

CHALMERS TEKNISKA HÖGSKOLA

Master programme Design for Sustainable Development

SE-412 96 Göteborg, Sverige

Telefon +46(0)31 772 1000

Presentation 15.05.2014

Examinator // Björn MALBERT

Handledare // Anna-Johanna KLASANDER

SÖKORD: rumslig rättvisa, stadsplanering, social hållbarhet, utanförskap, marginalisering, norm

ABSTRACT

SVENSKA : I utkanten av staden i bullerutsatta verksamhetsområden bor personer på platser där ingen människa borde bo. Dessa människor bor i baracker, gamla hotell eller modulhus och de är placerade på platserna av kommun och stat. Det handlar uteslutande om människor som befinner sig utanför det konventionella samhället och som inte har tillgång till någon annan bostad.

Detta är en del av en global samhällsutveckling där klyftorna ökar mellan olika socioekonomiska grupper, vilket även tar sig ett rumsligt uttryck i staden.

Syftet med uppsatsen är att med utgångspunkt i begreppet rumslig rättvisa belysa orättvisan i staden och undersöka vad det får för konsekvenser att vissa människor placeras på platser där ingen borde bo, både för dem som bor på platserna och för staden i stort. Platserna har inventerats och de boende har intervjuats om hur lokaliseringen av boendet påverkar deras vardag, identitet och känsla av sammanhang i staden. Arbetet syftar även till att fungera som inspiration och drivkraft för att bryta den orättvisa utvecklingen.

Genom samtal och mailkorrespondens med tjänstemän inom kommunen reder vi också ut hur det kommer sig att bostäder placerades på dessa platser från början. Vidare tittar vi på hur det fungerar idag, vilka planeringsverktyg och arbetssätt som finns när det kommer till social hållbarhet och rumslig rättvisa.

Resultatet visar att människor i hög grad påverkas av lokaliseringen av sitt boende, främst gällande självkänsla och identitet men även i sin vardag då det kommer till trygghet och rörelse på platsen. Det finns goda intentioner kring hur arbetet med att skapa en mer inkluderande stad och att underlätta för bostadslösa ska gå till, dock verkar det som lite av dessa syns i praktiken. Alla är överens om att lokaliseringen av bostäderna kunde varit bättre men ändå har man nöjt sig med läget som det är.

Genom lokaliseringen av bostäder på olämpliga platser skapas en rumslig orättvisa i staden som separerar marginaliserade grupper från det "vanliga" samhället och därmed ökar utanförskapet.

ENGLISH : In Gothenburg there are people living where no one else is allowed to live. On the outskirts of the city, in industrial and commercial zones, people are living with motorways and warehouses as their only neighbors. Even though these areas are not considered suitable for housing, people live here in barracks, old hotels or housing modules. These people are not the norm; they are outside society and are placed here by the state and municipality as they have nowhere else to live. The decentralization of marginalized groups in cities is an ongoing global development, where the gap is widening between rich and poor. This process has both societal and spatial impact on our cities in terms of justice, democracy and health.

The aim of this master thesis is to illustrate how the placement of dwelling in these locations affects the ones living there and the city as a whole. The dwelling environments are discussed in terms of spatial (in) justice.

Inventories were conducted generally at the different places but more in-depth on our two sites, Tillfället and August Bark, along with interviews. The interviews were held at the sites with residents regarding the location of the dwellings impact on their daily life, feeling of identity and connection to the rest of the city. Through dialogues and mail corresponding with officials from the municipality the story of how and why these dwellings were placed in these locations at the beginning has come forth. The work of today, the alternatives and tools for housing marginalized people in Gothenburg has also been explored.

This master thesis shows how people who are living on the sites are affected negatively regarding their sense of self-esteem, daily routines and feeling of safety. There seems to be good intentions on how to work with this group in the municipalities' policies, documents and by the officials, but less is seen of this in the reality. They are in one way unsatisfied with the locations but at the same time saying that this was the best they could do under the circumstances. But by giving less in terms of adequate dwelling environments, to the people that are situated on the bottom of society, spatial injustice creates. This action excludes marginalized groups from the society and increases alienation in the city.

STORT TACK TILL

De boende på Tillfället
De boende på August Bark
Bertil Schmidt
Försäljare och personal på FAKTUM
Anna-Johanna Klasander
Maja Kovacs
Emílio Brandão
Björn Malbert
Personal på August Bark och Tillfället
Kristofer Ander
Anton Stenros
Calle Thorell
Social resursförvaltning
Fastighetskontoret
Stadsbyggnadskontoret
Familj och vänner

FÖRORD

Det finns i vårt samhälle idag ett innanför och ett utanför. Både mentalt, socialt och rumsligt. Detta arbete har varit en gemensam resa mellan de olika.

En resa som för vår del började långt tidigare. Med avstamp i det gemensamma intresset för social hållbarhet valde vi båda att, efter avslutad kandidatexamen på programmet Fysisk planering vid Blekinge Tekniska Högskola, söka till Chalmers och masterprogrammet Design for Sustainable Development. Framförallt för de kurser där vi kunde få kunskap om hur en annan verklighet än vår egen fungerade i relation till den byggda miljön. Dessa kurser var Social Inclusion i Hammarkullen och Reality Studio i Tanzania, vilka legat till grund för vår fördjupade kunskap rörande medborgardeltagande, utanförskap och kritisk reflektion kring vilka vi är i förhållande till andra. Samt vilken roll staden och dess utformning har för sociala strukturer och samspel.

I Hammarkullen blev vi minoriteter i ett samhälle där vi annars på alla sätt är vana att tillhöra normen. Det gav en förståelse för de parallella världar som existerar i staden och en reality check när det kommer till hur olika valmöjligheterna ser ut beroende på vilken

grupp i samhället du föds in i. Resan till Zanzibar i Tanzania gav insikt i hur det är att stå ny inför en kontext du inte förstår och försöker passa in i. Vi gjorde vårt första större projekt ihop här. Tillsammans med vår klasskamrat från Kenya skrev vi om kvinnors situation på marknadsplatser i Stone Town. Kvinnor var i denna kontext en stigmatiserad grupp och det gick tydligt att se hur normer fick ett fysiskt uttryck genom att kvinnorna placerades i de mest utsatta lägena på marknadsplatserna. Där och då fick rumslig orättvisa en innebörd för oss.

Genom den här uppsatsen fortsätter vi vår resa i att möta "de andra". De som inte tillhör samma grupp som vi men som vi delar våra gator, torg och drömmar med. Vi har under uppsatsens gång mött ett antal personer som inte har något annat hem än det som tilldelats dem i kommunens så kallade akuta alternativboenden. Vi har observerat, diskuterat men framförallt känt. Vi har blivit överraskade och förbannade och behövt ifrågasätta våra egna föreställningar om det samhälle vi alla lever i. Kanske väcker uppsatsen känslor även hos dig.

Välkommen till Göteborgs bakgårdar!

Jessica ANDERSSON
jes.and03@gmail.com

Karin DARJ
karindarj@hotmail.com

Göteborg 07/05/2014

Innehåll.

INTRODUKTION.

7

Inledning	8
Syfte och frågeställningar	9
Avgränsning	10
Metod och emperi	11

FORSKNINGS- OCH KUNSKAPSÖVERSIKT.

13

Hållbar utveckling	14
Bostaden som mänsklig rättighet	16
Teoretiska utgångspunkter	20

PLATSER. PERSONER. PLANERING.

23

Platserna	24
Mötet med "de andra"	26
Göteborg: Planering och vision	28
Vem gör vad?	29
Visioner för staden	30
Mot social hållbarhet	32
Vad hände?	34
Utblick: Vad gör andra?	38
Göteborg: Platser och personer	40
Område 1 : Älvstaden - Hisingen	42
<i>Fallstudie: Tillfället</i>	46
Område 2: Järnbrott	76
<i>Fallstudie: August Barks gata</i>	80

AVSLUTNING.

104

Diskussion	105
Slutsats	110
English summary	111

REFERENSER.

115

BILAGOR.

119

Introduktion.

Här presenteras, förutom en bakgrund till ämnet, syfte och frågeställningar, avgränsning samt de metoder och den empiri som använts i uppsatsen.

INLEDNING

De senaste decennierna har samhällen över hela världen genomgått stora förändringar. Globaliseringen och den ökande konkurrensen har påverkat utvecklingen av våra städer. Det ekonomiska systemet och den minskande omfördelningen av resurser leder till att klyftan mellan de som har och de som inte har växer sig allt djupare. Det här återspeglas i de sociala och fysiska strukturerna i våra städer. För att locka till sig investeringar måste allt som för stunden inte passar in bilden av den framgångsrika och attraktiva staden städas bort från stadskärnorna. Människor med små resurser eller låg socioekonomisk status hamnar i städernas periferi eller i nedgångna områden med låg status. Konsekvensen av detta blir att människor som inte passar in i normen exkluderas från samhället både socialt och rumsligt. Det här är en orättvis utveckling som påverkar livet i städer över hela världen – även i Sverige.

Den bild av den hållbara staden som eftersträvas idag behöver nyaseras och visionerna behöver vidgas från den täta blandstaden till att på större allvar ta upp frågor om rättvisa, tillit, social sammanhållning och hur stadsplanering kan främja detta (Fredriksson & Marntell 2013).

I den här uppsatsen undersöker och diskuterar vi dessa globala och urbana frågor utifrån de lokala förhållandena i Göteborg.

Göteborg är den stad där vi lever och verkar och där vi har möjlighet att själva utvecklas och delta i diskussionen kring hur staden ska utvecklas. Men så här ser det inte ut för alla medborgare i staden. Göteborg är nämligen också den stad i Sverige som är sämst på att ta hand om dem som hamnat i socialt utanförskap och står utanför bostadsmarknaden. Detta konstateras i en granskning från 2013 som gjorts av tidningen Faktum tillsammans med ett antal forskare. En av forskarna är Catharina Thörn, lektor och forskare vid Göteborgs universitet. I en intervju i Göteborgs-Posten uttrycker hon att:

Göteborg saknar en styrning av staden utifrån ett socialt perspektiv. Det finns ett stort fokus på Göteborg som event- och kunskapsstad, man vill skapa en attraktiv stad för medelklassen

(Göteborg är en dålig stad för hemlösa 2013-11-25)

Tre veckor tidigare publicerades en artikel i tidningen Metro om att Göteborgs Stad är den tredje mest segregerade kommunen i landet. Detta trots att det, enligt kommunstyrelsens ordförande Anneli Hultén, varit ett prioriterat politiskt mål att bryta denna utveckling under den senaste mandatperioden (Metro 2013-11-03, GP 2014-03-24). Det här visar att Göteborg har problem med att människor från olika stadsdelar inte möts och att klyftorna mellan olika samhällsgrupper ökar.

SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Med det här kan vi konstatera att det finns ett stort utanförskap i staden och att det är identifierat som en prioriterad politisk fråga. Men hur ser det konkret ut på Göteborgs bakgårdar? Hur påverkas de som lever där av sin boendemiljö? Genom att studera de platser i staden som samhället, genom lagar, visioner och strategidokument, beslutat att ingen ska bo på men där människor ändå bor får vi en bild av utanförskapet bakom rubriker och statistik.

Vi frågar oss vad det får för konsekvenser när staden beslutar att placera marginaliserade människor som inte har någon makt, status eller möjlighet att delta i debatten i dåliga miljöer där ingen med en annan position och status i samhället skulle få lov att bosätta sig. Hur påverkar den här situationen individen som bor på platsen och hur påverkar den staden i stort?

Vår ambition med uppsatsen är att bidra med kunskap och delta i debatten kring vem vi bygger våra städer för. Det här är frågor som berör både yrkesverksamma stadsplanerare, politiker och medborgare i staden.

*In every detail a city should reflect that
human beings are equal.*

- Enrique Peñalós (fd borgmästare i Bogota)

Syftet med uppsatsen är att med utgångspunkt i begreppet Rumslig rättvisa belysa orättvisan i staden och undersöka vad det får för konsekvenser att vissa människor placeras på platser där ingen borde bo, både för dem som bor på platserna och för staden i stort. Arbetet syftar även till att fungera som inspiration och drivkraft för att bryta den orättvisa utvecklingen.

Utifrån detta är frågeställningarna:

- Hur påverkas de som bor på dessa platser av sin boendemiljö vad gäller känsla av utanförskap, möjlighet att påverka dagliga rutiner och uppfattningen om sig själv i förhållande till platsen och staden?
- Vad får det för konsekvenser för staden i stort att marginaliserade grupper placeras i sämre fysiska miljöer än andra?

AVGRÄNSNING

Teoretiskt behandlar uppsatsen den sociala dimensionen av hållbar utveckling.

Vi har valt att titta på Göteborgs stad utifrån ett antal platser där vi, som planeringsarkitekter, ställer oss frågande till att människor bor. Det är platser som vi genom vår utbildning och vårt arbete lärt oss inte är lämpliga för boende. Det kan vara i industriområden, nära motorvägar eller liknande. Ofta ligger dessa platser nära service på något sätt men de är avskärmade av barriärer av olika slag. Uppsatsen berör bara placeringen av bostäder i staden och den närmaste miljön kring bostäderna, inte det som finns innanför väggarna.

Vi behandlar platser som ingår i den formella planeringen av staden – där någon har godkänt att människor ska få bo. Det finns flera platser runt om i staden som är olämpliga för bostäder men där människor själva har valt att bosätta sig utan beslut från någon myndighet. Det kan handla om ett tält i en skogsdunge eller en husvagn på en parkering. Denna informella formen av boende är inte i fokus för undersökningen.

Det visade sig tidigt att de platser vi observerat i stor utsträckning var bebodda av människor som står utanför "det vanliga" samhället. Detta konstaterande har varit viktigt för våra slutsatser. Vi vill poängtera att gruppen inte är homogen, alla vi mött har sin egen historia, sina egna behov och sina egna drömmar. Det de har gemensamt är att de för tillfället inte har tillgång till någon annan bostad än den de bor i och att den ligger på någon av de platser vi undersökt. Vi har valt att använda oss av begreppet marginaliserade då vi talar om dessa människor. Det är ett begrepp som innebär att individer utesluts från makt, status och diskurs.

VI I UPPSATSEN

Utifrån vår utbildning och bakgrund har vi en förförståelse om vad plats är och om vilka människorna som bor på de platser vi undersöker är. I sin bok *Kvinnans plats(er) — bilder av hemlöshet* beskriver Thörn (2004) risken i att antingen se hemlösa som "goda" och "offer" och myndigheter som "onda" eller det omvända, att man som undersökare själv anammar samhällets bild och därför misstror den information som ges. Det här är en risk som även vi måste beakta. Ambitionen är att vi genom att vara medvetna ska kunna undersöka platserna mer förbehållslöst och att vi kritiskt ska kunna reflektera kring våra reaktioner och resultat utifrån detta.

Vi vill förmedla hur personerna som bor på de här platserna själva upplever sin närmiljö och sin relation till resten av livet i staden.

Vår bakgrund spelar in även då det kommer till vår föreställning kring de fysiska platserna. Vi är öppna med att vi, utifrån vår utbildning, inte tycker att platserna vi undersöker är lämpliga för bostäder. Vår inställning är dock att de som bor på en plats eller använder en plats i sin vardag alltid känner platsen bäst. Detta gäller oavsett vilken grupp i samhället de boende tillhör och oavsett om de bor i koja eller slott.

METOD OCH EMPIRI

För att samla in data kring platserna och hur det är att leva på dem har vi valt att använda oss av fallstudier och metoderna inventering, platsanalys, intervju och tidsgeografi.

FALLSTUDIE

Den geografiska avgränsningen för den här uppsatsen är staden Göteborg. Vi har beskrivit åtta platser i staden. Sex av dem beskrivs mer översiktligt medan två beskrivs mer ingående i fallstudier. Ambitionen med att göra fallstudier är att kunna belysa och diskutera generella problem genom att undersöka enskilda enheter. Då undersökningen avgränsas till en specifik kontext ges möjlighet att studera saker och ting i detalj på ett annat sätt än vad som ges med bredare metoder.

Denscombe, professor i social forskning på De Montfort University, pekar på att fallstudiens möjlighet till djupdykning lämpar sig för att undersöka komplexiteten i sociala relationer och processer (Denscombe, 2009). Den tillåter också en användning av olika metoder vilket är nödvändigt i detta arbete.

Att göra fallstudier passar syftet i arbetet väl då den ger möjlighet till en ingående och komplex analys av specifika fall. En komplex analys krävs då vi måste undersöka de boendes relationer kopplade till platsen, platsens koppling till staden och upplevelsen på platsen.

Urvalet av platser till fallstudierna gjordes utifrån ett antal kriterier. Det första var att platserna skulle vara olämpliga för bostäder men att det ändå skulle bo människor där. Vidare ville vi arbeta med platser som är aktuella i olika strategiska stadsplaneringsprojekt för att kunna se hur boendena hanteras i den framtida utvecklingen av staden. Vi ville också titta på två olika former av boenden - ett i de vanligt förekommande

kommunala Altbo-barackerna och något med en annan utformning. Då urvalet skett utifrån våra observationer och inte utifrån några tidigare givna platser föll det sig naturligt att de platser vi valde är belägna nära platser som någon av oss bott eller bor på då det också är platser vi vistas mycket på och känner väl. Detta ger ännu en dimension till undersökningen genom våra vardagliga upplevelser av platserna och de som bor på dem.

INVENTERING OCH PLATSANALYS

I ett planeringssammanhang är det viktigt att beskriva den fysiska karaktären hos ett område (Olsson, Larberg och Svensson). Vi har inventerat och analyserat de två platserna för våra fördjupade fallstudier med inspiration från metoder av Lynch (1960), Gehl (2010) och LaGro (2001). Utifrån dessa har vi valt ut parametrar som bäst beskriver komplexiteten med placeringen av bostäder i verksamhetsområden där omgivningarna och infrastrukturen är anpassad för tunga transporter. De parametrar som använts är: Avgränsning, Kommunikationer, Service och funktioner, Grönområden och Möblering samt Rörelse, Barriärer och Skala. Dessa parametrar kan, om de behandlas med människan i fokus, bidra till goda miljöer. På samma sätt kan de göra miljöer otrevliga för människor om de utformas med verksamheter och transporter i fokus.

Inventeringarna grundar sig i observationer gjorda på platserna under våren 2014. För att samla in data har vi använt oss av kartor, skisser och fotografier.

Vi har även analyserat platserna utifrån teorier och begrepp som berör social hållbarhet. Begreppen vi använt är: identitet, exkludering, appropriation, vardagslivet samt staden som varumärke. Dessa beskrivs närmare under rubriken *Teoretiska utgångspunkter*.

INTERVJUER OCH TIDSGEOGRAFI

Tidsgeografi är en metod som gör det möjligt att se hur stadens struktur påverkar och begränsar människors rörelsemönster, och därmed också handlingsutrymme, i vardagen. Detta görs genom att kartan som visar var olika funktioner är placerade kopplas samman med tiden då saker och ting sker (Friberg 1990). I den här metoden är det viktigt att vara medveten om att människors val inte bara påverkas av stadens struktur utan även av personligt intresse och andras restriktioner (Hägerstrand 2009). Ett exempel är om en person som är väldigt intresserad av blommor tar omvägen förbi en viss rabatt på vägen hem varje dag, inte för att det är omöjligt att ta en annan väg utan för att det personliga intresset gör det värt att ta den längre vägen. Det här måste tas med i analysen av materialet.

Vanligtvis används tidsdagböcker med dagsprogram för att samla in information. I dagboken får informanten fylla i tid, plats, sätt att förflytta sig, aktivitet och huruvida hen var ensam eller tillsammans med andra då aktiviteten utfördes. De här dagsprogrammen används sedan för att utvärdera hur en viss plats fungerar för ett visst vardagsliv eller hur ett vardagsliv anpassas efter en viss plats.

Då de personer som bor på platserna vi undersökt har olika problematik har det varit svårt att samla in information genom tidsdagböcker. Vi har fått en tidsdagbok ifylld från en av de boende i fallstudierna och även ett referensexempel från en person som bor i ett kommunalt boende mer integrerat i staden. För att ändå få en uppfattning över hur vardagen fungerar samt för att få information om identitet kopplat till plats har intervjuer använts. Utifrån svaren har vi skapat ett fiktivt dagsprogram för den fallstudie där vi inte kunde använda oss av tidsdagbok.

Sammanlagt har vi intervjuat åtta personer som bor på platserna för våra fallstudier och en som tidigare bott på en av platserna. Intervjuerna har varit semistrukturerade där samma frågor ställts till alla informanter. Frågorna har öppna svarsalternativ.

Alla intervjuer utom den med den före detta boende har skett ute på platserna (den med den föredetta boende skedde på Faktum). Intervjutiden har varit mellan en halvtimme och en timme för varje person. Svaren har dokumenterats skriftligt och vi har växlat mellan rollerna att föra samtalet och att anteckna samt dubbelkolla svar med informanterna.

Det enda urvalskriteriet för intervjuerna har varit att informanterna ska bo (eller ska ha bott) på platsen som undersöks och spendera de flesta av sina nätter där. Personalen på boendena har sedan frågat vilka som är intresserade av att delta. Resultatet har blivit en ganska snäv informantgrupp där majoriteten varit män över 40 år. Ett bredare urval hade kunnat ge en mer nyanserad berättelse.

Intervjuer har även använts för att samla fakta rörande bakgrunden till placeringen av bostäder på de platser som undersökts. De vi talat med har varit personer som på olika sätt har vetskap kring processen som förekom boendena såsom personal på boendena, tjänstemän inom kommunen och andra med erfarenhet inom ämnet. Intervjuerna har varit ostrukturerade och skett muntligt i samtal på plats eller via telefon och mail.

Anledningen till att vi inte haft mer uppstyrd intervjuer med den här gruppen är att det tidigt stod klart för oss att det inte fanns en person som kunde svara på alla våra frågor. Istället har varje person vi varit i kontakt med bidragit med en liten pusselbit. Ofta har vi kunnat förlita oss på snöbollsmetoden vilket innebär att vi börjat med att kontakta en person som sedan givit oss information samt ett namn på nästa person som kan bidra med ytterligare en pusselbit och så har det rullat på. Att boka in formella intervjuer med alla dem vi varit i kontakt med hade varit för tidsödslande då vårt fokus i förstahand varit de boende på platserna.

Intervjuguiden för de boende och tidsdagboken finns som bilagor sist i arbetet.

Forsknings- och kunskapsöversikt.

I detta kapitlet beskrivs Rumslig rättvisa relaterat till Hållbar utveckling. Vidare redogörs för hur Sverige har behandlat bostaden som mänsklig rättighet i bostadspolitiken samt hur synen har förändrats när det kommer till bostäder för de allra svagaste i samhället. Sist presenteras de begrepp som senare används i analysen av fallstudierna.

HÅLLBAR UTVECKLING

Hållbar utveckling är ett välanvänt begrepp inom alla ämnesområden idag. Det används flitigt även inom stadsplanering. Begreppet började användas i början av 80-talet och fick sitt genomslag i och med Brundtlandkommissionens rapport *Vår gemensamma framtid*. I rapporten definieras begreppet såhär:

En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov

(FN 1987)

Brundtlandkommissionen betonade också att hållbar utveckling inbegriper såväl ekonomiska som ekologiska, sociala och kulturella aspekter (Fegler & Unemo 2000).

Idag är det vanligt att begreppet delas upp i de tre delarna ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet där alla delarna hänger ihop och är beroende av varandra. Trots att dessa tre underkategorier syftar till att precisera innebörden av hållbar utveckling så har begreppet fått kritik för att vara vagt och tolkningsbart. Vagheten kan även ses som en styrka då begreppet tack vare den breda definitionen kan användas och fyllas med mening i alla kontexter och samhällen (Olsson 2012).

SOCIAL HÅLLBARHET

Forskare som Sernherde (2004) och Mukhtar-Landgren (2009) anser att politiker och stadsplanerare lägger mer kraft och fokus på de ekologiska och ekonomiska faktorerna än de sociala vilket bidrar till att öka marginaliseringen i våra städer. En anledning till att ekonomiska

och ekologiska aspekter premieras kan vara att det är betydligt lättare att konkretisera och sätta upp kriterier för dem i specifika projekt. Ofta kan kriterier som går att räkna och mäta användas. De sociala aspekterna och konsekvenserna av ett projekt blir istället inte tydliga förrän i efterhand. Det är därför svårt att kontrollera och ställa krav kopplade till detta. Sociala aspekter kallas också för mjuka värden vilket syftar till att beskriva att de ofta är omätbara.

Trots avsaknaden av en allmänt vedertagen definition för vad som är social hållbarhet och hur vi kan uppnå den så går det att avläsa att den sociala dimensionen är viktig i den Svenska samhällsplaneringen.

Inom fysisk planering är det starkaste instrumentet för att säkerställa hur olika samhällsintressen och enskilda intressen ska vägas mot varandra Plan- och Bygglagen (PBL). Där fastslås vikten av de sociala aspekterna i portalparagrafen:

1§ I denna lag finns bestämmelser om planläggning av mark och vatten och om byggande. Bestämmelserna syftar till att, med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämnlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktig hållbar livsmiljö för människor i dagens samhälle och för kommande generationer

Plan- och bygglagen (2010:900) 1:1

Inom begreppet social hållbarhet ryms frågor som klass, rättvisa, etnicitet, genus, makt, demokrati och allas lika värde. Den här uppsatsen kommer att fokusera på social hållbarhet utifrån begreppet rumslig rättvisa.

RUMSLIG RÄTTVISA

Rättvisa har pekats ut som en viktig aspekt för att uppnå social hållbarhet (Fainstein 2010, Olsson 2012). Rumslig rättvisa är ett begrepp som kopplar samman de två begreppen social rättvisa och rum (plats). Här används det som ett sätt att konkretisera och diskutera de sociala aspekterna i stadsutveckling.

Social rättvisa är ett begrepp som diskuterats och definierats på olika sätt inom många olika ämnesområden. Det finns ingen allmänt accepterad definition men ofta handlar diskussionen om fördelningen av samhällets tillgångar och bördor och huruvida fördelningen ska ske efter förtjänst, behov, moral, prestation, förmåga eller ställning (Lindensjö 2004). Rättvisa kan också handla om mänskliga rättigheter och att motverka diskriminering som en följd av till exempel ålder, funktionsnedsättning, ras, kön, eller kultur.

Den här uppsatsen tar sitt avstamp i tanken om att alla människor är lika mycket värda men att alla människor har olika förutsättningar i samhället beroende på bland annat etnicitet, kultur, kön och klasstillhörighet. Det här leder till en syn på rättvisa där det inte räcker att göra samhället tillgängligt för alla vad gäller utbildning, sjukvård och dylikt, samhället måste också omfördela resurser till förmån för dem som har det sämst ställt. Ett exempel är att en skola i ett område där många familjer är fattiga, bor trångbott och har olika problem behöver mer resurser än en skola i ett område där familjer inte har de här bekymren. Det räcker inte att alla barn i staden får tillgång

till samma utbildning utan för att alla ska få samma förutsättningar måste de som har sämre grundförutsättningar ha mer resurser än dem som har bättre grundförutsättningar.

Rum kan definieras på olika sätt. Det kan bland annat handla om det fysiska geometriska rummet eller om det levda rummet. Det levda rummet är det rum som skapas av den geometriska formen i kombination med det sociala liv som sker på platsen. På det här sättet anses rum bli till först då människor tar dem i anspråk (Lefebvre 2011).

Genom att koppla samman ett begrepp som traditionellt tillhör sociologin med ett som traditionellt tillhör stadsplanering och arkitektur skapas en tvärvetenskaplig inriktning där olika forskningsfält tillåts berika varandra.

BOSTADEN SOM MÄNSKLIG RÄTTIGHET

De människor vi mött i arbetet med den här uppsatsen är personer som står utanför den vanliga bostadsmarknaden. De har hamnat där av olika skäl, vissa har ett missbruk, andra psykisk problematik och vissa har inte kunnat betala sin hyra. De har därmed förlorat sin bostad och sin möjlighet att få en ny på den vanliga hyresmarknaden.

I FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna står det i artikel 25 punkt 1 att: *Konventionsstaterna erkänner rätten för var och en till en tillfredsställande levnadsstandard för sig och sin familj, däribland tillräckligt med mat och kläder, och en lämplig bostad samt till ständigt förbättrade levnadsvillkor.*

I Sverige följs detta upp i grundlagen där det i Regeringsformen 1 kap 2 § står att: *Särskilt ska det allmänna trygga rätten till arbete, bostad och utbildning samt verka för social omsorg och trygghet och för goda förutsättningar för hälsa.*

Tanken om allas rätt till en bostad är väl etablerad i den svenska kulturen. Att vara utan bostad påverkar möjligheten att vara en del av samhället på olika sätt. Det är till exempel svårt att ha ett arbete och att sköta sina vardagliga kontakter med andra människor. Eftersom bostaden är ett viktigt kriterium för att uppfylla människans basala behov går det att argumentera för att den inte bör ses som vilken vara som helst.

I Sverige har kommunen ett bostadsförsörjningsansvar. Det är de som ska se till att det finns en beredskap vad gäller bostadsbyggande så det blir möjligt för alla i kommunen att leva i goda bostäder. I lagen står det att:

Varje kommun skall planera bostadsförsörjningen i syfte att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och för att främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen förbereds och genomförs.

Lag (2000:1383) om kommunernas
bostadsförsörjningsansvar

Detta handlar om ett mål för kommunen att arbeta mot och inte en rättighet för den enskilda individen att få en bostad. Som det ser ut idag talas det om nybyggnation för att lösa bostadsbristen i storstäderna. Problemet är att de privata företag som bygger har ett vinstintresse och därför vill bygga efter efterfrågan och inte efter faktiskt behov (Kamne 2014). Kommunen har möjlighet att gå in och ställa krav i projekt där de själva är markägare, det är dock relativt ovanligt att detta görs idag. Bostadsbristen är inte något som berör alla på samma sätt, konkurrensen är som allra störst mellan dem som inte har eftersom alternativen är få för den här gruppen (Hultén 2014).

Housing is not just a roof; it's not just walls. It's much more than that. Housing must have a community attached to it, and a territory. A territory where people can have access to the means of livelihood – to land, to water, to resources, to sources of income – and not only being sheltered somewhere.

–Raquel Rolnick, United Nations Special Rapporteur on the
Right to Adequate Housing

DEN SVENSKA BOSTADSPOLITIKEN

Efter världskrigen spred sig välfärdspolitiken i Europa. En av grundbultarna i tanken om välfärdssamhället var just den om bostaden som en mänsklig rättighet. Det var den offentliga sektorn som skulle förse befolkningen med goda bostäder. Så var fallet även i Sverige.

Här hade bostadsfrågan kommit upp på agendan redan på 30-talet. Som en följd av urbaniseringen och den låga bostadsstandarden levde många då trångbott under svåra förhållanden. Staten försökte lösa den värsta situationen genom bland annat barnrikehus för stora familjer som inte hade råd att skaffa en lägenhet på den vanliga marknaden. Den ohållbara bostadssituationen fick staten att beställa den bostadssociala utredningen som skulle visa riktningen för den nya bostadspolitik (Birgersson 2008).

Utredningen kom bland annat fram till att bostadsbristen och den dåliga bostadsstandarden skulle hanteras genom en generell politik där allt bostadsbyggande skulle få statliga lån och alla hushåll, även de med svag ekonomi, skulle erbjudas goda bostäder i det vanliga bostadsbeståndet. Att rikta speciella insatser mot svaga grupper, som i fallet med barnrikehusen, ledde lätt till att de som bodde där blev utpekade som andra klassens medborgare (Birgersson 2008).

Tanken var istället att en stor del av bostadsbeståndet skulle förvaltas av de kommunala allmännyttiga bostadsbolagen, ofta kallade allmännyttan. Allmännyttan hade vid den här tiden ett utbrett samhällsansvar och ekonomiskt stöd och inget krav på sig att gå med vinst. Detta skulle garantera alla människor en god bostad oavsett socioekonomisk status.

Utredningen och den bostadspolitik som följde visar tydligt att bostaden är en grundbult i välfärden och måste därmed behandlas på ett särskilt sätt. Insatserna skulle inte längre handla om att lösa akuta bostadsproblem utan bostäder skulle vara en stående del av välfärdspolitiken. Ett av de stora besluten som fattades som ett led i den nya bostadspolitik var det om miljonprogrammet som innebar att en miljon bostäder skulle byggas under tio år (Arnstberg 2000).

Genom olika hyresregleringar, undantag och subventioner lyckades Sverige under en lång tid att upprätthålla en bostadsmarknad för alla trots att det inte fanns några särskilda bostäder för de svagaste grupperna. Under 90-talet förändrades dock bostadspolitik och mycket av det som byggts upp efter krigen avvecklades. Subventionerna försvann till stor del, hyrorna höjdes, allmännyttans position försvagades och många hyresrätter såldes ut (Bostadspolitiska utredningen 1996). Även idag pågår utvecklingen mot en bostadsmarknad som allt mer styrs av den fria marknaden och vinstintresset vilket gör det allt svårare för dem med låg inkomst att klara sig på bostadsmarknaden. (Birgersson 2008)

SOCIAL HOUSING I SVERIGE

Än idag håller vi i Sverige fast vid den bostadssociala utredningens slutsats om att bostadspolitiken ska vara generell i motsats till ett system där särskilda insatser riktas mot de som har problem att klara sig på den vanliga bostadsmarknaden. Syftet med detta var att det inte skulle gå att skilja på fattiga och rika utifrån var de bodde.

Idag när grundförutsättningarna för allmännyttan har förändrats med utförsäljning och ökad konkurrens talas det istället om att blanda upplåtelseformer för att skapa socialt blandade områden med bostäder åt alla. Problemet är dock att även nybyggda hyresrätter är för dyra för låginkomsttagare. I Göteborg kan detta ses i bland annat Kvillebäcken och på Norra Älvstranden. Det finns exempel, bland annat i Högsbo, där kommunen istället har ställt krav på hur hög hyran får lov att bli för nybyggda hyresrätter. Initiativ som dessa skulle kunna vara ett sätt att göra fler bostäder ekonomiskt tillgängliga för en större grupp människor. Det gäller dock att bostadsbolagen ser sitt samhällsansvar och inte exkluderar vissa grupper i uthyrningen (Törnqvist, Olsson & Claesson 2012).

I Europa finns det på många håll insatser speciellt riktade mot resurssvaga grupper vilka ofta benämns *social housing*. Social housing kan se ut på olika sätt men ofta har formen mycket gemensamt med Sveriges tidiga allmännytta (Törnqvist, Olsson & Claesson 2012). Skillnaden är dock att allmännyttan alltid riktat sig till hela befolkningen medan social housing speciellt riktar sig till dem med låg inkomst eller som har svårt att få en bostad av andra anledningar (Boverket 2008).

Social housing är ett mycket laddat begrepp i Sverige idag. Det finns de som anser att

allmännyttan hade kunnat vara ett starkare medel om det fanns en politisk vilja. Andra menar att det inte är rimligt att tro att allmännyttan kan återgå till att ta ansvaret för bostadssituationen för de resurssvaga och marginaliserade utan att någon form av social housing bör införas även här (Fastighetstidningen 2013-06-02 Hem & Hyra nr 3 2014). I den debatt som förs står det i alla fall klart att om ingenting görs och marknaden får styra så kommer de starka att gynnas och de svaga att missgynnas.

NORMEN OCH HEMLÖSHETEN

Gruppen hemlösa i Sverige är heterogen. De senaste åren har gruppen som står utan stabila bostadsförhållanden blivit större. Detta är bland annat en följd av de allt tuffare kraven på bostadsmarknaden vilket gör det svårt för många att skaffa en bostad på egen hand (Rätt boende 2012). De nya grupperna som har det svårast är unga och invandrade (GP 2014-03-18).

Den nya situationen gör att hemlöshetsbegreppet har vidgats och att det nu mer än någonsin inte finns något självklart likhetstecken mellan hemlöshet och annan problematik. Trots detta är bilden av den hemlösa fortfarande den av en vuxen, ensamstående person med missbruksproblem och psykisk ohälsa (Rätt boende 2012).

Det kan vara ett problem när det så tydligt finns en föreställning eller en idé om en grupp som inte överensstämmer med verkligheten. Speciellt om de som utformar insatser som riktas mot gruppen har denna föreställda bild, eller norm, för ögonen. Det kan leda till att de som inte passar in i bilden exkluderas och inte nås av insatserna. Samhället är fullt av normer, många anpassar vi oss till utan att reflektera. Ofta är det först då någon bryter mot normen som den blir synlig.

Normer kan ses som allmänt delade oskrivna regler och förväntningar kring hur människor som tillhör olika grupper är och beter sig (Åkerlund 2011).

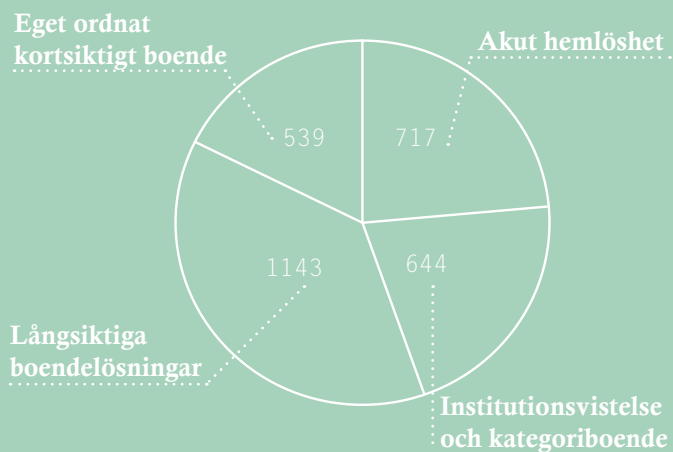
På samma sätt som det finns en bild av vem som är hemlös och hur hemlösa beter sig finns det en bild av vem invånaren i staden är. I boken *Jämställdhet nästa!* skriver Anita Larsson och Anne Jalakas att människobilden och värderingarna hos dem som planerar staden är viktiga för vem staden i slutändan byggs för. De påpekar att människorna ofta är osynliga i planeringsdokument och att stadsplanerare i sin önskan att tillvarata allmänna intressen inte nämner några grupper i rädsla för att särbehandla. Detta gör planeringen blind inför att det finns olika erfarenheter av att leva i staden snarare än, vad som var intentionen, att inkludera alla (Larsson & Jalakas 2008).

Det finns dock även en problematik med att placera människor i olika kategorier. När det görs lyfts ofta speciella behov, som att barn har särskilda behov, funktionsnedsatta har särskilda behov och kvinnor har särskilda behov. Det här gör att personerna inom gruppen avhumaniseras och pekas ut som något som skiljer sig från det som är normalt, dem som inte har särskilda behov utan bara behov. Det kan även bli problematiskt då personer tillhör flera kategorier (Åkerlund 2011, Larsson & Jalakas 2008).

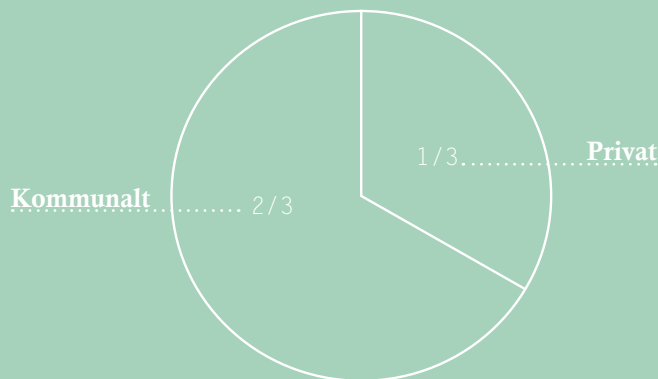
3302

Personer är hemlösa i Göteborg

ANTALET HEMLÖSA I FYRA OLIKA SITUATIONER

UTBUDET AV BOENDE FÖR HEMLÖSA I STADEN

TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

De begrepp och teorier som används i de två fördjupande fallstudierna i Göteborg är kopplade till Rumslig rättvisa och därmed Social hållbarhet och Hållbar utveckling i stort. Valet av begrepp för den analytiska ramen gjordes efter besök på platserna. Vi letade efter begrepp och teorier som kunde förklara det de boende upplever på platserna och det vi själva upplevt som besökare. Inte sällan går begreppen in i varandra då de förklarar olika sidor av samma fenomen.

IDENTITET

Identitet kopplat till plats kan handla om platsens identitet, det vill säga vilken karaktär platsen har men det kan också handla om människors identitet kopplat till plats. Den senare utgår ofta ifrån upplevelser och händelser eller ifrån historier om området. Varje människas upplevelse är subjektiv men ofta finns det även gemensamma kollektiva bilder av platser som skapats i samspel mellan människor. Det här gör att människor ofta är överens om vilka områden som är lugna, vackra och attraktiva och vilka som är motsatsen. Dessa bilder påverkar livet i området och hur människor agerar på platsen (Axelsson 2010). Vissa platser är sammankopplade med ett visst beteende vilket påverkar agerandet hos dem som lever och verkar där (Jansson 2008).

Platsidentiteten är kopplad både till individer och till grupper. Identiteten skapas genom vardagslivet på platsen, berättelser om platsen och den verksamhet som pågår där. För att en människa ska kunna identifiera sig med en plats måste den kännas naturlig att vistas på. Detta leder till att människor som tillhör samma grupp och delar en viss syn på identitet uppskattar liknande platser (Axelsson 2010). Platsidentiteten kan innehålla både positiva och negativa representationer och berättelser kring platsen (Olsson, Larberg och Svensson).

De bilder som finns av platser påverkar självbilden hos människor som bor eller vistas mycket där. Olsson, Larberg och Svensson skriver att viktiga begrepp kopplade till självbilden är hemkänsla, tillhörighet, delaktighet och trivsel. Självkänslan påverkas av hur man själv upplever miljön som finns omkring en men också av den generella bild som andra har av det område man bor i (Axelsson 2010). Ett exempel är den generella negativa bilden som finns av de storskaliga förorter som byggdes under miljonprogrammet. Berättelserna om vardagslivet i förorten handlar om misslyckande, ilska och utanförskap. Det är berättelser som i stort reproduceras av media och inte av dem som själva bor i förorten. Trots detta påverkar denna bild självbilden hos många av invånarna. Det kan handla om upplevelsen av utanförskap eller av att inte ha samma möjligheter som andra i samhället.

Uppfattningen om en plats identitet skiljer sig åt mellan tillfälliga besökare och de som lever sitt vardagsliv på platsen. Detta kallas ibland besökarperspektiv och brukarperspektiv. Att vistas på en plats varje dag under en längre tid gör att du upplever och upptäcker platsen och får en relation till den bortom det visuella. Om en människa har många minnen och upplevelser kopplade till en plats kan det även hindra förmågan att beskriva känslorna inför den. Tillfälliga besökare fokuserar mycket på det synliga och kopplar tidigare minnen och uppfattningar om liknande platser till den aktuella platsen. Med enbart ett besökarperspektiv är det lätt att missbedöma och förenkla en plats karaktär. (Axelsson 2010)

EXKLUDERING

Stadens offentliga rum är viktiga arenor för individens identitetsskapande och förståelsen för andra människor. Då personer vistas på offentliga platser blir de sedda och bekräftade (Németh 2008, Van Lieshout 2008). På offentliga platser som är tillgängliga för alla finns en möjlighet att se och träffa människor från andra grupper i samhället. Detta kan leda till konflikter men det kan också leda till större acceptans och förståelse för "de andra", det vill säga för människor som inte är som du själv (Johansson 1:2004, Van Lieshout 2008).

Ofta är det de offentliga platserna som ligger närmast hemmet som nyttjas mest och som därför är de platser där vi ska lära oss om andra och få bekräftelse (Madanipour 2004). Det här gör att det är viktigt med en mångfald bland invånarna som bor i närområdet. Bor jag i ett område där det bara bor andra ur samma grupp som mig så möter jag bara mina egna på den offentliga platsen och då lär jag mig inte att hantera och acceptera olikheter.

Staden idag handlar i stor grad om konsumtion och ägande vilket leder till att de som inte har möjlighet att konsumera ses som oönskade eller udda (Johansson 2004). Ett tydligt exempel är köpcentrum som blir allt viktigare som offentliga platser i takt med att konsumtion blir en allt större del av vår vardag. I köpcentrum råder ett halvoffentligt tillstånd då fastighetsägaren har möjlighet att bestämma vad som är tillåtet och vem som är önskvärd vilket gör att vissa grupper kan exkluderas (Forsemalm 2004). Att exkluderas från en plats som är öppen för andra visar tydligt för individen att hen inte är önskvärd och inte räknas som en del av allmänheten vilket skapar ett stort utanförskap. Det visar också att det finns någon som har makten att definiera vem som är normal och vem som är värd vilken plats.

APPROPRIATION

Att appropriera ett rum innebär att en grupp i samhället gör en plats till sin egen genom att använda den och prägla den efter sina behov (Lefebvre 2011). Ett exempel är ungdomar som använder ett offentligt rum för att skejta eller när de boende i ett område tar över en offentlig plats för att laga mat och umgås. På det här sättet kan platser som annars inte används få en funktion och personer som inte har råd eller möjlighet att skaffa en privat plats att umgås på ändå mötas.

Appropriation kan i vissa fall innebära att andra grupper i staden utestängs från platser. Det här behöver inte vara en aktiv utestängning då gruppen fysiskt finns på platsen utan det kan handla om att symboler signalerar vilken grupp platsen tillhör.

Offentliga rum är sällan neutrala och objektiva. Det finns i de flesta fall en uppsättning med föreställningar, oskrivna regler och ibland även lagar som styr vilka aktiviteter som är tillåtna. Ofta är offentliga rum approprierade av människor som uppfattas som representativa för allmänheten. Det finns dock många grupper i samhället som inte anses representativa för allmänheten och som därför inte känner sig välkomna (Olsson 2008). Idag har vi en situation där det offentliga rummet i stor grad görs om för att vara en trygg plats för medelklassen att konsumera och få upplevelser på vilket gör att människor som uppfattas som ett hot mot detta stängs ute (Zukin 1997, Thörn 2005).

Approprieringen av det offentliga rummet kan beskrivas som en kamp där olika grupper i samhället kämpar för rätten att synas och använda rummet till aktiviteter i sitt vardagsliv (Thörn 2006). För vissa grupper är enda sättet att få utföra sina aktiviteter att undvika konflikter genom att välja ett rum där det inte finns några motstridiga intressen eftersom de annars konkurreras ut (jämför med diskussion i Olsson 2008 om arrangörer av technofester i Stockholm).

VARDAGSLIVET

Den fysiska strukturen i staden sätter upp ramar för hur människor har möjlighet att leva sina vardagliga liv. Vardagslivet innefattar alla aktiviteter under dygnets 24 timmar, både arbete, resan till och från arbetet, tiden i hemmet och övrig fritid. Ofta ser dessa aktiviteter relativt lika ut från dag till dag.

Utifrån de fysiska förutsättningar som finns i miljön lägger människor upp olika strategier i sin vardag (Larsson och Jalakas 2008). Det kan handla om valet av väg för att känna sig trygg efter mörkrets inbrott, att anpassa arbetstiden för att barn inte ska behöva vara länge på dagis eller att byta bostadsort på grund av utbud. Strategierna påverkas av vem du är och vilken grupptillhörighet du har.

Det har alltid funnits en allmänt rådande bild av hur vardagslivet ter sig för människorna i staden även om denna bild eller föreställning förändrats över tid. Bilden påverkar hur städer planeras. Genom detta uppmuntras och underlättas den formen av vardagsliv som för tillfället ses som norm. Vardagslivsperspektivet är ett sätt att flytta fokuset från föreställda behov hos olika grupper i staden till grupper och individers faktiska erfarenheter och strategier. För att inte skapa ojämlikhet måste vardagslivet hos olika sociala grupper belysas (Åquist 2001).

Genom att i stadsplanering lyfta olika grupper och familjekonstellationers erfarenheter av sitt vardagsliv i staden synliggörs det som annars ofta inte tas i beaktande. Istället för att utgå ifrån egna antaganden, fördomar och föreställningar måste vi utgå ifrån medborgarnas faktiska erfarenheter (Larsson & Jalakas 2008).

Platser. Personer. Planering.

Här presenteras vår undersökning av platser i Göteborg som är olämpliga för bostadsändamål men där det ändå placerats bostäder. I kapitlet beskrivs även visioner och ansvarsfördelning kopplat till stadsplanering i Göteborgs Stad och en bakgrund till hur det kommer sig att bostäder placerats på dessa platser.

PLATSERNA

I det här kapitlet beskrivs åtta platser i Göteborg. Av dem ligger fyra i det område vi valt att kalla *Älvstaden-Hisingen* och fyra i det område vi valt att kalla *Järnbrott*. Sex av platserna beskrivs översiktligt medan två av dem, *Tillfället* i Älvstaden-Hisingen och *August Barks gata* i Järnbrott, beskrivs och analyseras mer ingående i fallstudier.

Syftet med att beskriva fler platser än fallstudierna är att visa på att det finns ett mönster i staden av att människor med små resurser placeras i olämpliga miljöer. Det finns många fler platser i Göteborg som passar in på beskrivningen platser som inte är lämpliga för bostäder men där människor ändå bor. För att avgränsa oss har vi valt platser som ligger någorlunda nära någon av fallstudierna.

Det finns också många platser i Göteborg där marginaliserade människor bor som inte är olämpliga för bostäder. På kartan här bredvid visas kommunala, privata och frivilligorganisationers "alternativboenden". Dessa är hämtade från den kommunala "BoListan" som socialsekreterare i Göteborg använder för att förmedla lägenheter och rum, samt från våra observationer. På BoListan finns Social Resursförvaltnings egna boenden samt upphandlade boenden. Det här gör att det kan finnas fler privata boenden i staden som inte finns med på den här kartan.

[Älvstaden - Hisingen]

[Järnbrott]

- Boenden i privat regi
- Boenden i kommunal regi
- Boenden efter beslut 2003 - kommunala
- Boenden som liknar ovanstående i baracker

MÖTET MED “DE ANDRA”

Mötet med “de andra”, det vill säga med dem som bor på de platser vi undersökt, har varit en speciell upplevelse i det här arbetet. Vi började ganska förbehållslöst med att försöka få kontakt med personalen på Tillfället och August Bark, vi mailade, ringde, knackade på och berättade vad vi gjorde samt att vi ville intervjua några av de boende. Vår största oro var vid den här tidpunkten huruvida intervjufrågorna var formulerade så att de vi mötte skulle kunna förstå dem och ge relevanta svar eftersom vi själva upplevde att frågorna var svåra att svara på. Vi diskuterade även mycket huruvida vi skulle uppröra någon genom att prata om utanförskap.

Det var först när vi bokade in det första intervjutillfället på Tillfället och personalen flera gånger upprepade att vi måste ha larm på oss då vi åker upp i byggnaden som vi på allvar började fundera på vilka det egentligen var vi skulle möta. Vi har från början varit noga med att tänka på att alla människor är lika trots att vi alla har olika erfarenheter. Detta gjorde känslan av rädsla och oro inför mötet svår att hantera. På något sätt kände vi en ilska över vår oro då den så tydligt gick emot det vi ville känna och intalade oss att vi borde känna.

Det enda vi visste om dem vi skulle intervjua var att de bodde på Tillfället eller August Bark. I och med detta visste vi också att de flesta hade antingen ett aktivt eller ett föredetta missbruk och att några hade en psykisk problematik. Vi föreställde oss att de hade andra gränser än oss och insyn i en del av samhället som vi inte hade insyn i. Kanske skulle de känna ett agg mot oss som delar av och norm i det “vanliga samhället”.

Innan vi hade några intervjuer på boendena var vi på Faktum, de hemlösas tidning, för att tala med en personal där som har mycket erfarenhet av boenden för missbrukare i Göteborg. Vid vårt första besök kom vi i kontakt med flera personer som var eller tidigare varit hemlösa, vissa hade bott på någon eller flera av de boenden vi diskuterar i uppsatsen. Det var även här vi träffade Bertil som fungerar som referens i våra studier om vardagslivet. På Faktum möttes “vi” och “de” på samma villkor. Det blev en viktig plats för oss att gå ifrån att *veta* till att *förstå* att hemlösa personer är vanliga människor utan ett hem.

Vi har sammanlagt mött nio boende. Åtta är män och en kvinna. En är under 35 år. Några har barn. En kommer från Värmland. En har bott i ett tält i skogen. Många har ett aktivt missbruk. Någon har hopp om att i framtiden ha ett vanligt boende som de valt själva, andra inte. I efterhand kan vi konstatera att mycket av vår oro inför mötet med “de andra” var obefogad. I de flesta fall gick det över förväntan bra att diskutera utifrån våra frågor, de flesta hade mycket att säga och lätt att relatera sig själva till staden i stort. I några fall gick det sämre, vid något tillfälle kändes det obehagligt men det gick aldrig dåligt. I vissa fall gick vi från intervjuerna med en fadd smak i munnen, inte för att det varit obehagligt utan för att vår bild av det svenska välfärdssamhället reviderats till en sämre version.

I våra intervjuer har det framkommit att på samma sätt som att det finns en rädsla för missbrukare eller hemlösa hos andra så finns det en rädsla hos vissa vi mött för “de andra”, den grupp som

vi tillhör. En rädsla för att bli dömd och för att göra fel. Det blev väldigt viktigt för oss att de boende själva uttryckt en vilja att tala med oss då personalen frågat. Det här gjorde att vi kände oss välkomna och accepterade.

De vi mött är inga duvungar. Detta trots att vi enligt personalen fick träffa “de bästa” på deras “bästa dagar”. Hade vi inte skrivit den här uppsatsen hade mötet mellan oss och dem med största sannolikhet aldrig ägt rum. Då intervjupersonerna visades in till oss kände vi vid ett flertal tillfällen “hur ska det här gå” för att det yttre talade sitt tydliga språk – det här är personer som levt, och i flera fall fortfarande lever, ett hårt liv. Nu gick det bra, men vår första reaktion visar att vi inte hade tagit kontakt med de här personerna om vi mött dem i en annan kontext. Och med största sannolikhet skulle de inte ha tagit kontakt med oss heller. Vi och de är precis lika medvetna om vår respektive plats och samhörighet och de föreställningar som finns om vilka vi ska vara och vilka vi ska omge oss med.

I uppsatsen har vi använt fingerade namn på dem vi intervjuat. Det här är av respekt för dem som kämpar för att inte bli dömda på grund av sin bakgrund och som har hopp om en annan framtid.

*As people construct places,
places construct people ...*

- Holloway and Hubbard, 2001

GÖTEBORG : PLANERING OCH VISION

Den fysiska kontexten för detta arbete är staden Göteborg, en stad som liksom många andra kontinuerligt omvandlats och förändrats. Tidigare ambitioner som de stora rivningarna och byggandet av miljonprogrammet på 60- och 70-talet är fortfarande tydliga i stadsbilden. Den tidigare identiteten som hamn- och industristad har bytts ut mot berättelsen om Evenemangsstaden Göteborg (Holgersson et al. 2010).

De tydligaste strömningarna idag är att stadens olika delar ska byggas samman och tidigare centrala hamnområden ska bebyggas med bostäder och verksamheter. Detta har medfört en lång rad byggnadsprojekt, exempel är Friggagatan, Kvillebäcken, nya Ullevi och Posthotellet. I ledet av att omvandla staden rustas många offentliga platser upp då dessa platser kommunicerar den nya staden mot omvärlden (Holgersson 2010). I Göteborg avlöser olika arkitekturtävlingar varandra, de berör alltifrån omvandlingar av det gamla exercisområdet Heden, utformning av en ny bro över Göta älv och skyskrapor till byggandet av hela stadsdelar så som Gullbergsvass och Ringön.

Den nya staden ska vara för alla och i vackra visionsbilder syns glada människor, ballonger och vita hus. Men vilka är det som ansvarar för hur Göteborg kommer att se ut i framtiden, vilken är visionen och vilka verktyg finns för att göra Göteborg till en inkluderande stad?

FLYTTLÅDA

VEM GÖR VAD?

Göteborgs Stad styrs idag av Socialdemokraterna tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Socialdemokraterna har suttit i kommunens ledning de senaste 20 åren.

De folkvalda politikerna är de som ytterst fattar beslut och som leder och samordnar arbetet inom kommunen. Det är sedan förvaltningarnas uppdrag att verkställa de politiska beslut som fattas. På detta sätt är de ytterst ansvariga i den process som lett till att människor placerats på platser som inte är lämpade för bostäder runtom i Göteborg.

Nedan presenteras de förvaltningar i kommunen som på något sätt varit inblandade i verkställandet av beslutet att placera personer på de platser vi undersöker.

Fastighetskontoret arbetar i huvudsak med att skapa förutsättningar för boende och näringsliv genom att erbjuda mark. De arbetar med markägande, exploatering, förvaltning och boende. Uppgiften är bland annat att skapa goda bostäder och ett bra boende för dem som bor och vill bo i Göteborg (Göteborgs stad.b.2014).

Stadsbyggnadskontoret ansvarar för arbetet med Göteborgs Översiktsplan som anger riktningen och visionen kring hur kommunen kommer att använda marken samt för uppförandet av detaljplaner och hanteringen av bygglov och arkiv (Göteborgs stad.c.2013).

Sociala resursförvaltning arbetar inom det sociala området med tjänster gällande bland annat missbruk, hemlöshet, utsatta barn och familjer, fältarbete och funktionsnedsättning (Göteborgs stad.a. 2013).

VISIONER FÖR STADEN

Göteborg satsar idag på att bygga ut staden både genom bostäder i attraktiva lägen samt genom stora infrastrukturprojekt. Staden ska växa i invånarantal och bli effektivare och attraktivare. Här är det intressant att se hur den nya staden porträtteras i de olika policydokument som Göteborg enats om. Vilken är visionen om det framtida Göteborg och vem ska med då den nya staden byggs?

BUDGET 2014

Budgeten som de ledande politikerna beslutat om för 2014 är det överordnade styrdokumentet för Göteborgs Stad. Det här betyder att det ska vara överordnat andra planer, program och riktlinjer. Genom Budget 2014 hoppas politikerna på att styra utvecklingen mot en mer solidarisk och hållbar stad där alla har möjlighet att påverka och styra sina egna liv. Utgångspunkten är de tre hållbarhetsdimensionerna. Det finns ett antal mål för den sociala dimensionen som är relevanta för detta arbete.

I budgeten anges att *staden uppfattas av många som fördomsfri och inkluderande och som tydlig bärare av iden om människors lika värde* (Budget 2014 s.8).

Man säger att staden arbetar utifrån alla människors lika värde och rättigheter och att de mänskliga rättigheterna måste gälla för alla i strävan om att kunna uppnå en rättvis och solidarisk stad (Budget 2014 s.10-11)

Prioriterade mål inom "En stad för alla" är att öka förutsättningarna till goda livschanser för alla göteborgare och därmed utjämna dagens skillnader (Budget 2014 s.19) samt minska skillnader i hälsa mellan olika socioekonomiska grupper och delar av Göteborg (Budget 2014 s.23).

GÖTEBORGS ÖVERSIKTSPLAN 2009

Översiktsplanen är ett vägledande dokument för hur livsmiljön i kommunen ska utvecklas. För Göteborg finns det en ambition att vända segregationen i staden till integration och visionen är att *Göteborg skall vara en stad där det goda livet är möjligt för alla både nu och i framtiden* (ÖP09, s 35). I dokumentet behandlas ett antal strategiska frågor varav "En attraktiv stad", "Bostäder", "Mångfald - tryggt och mänskligt", "Rekreation och hälsa för ökad livskvalitet" är av relevans att lyfta fram här.

Under rubriken *En attraktiv stad* framhåller översiktsplanen komplexiteten i staden som något positivt. Detta syftar på att det finns en blandning av funktioner, visuell mångfald och möjligheter till möten mellan människor. Det står dock inget om vilka slags möten mellan vilka människor som är viktiga.

För *Bostäder* är ambitionen att:

De som bor och vill bo i Göteborg ska erbjudas goda bostäder och en trygg och stimulerande miljö i en hållbar stadsstruktur. Planeringen måste därför inriktas på att skapa tillräckligt många bostäder av olika slag, alla med god fysisk tillgänglighet. (ÖP09, s.35)

I planen konstateras att vissa grupper har extra svårt att hitta lämpliga bostäder eller behöver någon form av stöd i sitt boende, lösningen som presenteras är att integrera bostäder för dessa personer i det ordinarie beståndet (ÖP09, s 62). Vilka grupperna är framgår inte, däremot nämns studenter, ungdomar och äldre som grupper vars behov av bostäder i olika former behöver tillgodoses. Gällande bostadsmiljöer och boendekvalitéer anges tillgänglighet på olika nivåer som en betydande faktor för att grupper inte ska utestängas från offentliga miljöer och bostadsbehov, dessa grupper specificeras inte heller tydligare.

Vidare betonas alla människors möjlighet till deltagande i staden under *Mångfald – tryggt och mänskligt* där det framgår att:

Göteborg ska vara en trygg stad där alla kan känna tillhörighet i offentliga rum och ha möjlighet att mötas. Detta uppnås bl.a. genom en mer blandad stad med god utformning av stadens offentliga rum och där barriärer överbryggs och stadsdelar binds samman. Människors olika behov ska också uppmärksammas genom en utökad dialog i planeringsprocessen. (ÖP09 s.35)

Det framhävs att Göteborg ska vara en hälsosam, trygg och mänsklig stad för alla människor. Rekreation och hälsa för ökad livskvalitet uppmärksammar därmed kopplingen mellan trafik och ohälsa. Det framgår att arbetet med folkhälsa, sociala frågor, trygghetsfrågor, trafiksäkerhet och fysisk tillgänglighet ska ta fortsatt plats i planeringen av staden.

ÄLVSTRANDEN UTVECKLING AB

För att driva stadsutvecklingen framåt, och då främst på båda sidorna om Göta älv finns Älvstranden Utveckling som är ett helägt kommunalt bolag. På deras hemsida återfinns information om deras vision över hur denna stadsutveckling ska se ut. Visionen om den nya staden sammanfattas i tre strategier om att knyta samman hela staden, möta vattnet och stärka kärnan. Genom att knyta samman staden över älven med en blandning av platser, arkitektur, bostäder och verksamheter samt utrymmen för människor att uttrycka sig, önskar bolaget kunna motverka segregation. För att stärka kärnan vill de att den täta och blandade innerstaden ska växa över älven så att både verksamheter och människor från olika håll i Sverige och i världen lockas hit (Göteborgs stad.d & Älvstranden utveckling).

Visionsbild Älvstaden

Hämtad från> www.alvstaden.goteborg.se/vision-alvstaden

MOT SOCIAL HÅLLBARHET

I olika projekt och rapporter som tagits fram av Göteborgs Stad får vi en bild över hur staden ämnar att arbeta med den grupp människor som i dagsläget inte har tillgång till en egen bostad. Detta för att uppnå visionen om en stad för alla.

S2020 - ETT SOCIALT HÅLLBART UPPDRAG

För att höja betydelsen av de sociala frågorna i kommunal planering har Göteborgs stad formulerat uppdraget S2020. Uppdraget riktar sig till alla nämnder, förvaltningar och bolag inom staden och det står för Socialt hållbar utveckling år 2020. Till uppdraget har en webbplats knytits, Socialhållbarhet.se, som är en kunskapsplattform och mötesplats för intresserade yrkesverksamma, forskare, studenter och medborgare. Webbplatsen möjliggör en spridning av kunskap inom ämnet. Den utgår från Göteborg men det som publiceras här är användbart även på en generell nivå.

Inom ramen för S2020 har verktyget *Social konsekvensanalys* tagits fram (SKA). Det är ett verktyg för att analysera sociala aspekter på olika geografiska nivåer vid bland annat inventering. Det ger även möjlighet att identifiera vilka åtgärder inom dessa aspekter som bör göras på de olika nivåerna, samt hur de sociala konsekvenserna för en ny plan över ett område kan utvärderas. Målet är att verktyget ska systematisera arbetet med de sociala aspekterna. Det riktar sig till handläggare och beslutsfattare som hanterar och hävdar olika sociala frågor i planarbete (Göteborgs stad.e. 2012).

Ett socialt hållbart Göteborg: är en rättvis och trygg stad med många offentliga rum utan diskriminering och där de som bor, vistas och arbetar känner social tillit och samhörighet.

KAIROS definition av rättvisa och social hållbarhet - projekt för Mistra Urban Futures

SOCIAL HOUSING I GÖTEBORG?

Rapporten *Ett socialt blandat boende i Göteborg* har tagits fram i samarbete mellan Fastighetskontoret, S2020, Social resursförvaltning och Centrala Älvstaden. Rapporten är en kunskapsöversikt rörande socialt blandat boende och bostäder för låginkomsttagare i nybyggda områden. I inledningen står det att syftet är att undersöka förutsättningarna för att bygga nya boenden i Göteborg som inte exkluderar vissa grupper i samhället. Detta med bakgrund i att kostnaderna stigit för nyproduktion av bostäder i Göteborg. Som en följd blir nybyggda lägenheter inte ekonomiskt tillgängliga för låginkomsttagare vilket på sikt ökar segregationen och polariseringen. Vissa grupper ska inte vara hänvisade till vissa områden på grund av små resurser. (Törnqvist, Olsson & Claesson 2012)

RÄTT BOENDE OCH BOSTAD FÖRST

I rapporten *Rätt boende* beskrivs bland annat nulägesituationen för personer utan bostad och åtgärder för att förbättra situationen. Rapporten tydliggör att det råder en brist på bostäder som kommunen erbjuder för dem som står utan ett hem. De lösningar som tillhandahålls idag är inbyggda i system som är svårtillgängliga vilket gör att många blir kvar i akuta boendelösningar vilket är dyrt för samhället och missgynnar individen. Rapporten har tagits fram av en arbetsgrupp med representanter från flera stadsdelsförvaltningar, Fastighetskontoret, Social resursförvaltning och Stadsledningskontoret på uppdrag av Göteborgs Stad.

I rapporten beskrivs ett arbetsätt mot hemlöshet som på svenska kallas *Bostad först*. Detta innebär att den hemlösa blir tilldelad en egen bostad och i samband med detta får personen det övriga stöd som den behöver. Rapporten visar att personer har en större förmåga att ta till sig stöd från samhället då de har en trygg boendesituation (Rätt boende 2009). Arbetet med Bostad först finns representerat i flera städer i Sverige, även i Göteborg (om än i liten skala). Det har hittills setts som positivt även om arbetssättet inte passar alla. Gällande planering är detta ett verktyg för dem som arbetar med bostadsplanering och villkor för byggande på kommunal mark (Rätt boende 2012).

UTBLICK : VAD GÖR ANDRA?

Om vi lyfter blicken och ser oss runt i Sverige och övriga världen så finns det många exempel på hur andra arbetat för att utmana synen på och skapa förståelse för människor som lever i utanförskap eller som står vid sidan av den vedertagna normen i samhället.

Poängen med dessa exempel är att visa på några ytterligare metoder och arbetssätt som kan användas i stadsplanering. Vissa behandlar den byggda miljön medan några handlar om att öka förståelsen för olika grupper i samhället och möjliggöra möten mellan människor.

Exemplen beskrivs med titel, förklaring samt en redogörelse för varför de är relevanta ur ett rättviseperspektiv. Om det finns ett intresse av att läsa vidare om de olika projekten återfinns webbsadresser i referenserna.

**Bilderna är hämtade från webbsidorna, förutom bilden till "Låna en fördom" som är tagen av oss på Zanzibar, Tanzania.*

TITEL: Genusspelet

VAD: Ett spel kring våra tankar, förväntningar och fördomar där olika perspektiv på jämställdhet och genus i vardagen lyfts. Alla kan delta och det kan användas i olika mötesformer.

VARFÖR: Ett pedagogiskt verktyg som synliggör genusfrågor så att alla kan ta till sig det och vara med i en debatt. Det är intressant att genom spel väcka ett individuellt och kollektivt medvetande om en fråga.

TITEL: Mobila museet, Stadsmuseet

VAD: Ett litet mobilt museum om 50 kvm stod under en månad på Rymdtorget i Bergsjön, en starkt segregerad och socioekonomiskt svag stadsdel i östra Göteborg. Där fanns bilder och en miniatyrtställning om Bergsjöns historia.

VARFÖR: Att flytta ut attraktioner som för människor till stadens delar där de inte skulle vara i vanliga fall för att få en förståelse kring plats och mellan människor.

3

TITEL: Låna en fördom

VAD: Ett projekt som drivits med många olika organisationer på många olika platser. Grundtanken är att samla ihop ett antal personer som andra kan tänkas ha fördomar mot. Dessa fungerar sedan som levande böcker, det vill säga de kan lånas ut till den som vill för ett samtal, ett möte.

VARFÖR: För att skapa möten mellan människor som annars inte skulle ägt rum

4

TITEL: Bogotá's cykelvägar

VAD: I Bogotá återfinns mer än 300 km av cykelvägar som går hela vägen från slummen och förorterna till stadens centrum.

VARFÖR: Inkludering av de fattigaste i staden genom ökad tillgänglighet på ett rättvist och humant sätt.

5

TITEL: Hatert Housing

VAD: En Social housing byggnad av 24H Architecture i Nijmegen, Nederländerna, byggt år 2011.

VARFÖR: För att design kan utmana det stigma som finns för Social housing idag. Och att det för vissa områden kan skapa stolthet då byggnaden även är ett känt landmärke.

6

TITEL: The Bridge Homeless Assistance Center

VAD: Ett boende för hemlösa i Dallas, Texas, USA av Overland Partners, byggt år 2008. Vann pris för "Best architectural Entry" i en internationell tävling som syftar till att ändra syn och status på boenden för hemlösa.

VARFÖR: Byggnaden demonstrerar alternativa lösningar för denna typ av boende. Designen är omsorgsfull och värdig ett boende. Studier har även visat att kriminaliteten i området sjunkit efter byggnationen med 18 procent.

VAD HÄNDE?

Utifrån visionerna och det arbete som gjorts kan vi konstatera att det finns en ambition att göra Göteborg till en inkluderande stad för alla. Frågan är då varför vissa människor har placerats i olämpliga boendemiljöer runt om i staden. Redan då vi först började observera platserna frågade vi oss varför. Varför ligger det bostäder på dessa platser och hur gick det till då de placerades här? Svaren har vi sökt i samtal med tjänstemän och politiker med erfarenhet av boenden för personer som inte kan få en lägenhet på den vanliga bostadsmarknaden.

Den brytpunkt de flesta refererar till är 2003 då kommunstyrelsens dåvarande ordförande Göran Johansson lovade de boende i Askim att Meros camping skulle stängas. Campingen startades 1983 av pingstpastorn Jean-Erik Mårtensson och fungerade från starten som en fristad för hemlösa i Göteborg. Den bestod av ett antal stugor, husvagnar och tält belägna i pastorns privata villaträdgård i Askimsviken.

Det var inte första gången en stängning var aktuell. Per Holm, psykolog och planeringsledare på social resursförvaltning berättar att det uppdraget fanns redan 1986 (Holm 2014-02-05). Det skulle dock komma att dröja flera år innan beslutet till sist verkställdes. Efter löftet om stängning 2003 flyttade många från campingen men stugorna och husvagnarna stod kvar. 2007 blev Meros omtalat i media igen då ett antal romska familjer med barn flyttat in. Som en följd av detta fattade kommunfullmäktige 2009 ett beslut om att campingen skulle stängas en gång för alla och att bebyggelsen skulle rivras. Vissa anser att beslutet om rivning fattades för att barnen för illa, andra för att campingen länge varit en skamfläck där

den legat mellan villorna precis vid havet i en av stadens rikaste stadsdelar (Faktum, de hemlösas tidning 2009-04-30).

I och med löftet om stängningen 2003 fick förvaltningarna i uppdrag att utöka Altbo-verksamheten som är en kommunal boendeverksamhet för de mest behövande. 10 tomter för 200 nya bostäder skulle till och det primära var att det skulle gå fort. I en artikel i Vårt Göteborg - Göteborgs stads nyhetstidning på nätet, står det i artikeln *Nya boenden för missbrukare och hemlösa* (Vårt Göteborg 2003-04-08) att en strategi var att placera bostäderna i eller i närheten av industriområden. De flesta av bostäderna skulle byggas av ett dotterbolag till det kommunala Egnahemsbolaget. Bolaget fick namnet Bygga Hem i Göteborg AB och skapades endast för att bygga och förvalta Altbo-bostäder.

Vi har försökt få svar på varför det fanns en strategi att placera de nya bostäderna i eller nära industriområden. Ingen av de vi har talat med har velat eller kunnat svara på den frågan. De svar vi har fått är att kommunen tänkte på ett helt annat sätt då och att samma sak aldrig skulle kunna hända igen. Idag satsar man mer på integrering av bostäder för behövande i det vanliga beståndet. Uppdraget att hitta platser för den nya bebyggelsen låg på Fastighetskontoret. Per Holm fick informationen att de valda platserna var de enda som fanns tillgängliga för ny bebyggelse i staden vid den här tiden.

Då det inte är tillåtet att placera permanenta bostäder i industriområden bestämdes det att boendena skulle komma till genom tillfälliga bygglov och att de skulle kallas för

korttidsboenden. Om boendena idag skulle ansöka om att permanenta byggloven måste detaljplanerna ändras innan ansökan kan beviljas så att de inte ligger på en användning som inte är förenlig med bostäder, som till exempel industri eller natur.

En ytterligare anledning till att det år 2003 bestämdes att de nya bostäderna skulle uppföras genom tillfälliga bygglov var att tiden mellan beslut och verkställande skulle bli så kort som möjligt. Processen drog ändå ut på tiden då protesterna mot de nya bostäderna blev massiva. I en artikelserie från 2003 beskriver tidningen Expressen hur protesterna stoppat flera av boendena som en följd av företagares och privatpersoners överklaganden (Wångersjö 2003). Det här är en bild som bekräftas av tjänstemän på Fastighetskontoret och Social Resursförvaltning.

Hösten 2013 invigs ännu ett boende i Göteborg, på Råvebergsvägen i Angered. Det ligger i samma kontext som barackboendena från 2003 — avskärmat från omgivningen, med industrier som närmsta granne, otryggt på natten och långt från andra funktioner. Färgsättningen är annorlunda, men annars är det inte mycket som skiljer sig. Frågan är vad det var som hände 2003 som inte händer idag? Situationen tycks vara sig väldigt lik.

Efter ett seminarie om vem staden byggs för på folkteatern i Göteborg (För vem bygger vi staden? 2014-03-25) ställer vi frågan till Ulf Kamne, ledamot i kommunfullmäktige och fastighetsnämnden. Hans svar är att Råvebergsvägen visar att vi inte kan bättre och att det speglar en prioritering i staden. Vi har senare fått information om att Råvebergsvägen varit planerat sedan länge och att det är därför boendet har kunnat byggas nu, trots att kommunens arbetssätt ser annorlunda ut idag (Östling 2014-04-15).

BETECKNINGAR I DETALJPLAN

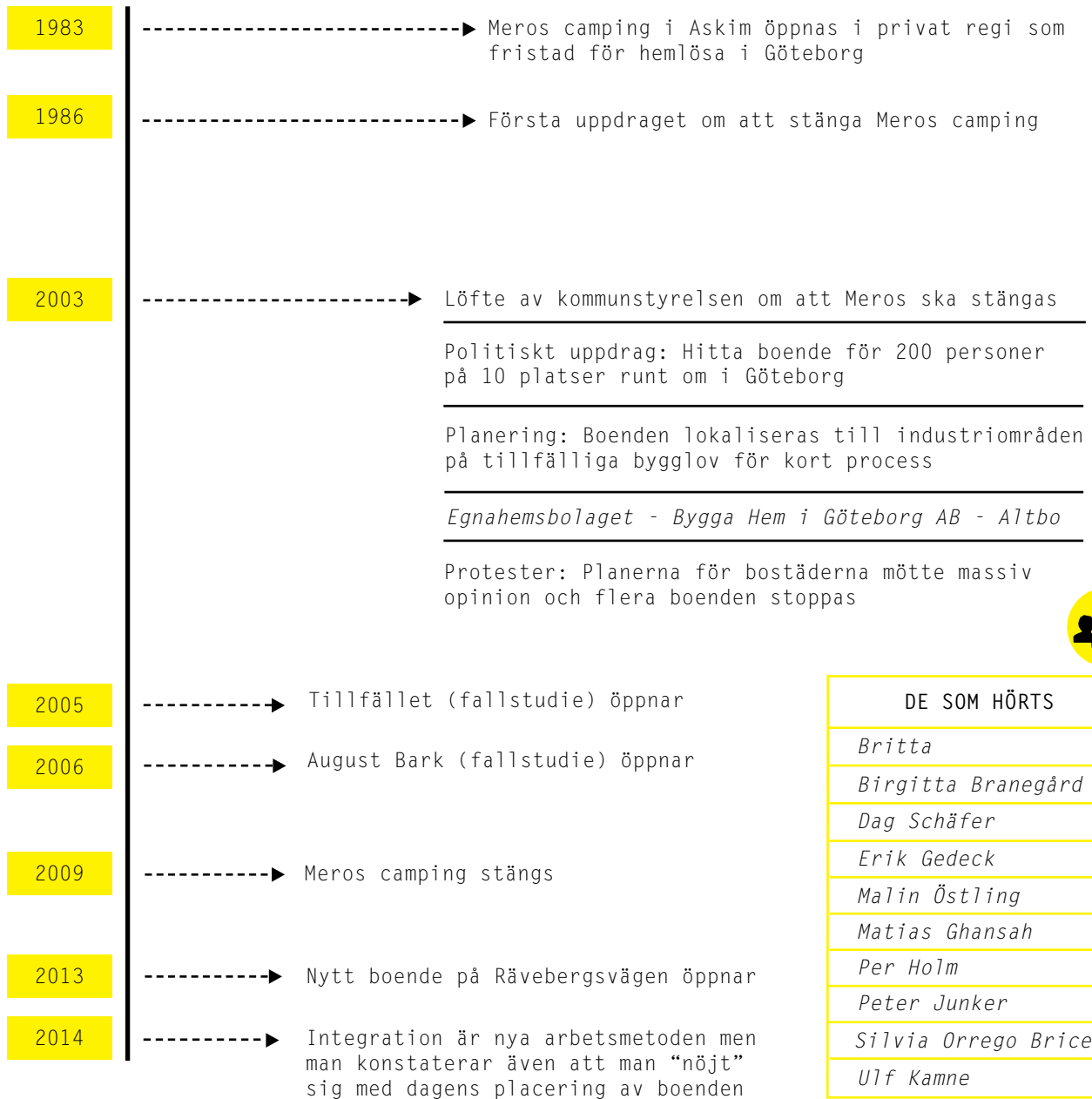
Göteborgs Stad använder sig av ordet Verksamhetsområden när de hänvisar till mark för industriändamål. Det vedertagna begreppet som används i PBL är dock industri, innebörden är densamma. Marken är avsedd endast för den användning som bestämmelserna anger.

INDUSTRI (J). Med industri menas all slags produktion, lagring och annan hantering av varor. Även laboratorier, partihandel, lager och tekniska anläggningar inryms i industribegreppet.

BOSTAD(B). Med ändamålet bostäder eller bostadsändamål menas även bostadskomplement av olika slag. Boendet är verksamhetens huvudsyfte och ska dessutom ha varaktig karaktär. I begreppet bostäder ingår också genomgångsbostäder, gruppboendestäder och träningsbostäder även om boendet kräver ständig tillsyn av personal. Hotell och vandrarhem som är avsedda för tillfällig övernattning ingår inte i boende. Till bostadsändamålet hör inte heller sådan vistelse som har ett annat huvudsyfte, till exempel vård eller kriminalvård.

(Ur PBL-Kunskapsbanken)

ILLUSTRATION VAD HÄNDE?

DE SOM HÖRTS

Britta

Birgitta Branegård

Dag Schäfer

Erik Gedeck

Malin Östling

Matias Ghansah

Per Holm

Peter Junker

Silvia Orrego Briceño

Ulf Kamne

ATT FÖRTJÄNA SIN PLATS

Alla boenden för svaga grupper i Göteborg ligger inte lokaliserade som dem som det fattades beslut om 2003. På 70- och 80-talet, då bostadsmarknaden inte var lika pressad, fanns det en större möjlighet för staden att erbjuda bostäder till alla integrerat i det vanliga beståndet. Då marknaden blev mer pressad var det inte lika enkelt. Per Holm förklarar att vårt samhälles syn på skuld spelar in. Många anser att hemlösa och missbrukare har sig själva att skylla för sin situation och det blir därför väldigt kontroversiellt att ge dem olika privilegier som till exempel ett hem i en god miljö. Det protesteras högljutt då detta sker trots att de som protesterar får vara med och betala de skyhöga summorna det kostar att ha människor boende på olika tillfälliga boenden. Det här bekräftas av arkitekten Ingmar Forsberg som ligger bakom flera av bostäderna på de platser vi undersökt. I en intervju i tidningen Arkitekten från 2005 säger han om ett av boendena (Tillfället som presenteras närmare senare)

Det sticker i ögonen om man inte tar till vara det mesta i ett sådant här projekt. Det får inte uppfattas som lyxigt eller påkostat. (Tidningen Arkitekten 2005-12-21).

Tidigare sågs hemlöshet som ett misslyckande för samhället medan det idag i större utsträckning skylls på individuella problem. Med den här synen är inte bostaden en rättighet, insatserna handlar istället om att få individen på rätt bana genom att få dem att passa in i det vanliga systemet (Sahlin 2013). Bostaden blir på det här sättet någonting du förtjänar istället för någonting du har rätt till.

I Göteborg var utgångspunkten då de sociala alternativboendena byggdes upp att hemlösa alltid behövde hjälp med mer än en bostad. Det byggdes in i systemet att den hemlösa skulle få hjälp med hela sin livssituation. Steg för steg skulle de öva på att bo i olika instanser för att till sist förhoppningsvis nå målet med en egen bostad (Hansen Löfstrand 2010). Det visade sig att många fastnade i olika tillfälliga boenden vilket spelade ut rollen som boendena var tänkta att ha. 2007 avskaffades den stegvisa boendetrappan som modell i Göteborg. Istället var tanken att hemlösa skulle få gå direkt in i en mer permanent boendelösning som matchade deras personliga behov (Hansen Löfstrand 2010).

Göteborg jobbar idag bland annat med olika provboenden och träningsboenden. Ett problem som finns här är att kraven på de som prov- och träningsbor ofta är mycket stränga. Per Holm påpekar även att det som behövs för dessa personer är inte att öva på att bo, att bo är ingen konst, det viktiga är att de mobila insatser som krävs omkring fungerar (Holm 2014-02-05).

I vår kartläggning har vi kunnat se en tendens till att ju närmare staden du kommer och ju mer integrerat boendet är desto högre är kraven på den hemlöse som hyresgäst. I Högsbo industriområde ligger till exempel ett boende utan några grannar där det är okej att vara både full och påtänd medan det i Majorna ligger ett boende som består av likadana baracker men som är lokaliserat nära andra bostäder och nära viktiga målpunkter, det här kallas för ett träningsboende och här ställs bland annat krav på drogfrihet.

PLANERARENS ROLL

Som planeringsarkitekt i en politiskt styrd organisation är den främsta uppgiften att se till att politiska mål uppfylls utan att påverkas av påtryckningar från olika håll (Johansson och Khakee 2009). Utöver den verkställande rollen har planerare ofta en roll som rådgivare åt politiker. Det här ger ett betydande inflytande över beslut som fattas (Bäck och Larsson 2006).

Planeringen styrs av lagen men den lämnar ett stort tolkningsutrymme åt kommunerna. Då planering inte är något objektivt utan grundar sig i värderingar och åsikter måste det föras en kontinuerlig diskussion kring vilket samhälle som är eftersträvarsvärt då det kommer till rättvisa och jämlikhet, så att alla strävar mot samma mål (Khakee 2000).

En viktig uppgift för planeringsarkitekter som arbetar med kommunal planering är att ha en dialog med allmänheten. Den kommunala organisationens inställning till medborgarna påverkar vilka berättelser som får ge avtryck i dialogen kring byggandet av staden. Genom att lyfta vissa personers berättelser som önskvärda och

ignorera andras så utesluts många från debatten om hur vi ska bygga framtidens samhälle.

I större mer strategiska projekt är det inte alltid rimligt att genom dialog identifiera allmänhetens intresse då alla inte hörs i ett sådant sammanhang. Demokrati handlar både om att få göra sin röst hörd men också om att de som inte har kraft eller möjlighet att höja sina röster ska få samma rättigheter som alla andra. Det blir i det här fallet planerarens roll att föra talan för dem som själva inte kan göra det.

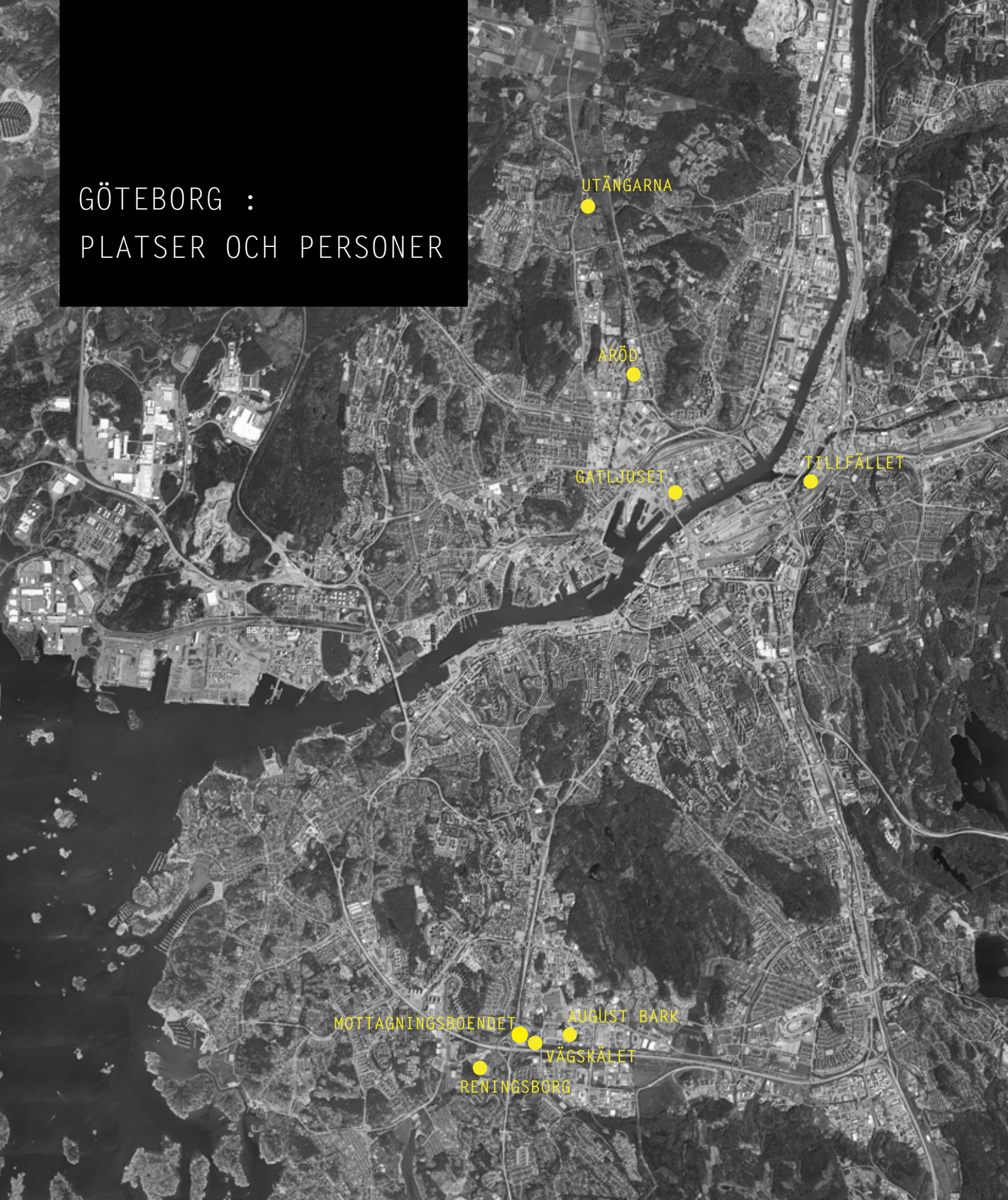
Om vi ser på processen som skapade de platser vi har undersökt så är det mycket tydligt att det fattats ett politiskt beslut som sedan verkställts utan några närmare tankar på de långsiktiga konsekvenserna. Det första steget där den kommunala planeringen träder in är då mark ska anvisas för de nya boendena. Vi har inte fått det klart för oss huruvida det var ett politiskt beslut att marken skulle ligga i industriområden eller om det var en strategi som formulerats av förvaltningen för att kunna verkställa det politiska uppdraget. I den här processen fanns det möjlighet att ifrågasätta

placeringen av boendena. Även då de tillfälliga byggloven söktes fanns den här möjligheten. Vid den här tiden fanns det dock ingen anledning att ifrågasätta huruvida boendena verkligen skulle bli tillfälliga eller inte vilket möjligtvis ger mindre anledning att ifrågasätta dess placering. Först efter att beslutet är verkställt görs utredningar som visar att människor ofta bor permanent i boenden som var tänkta att vara tillfälliga.

Som vi ska se längre fram i uppsatsen så har det även senare vid detaljplaneläggning funnits möjlighet att påpeka det problematiska i att ha boende på dessa platser.

Utifrån vad vi lärt oss under vår utbildning har processen kring boendena kännetecknats av en rädsla. Istället för att ha människorna som ska bo på platserna och staden som helhet för ögonen har rädslan för de som kommer klaga fått styra processen. I önskan att snabbt verkställa ett politiskt beslut har det tummats på grundläggande värden som det aldrig får tummas på.

GÖTEBORG : PLATSER OCH PERSONER

UTÄNGARNA

ARÖD

GATLJUSET

TILLFÄLLET

MOTTAGNINGSBOENDET

AUGUST BARK

VÄGSKÄLET

RENINGSBORG

*Jag vet ett berg, dit jag brukade gå. Det är så
vackert där, nästan som en tavla, nästan som en
tavla över rätt och fel. För man ser gårdakvarnar,
men man ser skiten med.*

- Håkan Hellström

Område 1: Älvstaden - Hisingen

Älvstaden och Hisingen står inför en omvandlingsfas, från ett område som idag domineras av industriområden med stora infrastrukturlösningar såsom järnväg, motorvägsleder, tunnlar och broar, till att utgöra en kärna i staden med människan i fokus.

I den här miljön återfinns olika typer av boenden med olika karaktär. Alltifrån Tillfället som är lokaliserat mellan infartsområdet till centralstationen och utloppet för Säveån, till Utängarna som ligger alldeles inpå knuten till St Jörgens Golfbana. Vid Utängarna finns en separerad gång- och cykelväg till kollektivtrafiken bara ett stenkast bort medan möjligheterna att ta sig till fots till Tillfället är begränsade på grund av otryggheten.

Mellan dessa boenden finns ett modulbygge likt det i Utängarna i Aröds industriområde med promenadavstånd till Backaplan men avskärmat av tågtrafik och i en eftersatt miljö, tillgängligheten till Backaplan är även central för Gatljuset (Stadsmissionen) som är lokaliserat invid Götaälvbrons fäste och den trafikkarusell som idag kännetecknar länken mellan Hisingen och centrala Göteborg.

Dessa platser och personerna som vistas här ingår inte i den bild som förmedlas om den nya staden. Det är inte de som finns i de fina visionsbilderna över den inkluderande livfulla staden som ska byggas längs med vattnet. På sidorna som följer beskrivs platserna ytterligare men med ett större fokus på Tillfället.

GATLJUSET (STADSMISSIONEN)

*Var: Mellan Ringöns industriområde och
Hjalmarbrantingsgatan*

Vad: 11 sängplatser och dagligverksamhet

Gatljuset ligger inklämt mellan Hjalmar Brantingsgatan som leder all trafik från Hisingen till centrum och industriområdet Ringön. En bensinstation och djursjukhuset Blå stjärnan är närmsta grannar.

Utanför lokalerna finns lite träd och en stor grusad parkering annars är miljön i området torftig. Skyddet mot trafiken och det ständiga bullret är obefintligt.

Boendet är tillgängligt från centrum via gång och cykelvägar över Göta älvbron som leder förbi boendet, under trafikleder och bort mot handelsområdet Backaplan. Närmsta spårvagnshållplats är Ringön, mitt i trafikapparaten. Från Gatljuset lyser det när resterande delen av Ringön är mörkt och de som arbetar här har gått hem för dagen.

ARÖD

Var: Mellan Kvillebäcken och Aröds industriområde

Vad: Tidigare missbruksboende, planerat ungdomsboende

I Aröds industriområde, mellan Kvillebäcken och järnvägsspåret ligger fyra grå och blå baracker i ett plan. Utseendet känns igen från baracker som huserar förskoleverksamhet och från andra boenden vi observerat.

Alla lägenheter i husen har egen entré och de är alla vända bort från gatan mot Kvillebäcken till skillnad från alla andra verksamheter i området vars entré på ett eller annat sätt möter gatan. Närmsta grannar till boendet är en tvåplans kontorsbyggnad och ett lager inhägnat av stängsel.

Även på andra sidan bäcken möts man av verksamheter omgärdade av stängsel. Kvillebäcken korsas med hjälp av en gångbro. Från andra sidan bäcken går gång- och cykelväg söderut mot handelsområdet Backaplan. Tidigare boende har flyttats till ett liknande boende på Råvebergsvägen i Angered men spåren av dem finns kvar och nya boende ska enligt planerna snart flytta in.

UTÄNGARNA

Var: Norr om Sankt Jörgens golfbana

Vad: Plats för 22 boende

Längs med Tuvevägen finns Utängarna industriområde som är lokaliserat i direkt anslutning till vägen och golfbanan. Det är ett mindre industriområde. Här finns Mekonomen och något enstaka kontorshus och lager. Närmsta service är Tuve torg på tio minuters gångavstånd. Bussen mot centrum stannar precis utanför området och en separat gång- och cykelväg leder till och från hållplatsen.

Boendet ser ut som det i Aröd och ligger i en formation av en rektangel runt en gräskulle så att det bildas en innergård där det går att sitta och umgås. Det finns spår av att odling förekommit i odlingslådor längs med en av husväggarna. Omgivningarna utanför industriområdet är natursköna, bostadsbebyggelsen ligger dock på andra sidan vägen vilket blir en tydlig gräns mellan de boende och "de andra".

FALLSTUDIE: TILLFÄLLET

Var: Mellan partihallarna, motorväg och bangård

Vad: Boende för 77 personer

Att befinna sig vid Tillfället är som att vara strandsatt på en öde ö. Mitt i det storskaliga myllret av infrastrukturlösningar reser sig den brutalistiska byggnaden med sina åtta våningar vid sidan av de lagerlokaler och kontorsboxar som annars karaktäriserar området. Byggnaden står i gränslandet där industrier och verksamheter möter staden.

Bullret är högt från de omgivande tungt trafikerade lederna. Det ligger trasiga TV-apparater, glasflaskor och brända kablar i en vid radie kring boendet. Mycket av skrotet ser ut att ha legat länge. Det ger en känsla av likgiltighet och uppgivenhet.

Tillfället är som namnet antyder ett tillfälligt boende. De som stannar kortast bor bara här en natt medan den som bott här längst har gjort det i sammanlagt sex år. Den inventering och analys som presenteras på sidorna som följer grundar sig i ett antal besök på platsen samt i intervjuer med boende.

Välkommen till Tillfället!

HISINGEN

GAMLESTAN

MARIEHOLM

PARTIHALLARNA

GULLBERGSVASS

OLSKROKEN

SVINGELN

Verksamheter, Bro, Parkeringar

Grönområde, Sävån

Trafikplats, Lokalgata, Gc-väg

Bangård, Spårväg, Motorväg

Hållplats, Handel och Service

INVENTERING

AVGRÄNSNING

Området där Tillfället är lokaliserat är ett verksamhetsområde (Partihallarna) omringat av stora ytor för kommunikationer såsom tåg, broar, spårväg och motorväg.

KOMMUNIKATIONER

Det finns ingen buss eller spårvagnshållplats inom verksamhetsområdet, den närmaste hållplatsen finns ca 650 m bort vid Olskrokstorget. Gång- och cykelvägarna i området är många, de leder både öster-, söder- och norrut.

Det finns ingen möjlighet för fordonstrafik att ta sig genom området annat än dagtid eftersom de måste passera igenom verksamhetsområdet som är inhägnat av stängsel och stängt nattetid.

SERVICE OCH FUNKTIONER

Den övriga delen av Partihallarna består av lagerlokaler i två plan med kontor överst. Verksamheterna består främst av grossisthandel, dagligvaruhandel finns närmast på Olskrokstorget.

GRÖNOMRÅDEN

Nordväst om Tillfället finns ett mindre grönområde längs med strandkanten av Sävån.

MÖBLERING

Utanför boendet finns en liten plats som är möblerad med bänkar, bord och papperskorg. I övrigt så finns det ingen möblering. På vissa håll finns spår av att det tidigare funnits bänkar. Skyltningen saknas för övergångar till gc-väg.

Endast gångväg

Gång- och cykelväg

ATT UPPLEVA PLATSEN

RÖRELSE

På dagen består rörelsen i området både av cykelpendlare till och från Gamlestaden, bil- och lastbilstrafik till verksamhetsområdet och boende som promenerar, främst fram och tillbaka till Olskroken. På natten rör sig främst människor som ska till och från Tillfället i området.

Systemet av gång- och cykelvägar används flitigt i området trots att dessa är dåligt underhållna och saknar säkra övergångar vid många överfarter och korsningar.

Tillfället

650 meter

6,5 minuter

Bilden visar avstånd och barriärer mellan Tillfället och de närmaste grannarna i Olskroken

Vägen mellan Tillfället och Olskroken är längre mentalt än fysiskt

> Från Olskroken till Tillfället

>

>

>

> Från Gamlestan till Tillfället

BARRIÄRER

De fysiska barriärerna i området är järnväg, spårväg, motorvägar, broar och dess fundament samt Sävån. Till detta kan även verksamhetsområdet med sitt stängsel och reglerade öppettider adderas. Det är som att Tillfället får klara sig självt i utkanten av verksamhetsområdet på kvällar och helger. De som befinner sig här blir då mer rumsligt isolerade eftersom verksamheterna är stängda och inga arbetspendlare rör sig i området.

För personer med funktionshinder är barriärerna fler då det finns mycket få säkra övergångar och då det på vissa håll saknas möjligheter att mötas på gång och cykelvägar. Det finns heller ingen möjlighet för någon med funktionshinder att ta sig mot Olskroken via gångbron då det saknas en hiss för ned och uppgång. Boende med funktionshinder blir beroende av andra då de måste ha transport för att ta sig till service då avstånden är stora och hindren många.

För att ta sig till och från Tillfället finns det även stora mentala barriärer som en följd av avstånden, den nedgångna miljön och den upplevda otryggheten.

Bangård
E20 Motorväg
Trappa järnvägsbro

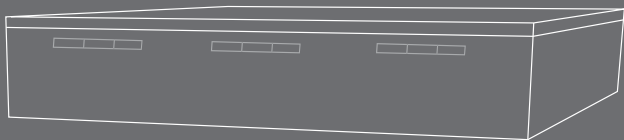
_Godstågs korsning
_E6 Motorväg
_Inhägnade områden

_Godstågs korsning
_Sävån
_Gata tungtransport

SKALA

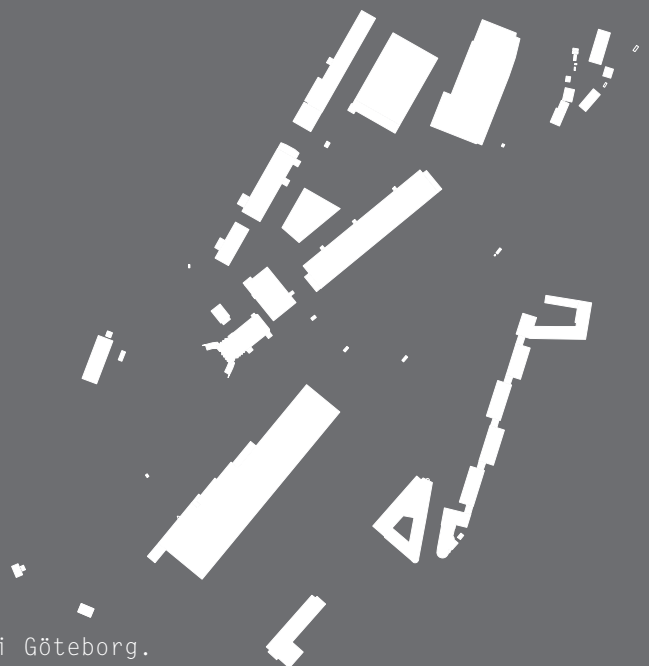
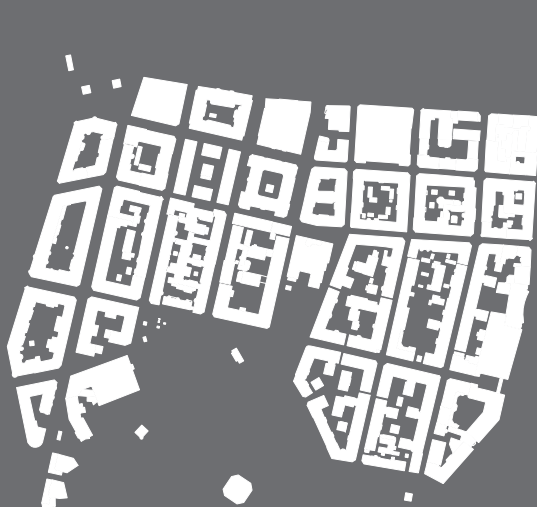
Tillfället är en åttavåningar hög byggnad som reser sig upp ur den annars platta miljö av lager- och kontorsbyggnader på två till fyra våningar. Volymen sticker ut i stadsbilden och syns från många håll i staden, från Olskroken är det Tillfället, Gasklockan och Skansen Lejonet som särskiljer sig. De tornar upp sig över stora områden av infrastruktur och breda lagerlokaler som storskaliga monument. Området kring partihallarna domineras i övrigt av stora asfalterade ytor och byggnader större i bredd och längd än i höjd.

Alla byggnader har stängda fasader mot rörelsestråken då lager ofta återfinns i bottenvåning medan kontor ligger högre upp. Stora byggnader, vägytor och fasader utan kontakt med gatan gör att området inte upplevs ha en mänsklig skala. Detta är ett område som utformats utefter trafikens och verksamheternas villkor.

Tillfället har en annan skala än omkringliggande bebyggelse.

Jämförelse i samma skala med stadsdelen Haga i Göteborg.

INTERVJUPERSONER

För Tillfället intervjuades sex personer varav fem bodde på boendet då vi besökte dem. Intervjuerna hölls en gråmulen dag i personalrum på de övre våningarna i huset.

NAMN	KÖN	ÅLDER	TID (PÅ BOENDET)
Kalle	Man	58 år	5 månader
Anders	Man	31 år	2 månader
Bengt	Man	43 år	2 månader, 3-5 år
Magnus	Man	44 år	1 dygn, 2 ggr
Roger	Man	52 år	6 månader
Åke	Man	61 år	9 månader

IDENTITET

Vad gäller identitet så är den kollektiva bild som målas upp av Tillfället samstämmig. Både de vi intervjuat som bor här, personer som har jobbat här och människor som har mycket erfarenhet av boendeverksamhet i Göteborg säger att platsen är hemsk som boendemiljö. Droger flödar fritt, det finns ingen som helst insyn på platserna runt om boendet och alla vägar dit känns otrygga.

Den kollektiva bilden och gemensamma identiteten är den av ett laglöst land utan hopp där man alltid måste vara på sin vakt och aldrig kan slappna av. Att området tillåts förfalla med sönderslagna bänkar, skräp och skal av brända kablar ger en känsla av att varken platsen eller människorna som vistas på den är värda mer. Det visar för besökande och boende att samhället har gett upp på dem som bor här. Förväntningen om att de någonsin ska kunna få det bättre är mycket liten. Bilden av området som stökig, farlig och ett ingenmansland där ingen bryr sig leder till att människor fortsätter att stöka ner, begå brott och beväpna sig på platsen.

Några av de boende rör sig mycket runt i staden medan andra håller sig i närområdet. Man kan se en trend i att de som håller sig i närområdet också i större utsträckning har identifierat sig med platsen och den bild som finns av dem som bor på platsen. Detta i kontrast med de som rör sig runt i staden, de ljuger oftare om sitt hem och trycker mer på att de inte hör hemma på Tillfället.

*Det här går aldrig
att kalla sitt hem, i
sådana fall har man
misslyckats - Anders*

VARNING
FÖR STÖTAR!

Larmat elstängsel

www.eurofence.se

För att människors självbild ska påverkas positivt av en plats är hemkänsla, tillhörighet, delaktighet och trivsel viktigt (Olsson, Larberg och Svensson). Ingen av dem vi intervjuat ser Tillfället som sitt hem. Kalle säger:

*Ibland kommer jag på mig själv med att säga
att jag ska gå hem – men vilket jävla hem?*

Flera av de intervjuade brukar ljuga om vart de bor. De upplever att alla i hela Göteborg vet vad Tillfället är och om man till exempel ska söka jobb så är det kört redan innan om man berättar var man bor.

De intervjuade är tydliga med att deras boendemiljö påverkar deras självkänsla på ett negativt sätt. När vi frågar Bengt hur boendemiljön påverkar hans självkänsla svarar han:

*Inte till det bättre. Bor man här har man en
stämpel. Man losar i värde när man flyttar
hit....man är dömd till att misslyckas. Om man
vill ha ett jobb kan man inte berätta att man bor
här – då dömer folk en som knarkare.*

Kalle svarar: *Det påverkar jättemycket. Jag har ingen
självkänsla kvar. Man blir identitetslös.*

*Bor man här har man en
stämpel. Man losar i värde
när man flyttar hit.
- Bengt*

EXKLUDERING

ATT MÖTA ANDRA I OMRÅDET

Möjligheten för de boende att möta andra i sitt närområde är ganska få. Det finns en ordnad plats med bänkar, bord och papperskorg i anslutning till byggnaden. Det har även funnits bord eller bänkar på grönytan invid utmynningen av Säve- och Möldalsån längs med strandkanten. Det som återstår av vad som varit möbler är dock endast betongfundament med armering som sticker upp. Runtomkring platsen är det bränt och det ligger en hel del kablar och mindre skräp. Trots att den återfinns på allmän platsmark verkar det inte finnas någon som tar hand om den. Liknande platser återfinns nordväst om partihallarna utmed Säveån, invid en gammal brygga samt utmed Minuthandlaregatan.

Även om det hade funnits allmänt tillgängliga offentliga rum och mer välordnade platser kring Tillfället hade dessa med största sannolikhet inte blivit en arena för boende och övriga att mötas på. Detta då området är homogent. Tillfället är den enda byggnaden för bostadsändamål och de verksamheter som finns i området är relativt likriktade och de lockar främst till sig en bilburen kundkrets. Dessutom stänger verksamheterna på kvällen och har begränsade öppettider på helgerna. De personer som passerar gående eller på cykel har ingen anledning att stanna till i området.

Alla vi har intervjuat har erfarenhet av att bo i en lägenhet i ett, vad de kallar, vanligt bostadsområde med vanliga grannar och nästan alla säger sig föredra den typen av boende. Bengt säger att det blir ett helt annat klimat om man har grannar eftersom man skärper sig då. Den enda vi talat med som inte bryr sig om huruvida han har grannar eller inte är Roger. Han uttrycker att han blir dömd av personer som inte är som honom. Han säger dock att han, precis som Bengt skärper sig när det finns andra personer i närheten. Roger säger också att han tror att det är uträknat att de (missbrukarna) ska gömmas från det övriga samhället och att det bland annat är därför personer placeras på platser som Tillfället.

De vi intervjuat uttrycker att de känner sig utstötta och undangömda – som om de lever i ett samhälle i samhället. Många tycker att det är en tråkig situation och skulle gärna vara mer integrerade i det, som de uttrycker det, “vanliga” samhället.

*Jag tror att det är
uträknat att vi ska
gömmas - Roger*

ATT MÖTA ANDRA RUNT OMRÅDET

För att möta andra utanför området är Olskrokstorget närmaste stället. Här finns ett torg med handelsstånd och affärer. Tidigare låg systembolaget på torget men det har flyttat lite längre ner längs med spårvagnsspåren mot stan. En bit från systembolaget, bakom en parkeringsplats mellan motorvägen och järnvägsbron finns ett skjul. På skjulet finns en skylt i trä med texten "Las Palmas". Det ligger märkligt placerat utan någon uppsikt över vem som sitter där eller vem som närmar sig. Utsikten är fundamentet till järnvägsbron. Det inger en mycket tydlig känsla om att skjulet är byggt för att flytta alkisarna från torget. Känslan inför det är kluven – det är på ett sätt fint att det byggs en väderskyddad plats med rejäla material, sittmöjligheter och papperskorg men på samma gång känns det åter som ett sätt att skydda allmänheten och affärsverksamheten från det störande moment dessa personer anses utgöra. Samhället visar dem sin plats: mellan en motorväg och en järnväg med utsikt rakt in i ett brofundament utan någon möjlighet att se vilka som passerar eller närmar sig. Återigen kommer Rogers röst upp *Jag tror att det är uträknat att vi ska gömmas.*

ATT MÖTA ANDRA I STADEN

Att möta andra i det offentliga rummet är en rättighet och en grund för ökad förståelse men också en potentiell möjlighet till konflikt och osäkerhet. Det här uttrycks tydligt i de intervjuer vi haft med de boende på Tillfället. Bengt säger att han som missbrukare känner sig säker i ett rum fullt med påtända knarkare men när, vad han kallar en vanlig svensson tittar på honom på spårvagnen - då blir han riktigt nervös.

Tillfället ligger isolerat och separerat från resten av staden. De boende kopplar på ett mycket tydligt sätt ihop sin känsla av utanförskap i samhället med en känsla av utanförskap i staden. Den isolerade och oordnade platsen tycks skapa en känsla av att vara oönskad och tycks förstärka känslan av att vara "den konstiga" eller "den misslyckade" som andra människor behöver skyddas från och som inte är värd mer än en isolerad ö i ett gytter av skräp, industrier och infrastruktur.

LAS PALMAS

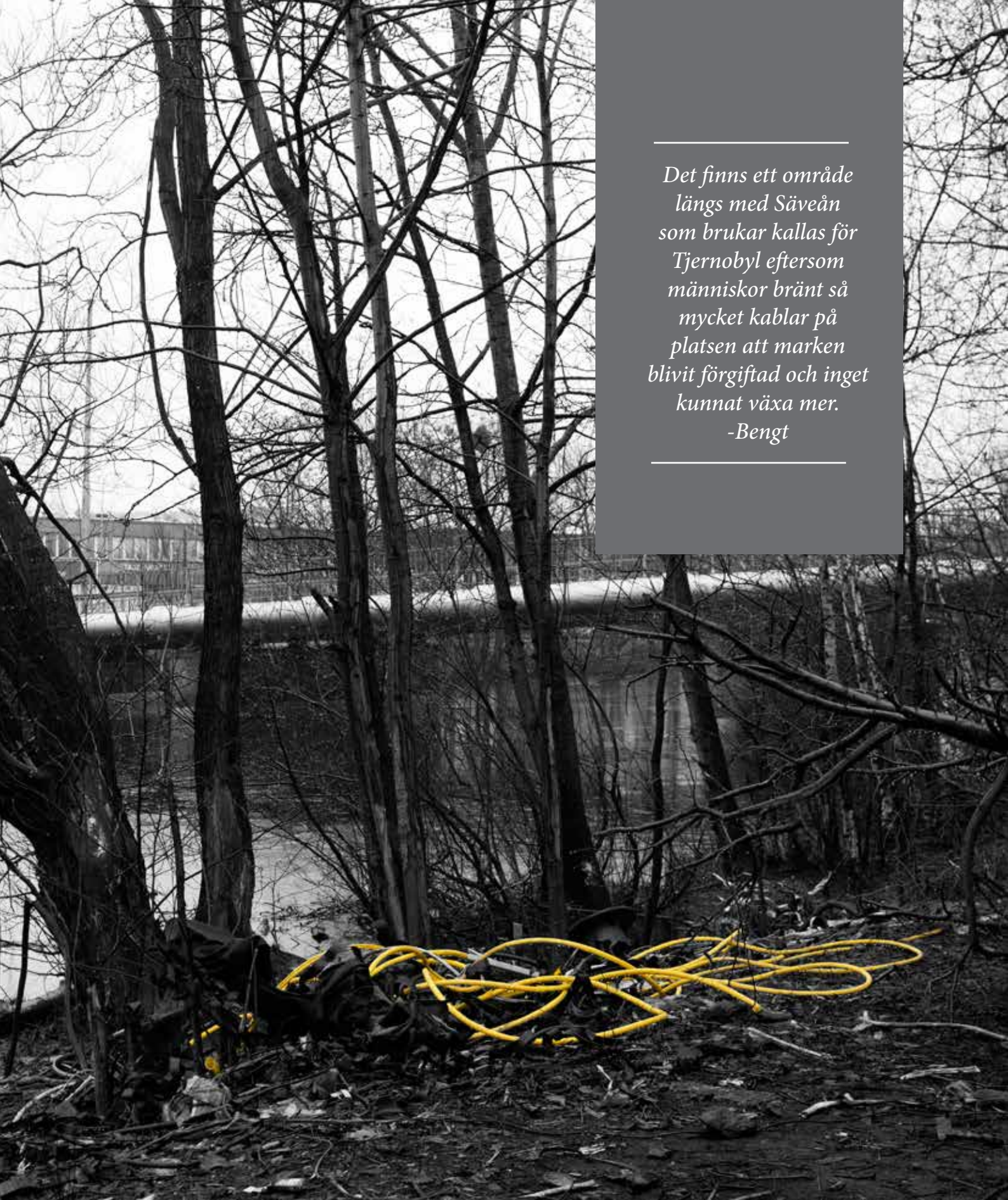
APPROPRIATION

Även om området kring Tillfället rent juridiskt är offentligt är det ytterst tydligt att det är en plats för en särskild grupp människor. Någon annan än allmänheten, någon annan än dem som flera av de boende refererar till som "Svensson". Genom symboler i rummet förmedlas känslan av att platsen ägs av en grupp som inte följer de vanliga reglerna i samhället. Känslan börjar redan vid trappan ned från gångbron från Olskroken och håller i sig hela vägen bort längs med Sæveån och cykelbanan till den nya partihallsförbindelsen.

Symbolerna består av skräp, klotter och förstörelse. Typen av skräp talar i sin tur sitt tydliga språk, här ligger trasiga elektronikapparater, mängder med tomma spritflaskor och stora mängder brända kablar. Bengt berättar att det finns ett område längs med Sæveån som brukar kallas för Tjernobyl eftersom människor bränt så mycket kablar på platsen att marken blivit förgiftad och inget kunnat växa mer. Åke berättar att det finns 15 lampor på vägen mellan Olskroken och Tillfället men att endast fyra fungerar och de är alla på Olskrokssidan. Han upplever att människor ser till att förstöra belysningen runt boendet så att det som pågår i området inte blir så synligt.

Att rummet så tydligt har approprierats av en grupp gör det svårt för oss som inte tillhör gruppen att förstå vilka spelregler som gäller för platsen och i rummet vilket medför en osäkerhet och rädsla för att passera. Andra människor och grupper stängs på detta vis ute på ett effektivt sätt.

Ofta när appropriation diskuteras handlar det om en kamp om det offentliga rummet mellan olika grupper. Vid Tillfället finns det i dagsläget ingen konkurrerande grupp som ifrågasätter övertagande av rummet. På andra platser i staden är marginaliserade människor de ständiga förlorarna i kampen om det offentliga rummet. Enda sättet för dem att kunna utföra sina vardagliga aktiviteter är att appropriera ett rum där det inte uppstår konflikt. Både då vissa av deras aktiviteter går emot föreställningen (och ibland lagarna) om vad som är passande aktiviteter i den offentliga rummet. Men också för att de som personer inte passar in i representationen av allmänheten – folk känner sig osäkra genom deras blotta närvaro oavsett vilka aktiviteter de företar sig.

*Det finns ett område
längs med Säveån
som brukar kallas för
Tjernobyl eftersom
människor bränt så
mycket kablar på
platsen att marken
blivit förgiftad och inget
kunnat växa mer.
-Bengt*

På en mer utzoomad skala går det att argumentera för att platserna kring Tillfället bidrar till att skapa en mångfald i staden. Det här leder till en fråga kring huruvida det finns en poäng med att bevara platser i staden som bara är för vissa grupper. Städas de upp kan det komma nya användare och den nuvarande gruppen riskerar att trängas undan. Städas det inte upp kommer ingen annan att använda platsen. Det är ett svårt dilemma, vilka platser ska vara för vem och kan platser inkludera alla?

Ingen av dem vi intervjuat uppger att de använder sig av området kring sitt boende på något annat sätt än att ta sig därifrån. Flera pratar dock om att det är skräpigt och att det pågår mycket olagliga aktiviteter i området som inte får pågå någon annanstans.

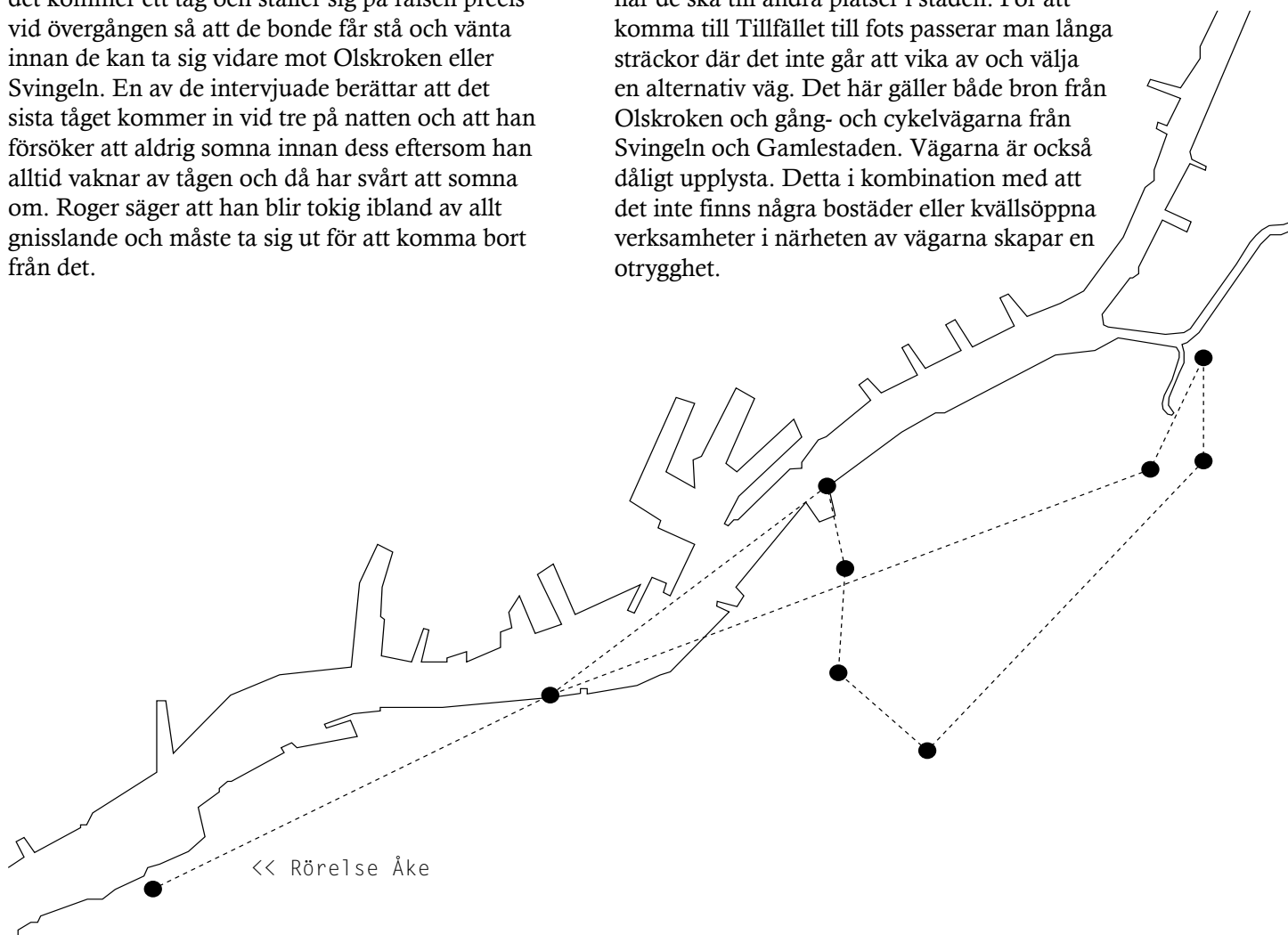
VARDAGSLIVET

I intervjuerna har det framkommit att det i närmiljön som påverkar de boende mest i deras vardag, utöver frågan om identitet, är bullret från tågrälsen, postgången samt de otrygga vägarna till och från boendet.

Gällande buller så påpekar två av de intervjuade att det inte går att ha fönstret öppet på kvällen eftersom det låter så mycket från vägen och järnvägen. De berättar också att det händer att det kommer ett tåg och ställer sig på rälsen precis vid övergången så att de måste stå och vänta innan de kan ta sig vidare mot Olskroken eller Svingeln. En av de intervjuade berättar att det sista tåget kommer in vid tre på natten och att han försöker att aldrig somna innan dess eftersom han alltid vaknar av tågen och då har svårt att somna om. Roger säger att han blir tokig ibland av allt gnisslande och måste ta sig ut för att komma bort från det.

En detalj som påverkar vardagslivet och som är en viktig markör för utanförskapet är att Tillfallet inte får dagstidningen med tidningsbud utan med posten. Detta gör att tidningen kommer mycket senare på dagen och att den inte kommer alls på helgerna. De får inte heller någon reklam eller annan samhällsinformation.

Vad gäller de otrygga vägarna så uppger alla de intervjuade att de främst går eller tar spårvagnen när de ska till andra platser i staden. För att komma till Tillfallet till fots passerar man långa sträckor där det inte går att vika av och välja en alternativ väg. Det här gäller både bron från Olskroken och gång- och cykelvägarna från Svingeln och Gamlestaden. Vägarna är också dåligt upplysta. Detta i kombination med att det inte finns några bostäder eller kvällsöppna verksamheter i närheten av vägarna skapar en otrygghet.

*Det går inte att ha
fönstret öppet på kvällen
eftersom det låter så
mycket från vägen och
järnvägen.
-Åke*

Åke berättar om en kväll när han skulle åka hem runt midnatt och sitter på spårvagnen på väg till Olskroken.

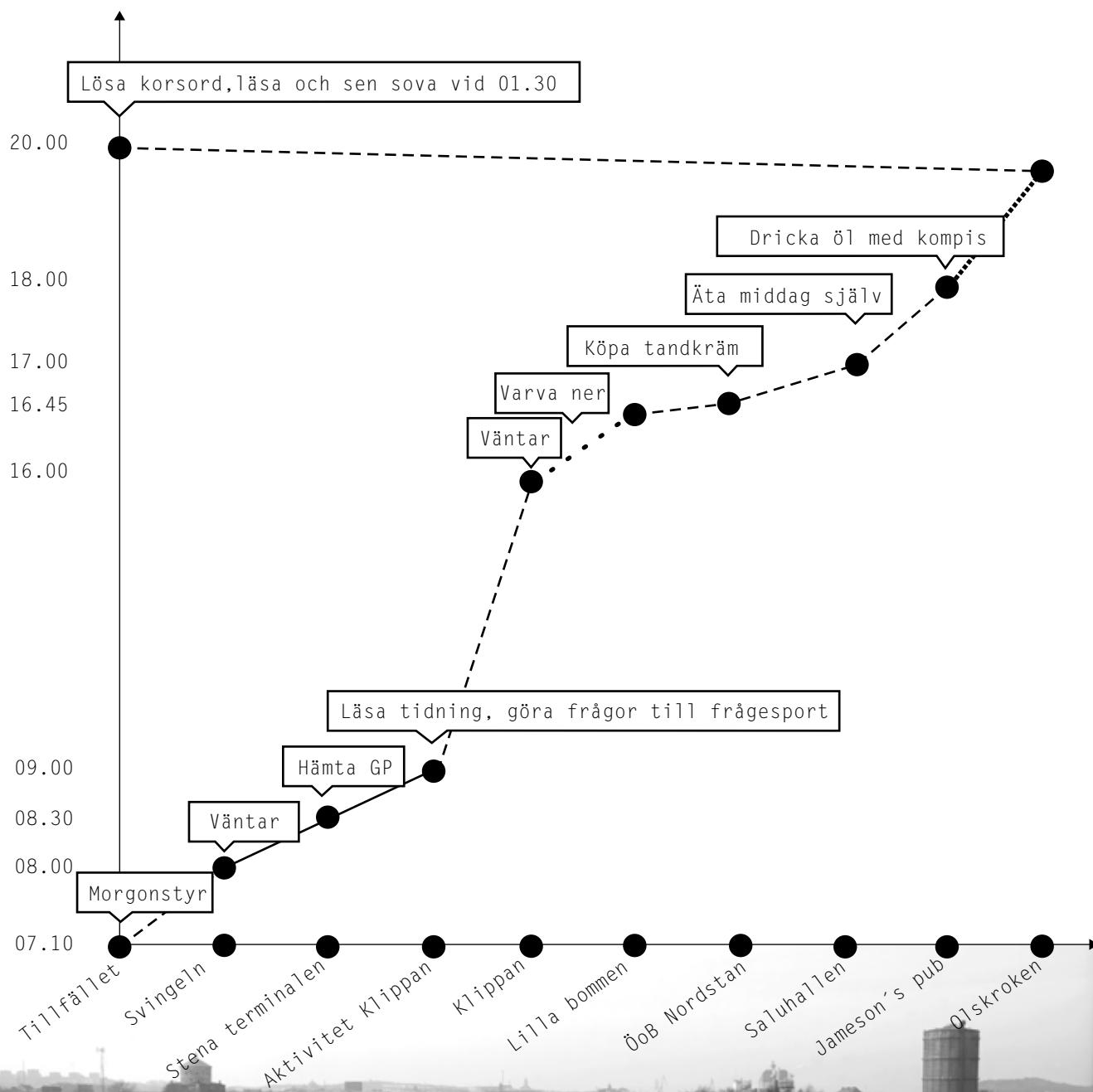
> Redan på vagnen känner han obehag inför en person. Den andra personen går av på samma hållplats och det visar sig att även han ska över bron till Tillfället. Det här gör att Åke cirkulerar ett tag i bostadsområdet kring Olskroken för att vänta ut mannen. Efter någon timme beslutar han sig för att försöka igen och hamnar då bakom ett ungdomsgäng på bron över motorvägen. Han upplever dem som obehagliga och håller ett relativt långt avstånd. När han kommer fram till trappan som leder ner från bron ser han att gänget har slagit sig ner i trappan. För att slippa möta dem vänder han. Den närmaste alternativa vägen är från Svingeln men då hamnar man ändå i närheten av nedgången från bron där gänget sitter. Åke får istället ta sig till centralen och ta bilvägen för att komma hem.

Att vara tvungen att strategiskt vänta ut folk som verkar läskiga, ta följe med folk eller vända om och ta en annan väg (vilket ofta blir långa omvägar och tar lång tid) visar tydligt på hur otryggheten på vägen påverkar vardagen. Åke berättar även att han hellre sover på centralstationen och går hem på morgonen än att ta sig till Tillfället sent på kvällen. Vissa av de andra vi intervjuat upplever ingen osäkerhet på vägarna till eller från Tillfället. De förstår dock att andra kan känna sig osäkra som en konsekvens av mörkret, att ingen ser eller hör, att det finns en reell risk för att bli överfallen och att det hänger runt mycket löst folk i området. Flera påpekar att det måste vara väldigt otryggt för kvinnor att gå där på kvällen. Anders berättar att det händer att kvinnor knackar på och ber honom följa dem då det blivit mörkt.

Åke har fyllt i ett dagsprogram som vi jämfört med Bertils som bor i ett kommunalt boende mer integrerat i staden. I dagsprogrammet går det att se att Åke är hemma mer sällan under dagarna än vad Bertil är. Det går också att se att Åke spenderar mycket tid på platser i staden som han i intervjun berättar att han tidigare bott på och alltid haft en nära relation till.

Teckenförklaring tidsgeografi

Gång	-----
Buss	=====
Spårvagn	
Båt	

TILLFÄLLET OCH FRAMTIDEN

Tillfället har en brokig historia som hotell, restaurang och kinesiskt konsulat. När situationen för de hemlösa blev akut köptes huset av staden och gjordes om till akutboende. Att köpa upp gamla hotell och använda dem för institutionsboende är vanligt då kostnaden är mycket lägre än att bygga nytt. Men hur ser situationen ut för Tillfället i framtiden?

Det händer mycket i området runt Partihallarna. Mycket verksamhetsbebyggelse har rivits, en viadukt över Västra stambanan som knyter ihop E45 med E20 har byggts och i planerna för den nya staden ingår områden kring partihallarna både för infrastrukturprojekt och ny stadsbebyggelse. Vad gäller infrastrukturen så kommer den nya Marieholmsförbindelsen att beröra områdets norra del och i väst och söder kommer Västlänken. Detta är några av de största infrastrukturprojekten i Göteborgs stad på lång tid.

I planbeskrivningen för den nya marieholmsförbindelsen pekas området på andra sidan Säveån (sett från Tillfället) ut som ett område för ny vattennära bostadsbebyggelse. Även Gullbergsvass, Ringön och Frihamnen ingår i den nya Älvstaden som planeras runt Göta älv. Området vid Marieholm har fått namnet "Östra älvstranden". För att klara av att bygga bostäder i detta läge nämns att:

Generellt kommer skärmande bebyggelse med kontor att behöva uppföras mot vägar och järnvägar för att bostäder ska kunna uppföras.

(DP för ny Marieholmsbro 2012 s 7).

Så vad händer med Tillfället i all denna nybyggaranda? När marken kring Tillfället blir attraktivt i utvecklingen av den nya staden uppstår plötsligt en konkurrenssituation. Och det är inte de som bor på Tillfället som har makten att definiera vad den nya staden ska vara, hur den ska vara utformad och vem som ska leva där. 2013 fick de boende och personalen beskedet om att Tillfällets verksamhet ska upphöra och huset rivs – de får fyra år till på platsen, sedan ska de flytta. Vart vet de i dagsläget inte. Gatljuset på Ringön har med sitt attraktiva läge vid älvstranden också blivit uppsagt.

Det är inte en tillfällighet att både Tillfället och Gatljuset trängs undan när den nya staden ska fram. Tillfället ligger granne med Skansen lejonet och Göta älv och bara ett stenkast från Gasklockan, Centralstationen och Läppstiftet. De är alla viktiga symboler i stadens historia och utveckling. I denna framgångsberättelse har de boende på Tillfället ingen plats. Det märks tydligt att det saknas en länk mellan stadens visioner som talar om mångfald, att bryta socialt utanförskap och inkludering och det som faktiskt sker i stadsutvecklingen. Östra älvstaden byggs inte för dem som hamnat utanför, inte för dem som bor på Tillfället.

Det går att argumentera för att det är bra att Tillfället stängs. Det är en plats som inte gör någon lycklig. Men det är också en plats för dem som inte har någon annanstans att ta vägen och som i dagsläget inte ses av staden.

Område 2: Järnbrott

Järnbrottsmotet är den trafikplats som sammanbinder Söderleden med Dag Hammarsköldsleden. Med sina 60 000 fordon per dygn är Söderleden en av Göteborgs mest trafikerade vägar. Längs båda vägarna har stora områden med industrier och externhandelscentrum vuxit upp under de senaste årtionerna med ökad fart de senaste åren.

Med ambitioner att få ut biltrafiken från stadskärnan har det byggts en pendelparkering strax norr om Järnbrottsmotet. Här finns även en bensinmack, ett visningsområde för småhus, en hamburgerrestaurang och en elektronikaffär. Och ett mottagningsboende för nyanlända flyktingar. På denna pendelparkering i Göteborgs södra utkant möter många sitt nya hemland för första gången.

Det är inte de enda bostäderna som finns i området. Diagonalt över Järnbrottsmotet, mellan det höga

staketet som ramar in driving rangen på World of golf och ett mindre industriområde på Reningsverksgatan har den kristna organisationen Reningsborg ett boende.

Österut mellan Söderleden och Västra Frölunda kyrkogård ligger boendet Vägskälet. Ytterligare österut på August Barks gata i Högsbo industriområde mellan Söderleden, verksamhetsbebyggelsen och en skogsbeklädd höjd bor ytterligare ett antal personer i kommunens baracker.

Pendelparkeringen vid motet har byggts för att hålla bilarna borta från stadskärnan och känslan är att boendena ligger här av samma anledning – för att hålla människor som inte passar in borta från stadens offentliga rum. På sidorna som följer beskrivs platserna ytterligare med fokus på August Barks gata.

MOTTAGNINGSBOENDET

Var: Pendelparkeringen vid Järnbrottsmotet

Vad: Plats för ca 200 boenden i ett före detta hotell

Miljön kring mottagningsboendet ger ett spretigt intryck. Den stora lokalen för handel och hamburgerkedjan ger känslan av ett industriområde eller ett externhandelsområde medan pendelparkeringen och bensinmacken mer för tankarna till en serviceplats vid en motorväg. Det gröna inslaget består av de iordningställda trädgårdarna inom visningsområdet för småhus som ligger granne med mottagningsboendet, detta område ligger dock bakom stängsel och stänger på kvällen.

Avstånden till service är inte långa men då boendet avgränsas av stora vägar och parkeringsytor är det mentala avståndet långt. De boende står ofta och pratar eller röker i grupper utanför hotellet - de försöker skapa sig en mänsklig plats men miljön runt boendet motverkar dem för allt vad den är värd.

Det är oundvikligt att inte fundera på hur märkligt detta land måste te sig för de som just mött det för första gången och placerats på denna plats. De måste undra varför det står en massa tomma hus inhägnade i perfekt skötta trädgårdar, fullt utrustade som om de bara väntade på att någon

skulle flytta in medan människor klämmer ihop sig i små trånga rum på före detta hotell.

VÄGSKÄLET

Var: Mellan Söderleden och Västra Frölunda kyrkogård.

Vad: Plats för 24 boenden i ett före detta hotell

Vägskalet består av ett antal röda baracker belägna, precis som namnet antyder, i ett vägskalet. Husen står i en rektangel och skapar en avskild bostadsgård. Bostäderna tillhör inte ett område med någon tydlig karaktär. Söder om boendet ligger bara vägar. Då det ligger något högre än Söderleden och då det inte finns några skyddande element mellan boendet och vägen blir trafikbullret ytterst påtagligt här. I norr gränsar boendet till Västra Frölunda kyrkogård.

Det finns inga verksamheter eller andra bostäder i närmiljön kring Vägskalet. Grönområden i närheten utgörs främst av kyrkogården. Norr om denna finns även en mindre skogsbeväxt kulle som med lite god vilja skulle kunna beskrivas som en möjlighet till naturkontakt.

Från boendet är det gångavstånd till service i Sisjö industriområde och externhandelsområdet 421. Det är också nära till större transportleder och flera busshållplatser.

RENINGSBORG

Var: Reningsverksgatans industriområde

Vad: Boende med 18 lgh i modulhus

På den kristna organisationen Reningsborgs område i Frölunda finns en loppis och ett boende. Området skiljer sig från de andra platserna i Järnbrott då boendemiljön snarare är ovanlig än olämplig.

Industribyggnader skyddar från Söderledens buller och i öster fungerar golfbanan som en buffetszon mot väg 158. Där golfbanan och Reningsborgs område möts står ett staket som sträcker sig högt mot himlen. Staketet blir en väldigt tydlig gräns mellan den tillåtande och lite stökiga känslan på Reningsborg och livet på andra sidan staketet som representerar de mer putsade och välklippta stadsdelarna i söder.

Området ger känslan av ett äldre industriområde. Det ligger mycket gamla prylar omkring på marken och upp mot den skogsbeklädda kullen finns två äldre cisterner vars tak fyller en funktion som samlingsplats för ungdomar. I skogsdungen tältar även ett antal EU-migranter sedan en tid. Området har en spännande och urban karaktär. När loppisen är stängd rör det sig inte så mycket människor i området utöver de som bor och arbetar på Reningsborg.

FALLSTUDIE: AUGUST BARKS GATA

Var: Högsbo industriområde

Vad: Plats för 19 boende i baracker

Boendet på August Barks gata ligger inbäddat i Högsbo industriområde. Ett mellanrum mellan industribyggnaderna gör att bullret från Söderleden ett stenkast bort strömmar fritt mot boendet.

Byggnaderna består av de klassiska barackerna som återfinns på flera av de platser vi observerat. Färgsättningen går i grått och blått och entréerna är vända in mot de gårdsgator som bildas mellan huskropparna.

Boendet känns ytterst malplacerat där det ligger med de stora verksamhetshallarna runtomkring. Små tecken som en utemöbel och en blomkruka ger en trivsamt hemkänsla. Det är som om boendet ligger i en bubbla opåverkat av omvärldens buller och bång.

August Barks gata är ett boende för människor med psykisk funktionsnedsättning i kombination med pågående missbruk. De boende stannar ofta länge. Den som bott här längst har gjort det sedan boendet öppnade 2006, alltså i åtta år. Den inventering och analys som presenteras på sidorna som följer grundar sig i ett antal besök på platsen samt i intervjuer med tre boende.

Välkommen till August Barks gata!

FRÖLUNDA

HÖGSBO INDUSTRIOMRÅDE

JÄRNBROTT

ASKIM

SISJÖNS HANDELSOMRÅDE

INVENTERING

Parkeringar, Externhandelsområde

AVGRÄNSNING

Området som boendet ligger i är ett industriområde och avgränsas i väster, norr och öster av lokalgator. I söder avgränsas det av Söderleden.

KOMMUNIKATIONER

Generellt är hela Högsbo industriområde anpassat för biltrafik. Det går dock en väg för gång och cykel precis bredvid boendet.

Vad gäller kollektivtrafik så finns de närmsta busshållplatserna i korsningen August Barks gata / Viktor Hasselblads gata och vid köpcentrumet 421. Det är drygt 400 meter till båda dessa.

SERVICE OCH FUNKTIONER

I området finns inga övriga bostäder utan endast verksamheter av olika slag. De närmaste andra bostäderna är Vägskalet eller lägenhetsområdet mitt emot Vägskalet på andra sidan Söderleden. Strax norrut i Högsbo Industriområde ligger externhandelscentrumet 421 med bland annat en mataffär. Söder om Söderleden ligger Sisjöns industriområde med bl.a. mataffärer, apotek och vårdcentral. Det är ca 2 km till stadsdelscentrumet Frölunda torg.

GRÖNOMRÅDEN

Boendet ligger i anslutning till en grön kulle som sparats mitt i industriområdet.

MÖBLERING

I anslutning till bostadsbebyggelsen finns en terrass, en bänk och papperskorg. I övrigt finns det ingen ordnad möblering i området då det inte är meningen att människor ska uppehålla sig här annat än för att besöka de olika verksamheterna. Det finns tydliga skyltar för cykelvägar men inga markeringar för gång- eller cykelöverfarter.

Visningsområde bostäder, Grönområde

Trafikplats, Motorväg, Bro, Stora Ån

Elcentral

Verksamheter

Bostäder, Fotbollsplan

Endast gångväg

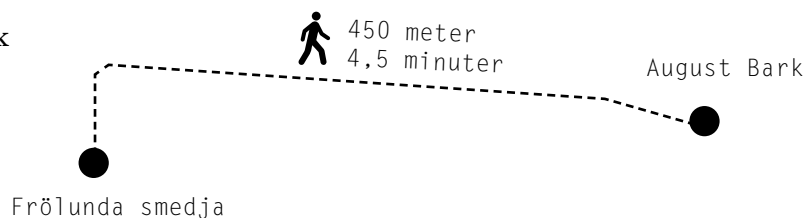

Gång- och cykelväg

ATT UPPLEVA PLATSEN

RÖRELSE

Den främsta rörelsen i området består av personbilar och lastbilar som kör till och från verksamheterna i området. På natten är det främst de boende och de ronderande väktarna som är i området. Det är oklart hur mycket cykelstråket som passerar boendet används. Under våra besök har vi inte sett någon passera men de boende uppger att det används flitigt under sommaren.

Bilden visar entrén in till August Barks gata från busshållplatsen Frölunda Smedja

> Från hållplatsen Frölunda smedja till August Bark

>

>

>

BARRIÄRER

De fysiska barriärerna i området består av vägar (främst Söderleden) och instängslade verksamheter. På eftermiddagar och helger är trafiken i området mycket stor som en följd av de kringliggande köpcentrumen. Då vägarna inte är anpassade för gång- trafikanter gör det att dess barriäreffekt ökar under de mest trafikerade timmarna av dygnet.

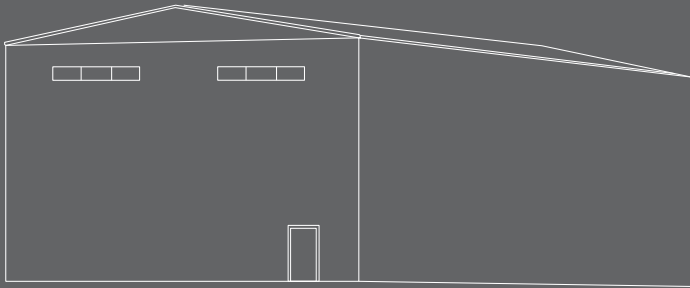
De mentala barriärerna är stora då avstånden är stora och miljön enförmig.

SKALA

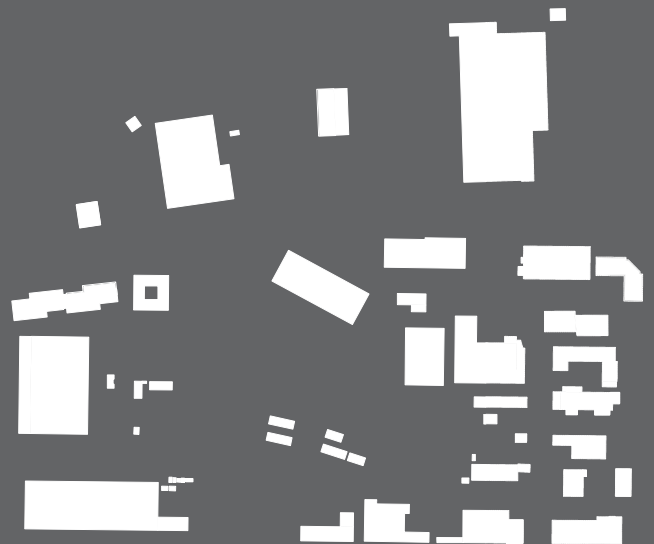
August Bark består av baracker i ett plan. I relation till de omkringliggande stora verksamhetshallarna upplevs de som väldigt små. De har dock stöttning av det kuperade grönområdet, detta gör att boendet får en egen plats i området.

Då de övriga byggnaderna är storskaliga och inhägnade är de alternativa vägarna få i området. Många av verksamheterna har inte heller några fönster eller någon annan kontakt med gatan.

August Bark har en annan skala än den omkringliggande bebyggelsen.

Jämförelse i skala med stadsdelen Haga i Göteborg

INTERVJUPERSONER

På August Bark intervjuades tre personer varav alla hade bott på platsen under en längre tid. Intervjuerna hölls på förmiddagen i boendets matsal. Två av de boende intervjuades samtidigt efter eget önskemål.

NAMN	KÖN	ÅLDER	TID (PÅ BOENDET)
Inge	Man	59 år	5 år
Annika	Kvinna	38 år	1 år och 3 månader
Robin	Man	62 år	3 år

IDENTITET

Det finns ingen allmän kollektiv berättelse om August Bark. Av de vi intervjuat som inte bor här är det få som känner till boendet. Alla känner däremot till Vägskalet, boendet som ligger ett stenkast bort på andra sidan Victor Hasselblads gata. Det boendet likställs på många sätt med Tillfället.

Att Vägskalet ligger i närheten tycks påverka de boende på August Bark mycket. De har alltid något annat att relatera till, något som de uppfattar som sämre. De uttrycker att det är "de" som ställer till det, "de" som förstör och "de" som kommer och ska bråka. Bor man på August Bark däremot är man inte på botten och då gäller det att bete sig därefter. Robin och Inge berättar att de fryser ut dem som är stökiga så att de inte trivs och flyttar. I intervjuerna blir det tydligt att August Bark är ett steg upp på trappan från Vägskalet trots att den rumsliga kontexten är i stort sätt likadan.

Alla de intervjuade känner tillhörighet, delaktighet och trivsel kopplat till sitt boende. Inge säger att man lär känna varandra eftersom det är ett långtidsboende. De relaterar mycket till varandra och till saker som har hänt på platsen medan de har svårare att tala om sina känslor inför platsen som sådan. Det är som om de sociala relationerna och minnena överskuggar möjligheten att reflektera över platsens egenskaper.

*Jag för dagbok för att
komma ihåg saker och
i den skriver jag hem
med citationstecken.*

*Men jag upplever
mycket mysiga
hemkänslor här.
- Annika*

De boende uppger att de inte använder sig av utemiljön kring sitt boende annat än för att ta sig till och från de olika affärerna och bussen. Någon gång på sommaren kanske de sitter ute och dricker sitt kaffe. Annika uttrycker en stor fascination inför långtradarna som kör förbi på Söderleden. Hon ser dem från sitt fönster och tycker om att sitta och titta på dem nätter då hon inte kan sova. Alla talar även väldigt varmt om de djur som av och till rör sig i den lilla skogsdungen.

Alla de intervjuade har upplevelser av boenden som de uppfattar som mycket sämre (till exempel Tillfället, olika offentliga toaletter och så vidare). Robin och Inge svarar direkt ja på frågan om de ser August Bark som sitt hem medan Annika reflekterar över att hon i sin dagbok brukar skriva hem med citationstecken men hon kan inte riktigt svara på varför.

EXKLUDERING

ATT MÖTA ANDRA I OMRÅDET

Det finns en viss möjlighet för de boende på August Bark att möta andra i sitt närområde. Det finns inga ordnade offentliga platser men skogsdungen som ligger i anslutning till boendet används ibland av personer som är ute och går med sina hundar. På andra sidan vägen söder ut från boendet finns även en matvagn där det händer att människor slår sig ner för att äta. De boende talar varmt om mannen som jobbar i matvagnen och berättar att han brukar ge dem mat ibland och prata ett slag. Även mannen i vagnen berättar att han har en god kontakt med de boende.

Personalen på August Bark berättar att det finns ytterligare verksamheter i området som uttryckt sin uppskattning till boendet. Efter att det byggdes har förstörelsen och inbrotten minskat betydligt i området då det nu finns ögon som håller koll även nattetid. Väktare besöker också boendet regelbundet. De boende säger att det händer att andra personer kommer och till exempel krossar rutor i området och att de då får skulden (vilket är en anledning att förhindra att andra ställer till det). Även om uppskattningen i liten grad leder till ökad kontakt mellan de boende och "de andra" så skapar det en känsla av ömsesidigt förtroende i området.

De boende har olika åsikter när det kommer till huruvida de föredrar att bo som de gör idag utan andra grannar omkring eller om de hellre hade velat bo mer integrerat. Det är bara en boende som tydligt uttrycker att hen föredrar att ha staden och andra människor närmare inpå sig. Detta för att den mentala barriären att ta sig utanför dörren minskar när transportvägen för att komma till "något" är kort.

*Vi får gratis mat i
området runtomkring
och vi hejar på dem
och har bra kontakt
med de verksamheter
som finns i närheten
- Inge*

ATT MÖTA ANDRA UTANFÖR OMRÅDET

De platser som de boende besöker i närområdet är de två externhandelsområdena Sisjöns industriområde och 421 samt stadsdelscentrumet och köpcentrumet Frölunda torg. Den enda som talar om sina känslor inför dessa platser är Annika. Hon upplever att Frölunda torg består av för mycket glas och betong. Som en jämförelse berättar hon om Backaplan som hon bott bredvid och besökt mycket. Där finns det en plats bakom systembolaget där hon kunde umgås med sina kompisar. Hon upplever att det inte finns några liknande platser på Frölunda Torg och att det inte fungerar som en mötesplats för henne på samma sätt.

Det finns alltid något problematiskt då köpcentrum är de enda tillgängliga offentliga platserna eftersom det är möjligt att utestänga människor som inte är önskvärda och att de som inte har möjlighet att konsumera anses som udda. Annika berättar att de varit misstänksamma mot henne på Frölunda Torg och anklagat henne för att ha stulit saker även fast hon inte gjort det. Det här är en tydlig markör för vem som är välkommen och inte.

ATT MÖTA ANDRA I STADEN

Personalen uttrycker en önskan om att skydda de boende från samhället. Eftersom alla personerna här har någon form av psykisk problematik finns det tillfällen då de inte beter sig som vanligt. De blir då dömda och utpekade av "de andra". Som det är idag har de en möjlighet att möta andra då de mår tillräckligt bra för att göra det.

Det här gör att barriären för att ta sig ut från boendet, ut från industriområdet och vidare ut i staden är stor för flera av de boende men de kan också känna en viss trygghet i att slippa konflikter och fördömanden i mötet med "de andra".

APPROPRIATION

Boendet på August Barks gata är anonymt. Det finns några få symboler som visar att det bor människor här. Det är flaggan, blomkrukorna och odlingslådan. Om dessa inte funnits hade en förbipasserande lätt kunnat förväxla boendebarrackerna med vilken annan verksamhet som helst som förväntas finnas i ett industriområde. Särskilt med bommen som är uppsatt framför parkeringen och den stora väktarskylten på en av barrackerna.

I skogsdungen ligger lite systemetkassar och någon spritflaska och vid busshållplatsen en del brända kablar. I övrigt är det rent.

I intervjuerna berättar de boende att de inte använder området särskilt mycket. De är mest hemma hos sig själva eller någon gång hemma hos någon av de andra boende. Om de vistas alla tillsammans gör de det inomhus i de allmänna utrymmena eller när de åker iväg på olika aktiviteter.

Det är oklart om de boende har ett intresse att använda sig av sin utemiljö mer. De tycks vara nöjda över att ha sitt eget utrymme att rå över och att ytorna utanför barrackerna inte är en del av det i någon större utsträckning. En sak som visar på att det ändå känner att området mellan barrackerna är deras är att de beskriver att alla inte är välkomna här. Ibland kommer det människor hit som vill sälja droger men de stannar alltid utanför staketet i den västra delen av boendet. Om de kommer in på gården blir de avhysta antingen av väktare, boende eller personal.

Om vi ser bortanför boendemiljön är Annikas tankar kring Frölunda torg som beskrivits ovan tydligt kopplade till appropriering. Frölunda torg har nyligen genomgått en stor utbyggnad och renovering där tidigare ruffiga men tillåtande platser har försvunnit till förmån för ytterligare handel och rena platser som ska stärka allmänhetens känsla av trygghet. Det som anses avvikande städas bort för att skapa en god miljö för allmänheten att konsumera på. Det här gör att vissa som tidigare kände sig välkomna inte gör det längre.

*Ibland så händer det
saker såsom att rutor
krossas - då får vi
skulden
- Robin*

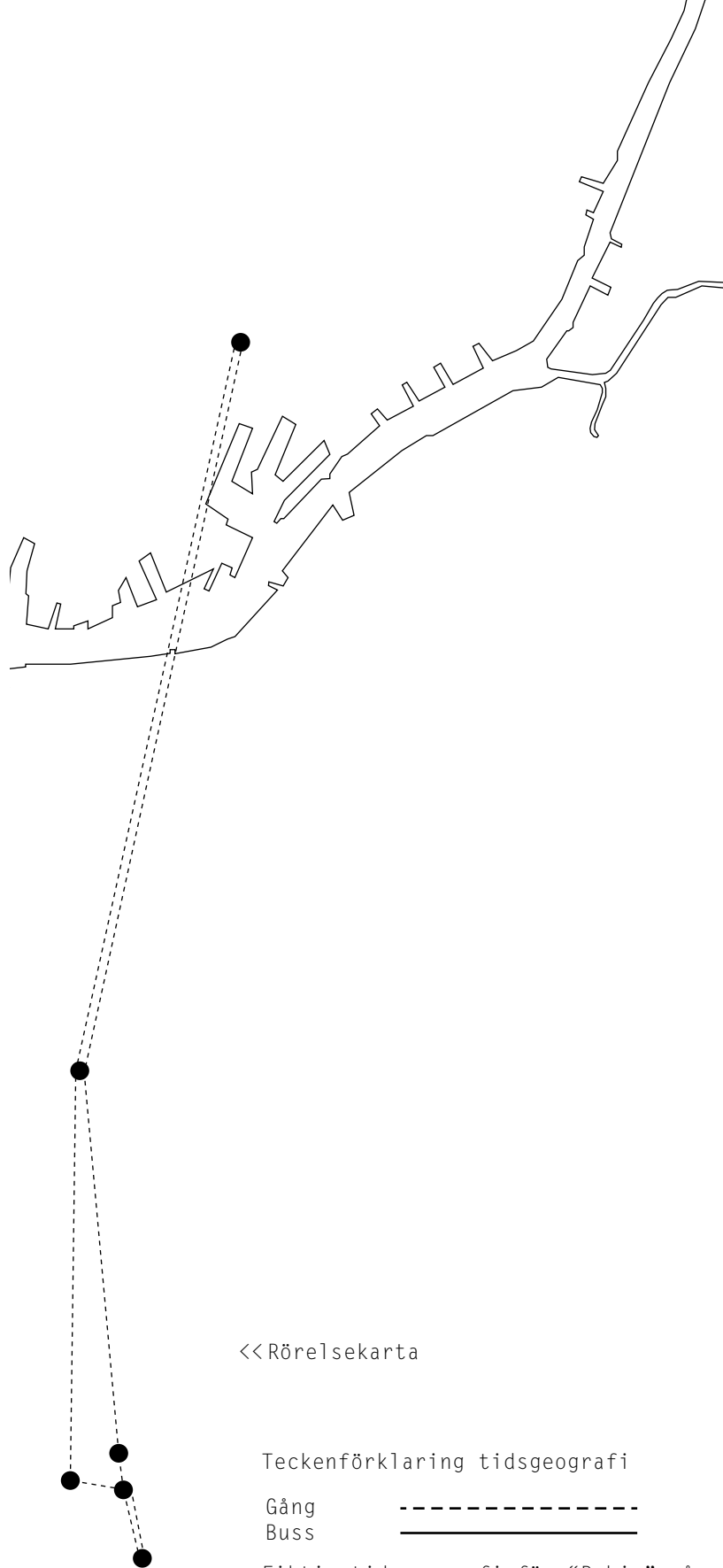
VARDAGSLIVET

De boende vi har intervjuat är relativt stationära i området kring August Barks gata. De spenderar mycket tid i sina hem och vissa går ofta till de omkringliggande affärerna för att handla. Placeringen av boendet tycks inte påverka vardagslivet i någon större utsträckning och i den mån det gör det tycks det vara individuellt. Som att Annika tycker att vägen från boendet till busshållplatsen är otrevlig och att Robin och Inge tycker att det är problematiskt när det regnar så mycket att cykeltunneln under Söderleden svämmar över. Att boendet är granne med Söderleden upplevs problematiskt på sommaren om det är varmt och fönstret är öppet men de trimmade mopederna som drar runt i området sägs vara ett större bullerproblem.

De boende är tacksamma över att de fått en plats som de på något sätt kan kalla hem som är så bra som August Bark. De uttrycker att personalen är bra, att de visar ömsesidig respekt och att folk litat på varandra. Vi får känslan av att de boende passar sig för att säga något negativt, även om det handlar om små saker som en lampa som inte fungerar. Det kan vara för att de upplevt mycket värre boendemiljöer och att de vill visa sin uppskattning.

När vi frågar hur länge de bott på August Bark och hur länge de får bo här svarar Inge lite skämtsamt att han vill bo kvar i resten av sitt liv. Alla de intervjuade säger att det är lätt att ta sig med kollektivtrafik till andra delar av staden. Liksom Tillfället så får August Bark tidningen med posten och inte med tidningdbud då bostäderna inte räknas som permanenta.

Vi har gjort ett fiktivt dagsprogram för August Bark utifrån intervjuerna. I jämförelse med vår referens, Bertil, spenderar de boende på August Bark mycket tid hemma. Vi kan också se att de boende på August Bark umgås med sina grannar både på sin fritid och vid de gemensamma måltiderna.

Vägen till bussen
stänger jag fullständigt
av för att slippa se
hur tråkigt det är.
Saknar Hisingen och
Backaplan med folk.
- Annika

AUGUST BARK OCH FRAMTIDEN

Högsbo-Sisjö verksamhetsområde som August Bark ligger i är mycket expansivt som en följd av det strategiska läget. Närmare 15 000 personer arbetar här på ca 1 250 olika företag (FÖP Fässbergsdalen 2011).

Enligt planerna ska hela dalen mellan Mölndal och Frölunda på sikt omvandlas till en sammanhängande stadsdel med en blandning av bostäder, handel och grönområden. Området kring August Barks gata ska dock även i fortsättningen vara ett verksamhetsområde. Ett område norr om boendet och köpcentrumet 421 ska utredas för bostadsbebyggelse (FÖP Fässbergsdalen 2011).

I Februari 2014 vann detaljplanen *Frölunda - hotell och kontor vid August Barks gata* laga kraft. Detaljplaneområdet omfattar endast boendet på August Barks gata och syftet är *att möjliggöra användning för hotell- och kontorsverksamhet inom planområdet* (DP Frölunda - hotell och kontor vid August Barks gata 2014 s 8). Detta genom att ändra användningen från naturmark till hotell och kontor. Stadsbyggnadskontoret konstaterar i planen att området runtomkring karaktäriseras av industribebyggelse utan gemensamma offentliga rum och att gatustrukturen är gjord för att passa ett industriområde.

Vidare står det i planbeskrivningen att det 2010 utfördes en bullerutredning vid boendet och att det är med anledning av de höga värdena i den som området inte planläggs som bostäder. Det nämns också att det på platsen idag ligger "ett socialt korttidsboende" (DP Frölunda - hotell och kontor vid August Barks gata 2014 s 4).

Genom att ändra detaljplanen erkänns August Barks existens. Genom att kalla det för socialt korttidsboende och skriva hotell- och kontorsverksamhet i detaljplanen för att det är en plats som är olämplig för permanenta bostäder erkänner man också att de som bor på denna plats inte förtjänar bättre. I våra intervjuer kallar Inge sitt boende för ett långtidsboende där de boende har chans att lära känna varandra. Han har bott i Högsbo industriområde i sex år och vill bo kvar så länge han lever. Den som har bott på August Bark längst har idag gjort det i åtta år.

Det är inte permanenta bostäder men människorna som bor på den här platsen ser den som sitt hem och de har bott här länge. Den ändrade detaljplanen visar tydligt på att man nöjer sig med att vissa grupper i samhället placeras i dåliga miljöer.

Planen utgör en möjlig trygghet för boendet på August Barks gata. Eftersom det är ett av alla boenden som följde efter beslutet om stängningen av Meros camping 2003 har det tillkommit genom ett tillfälligt bygglov. Som en följd av den ändrade detaljplanen skulle bygglovet nu kunna permanentas. Planen kan också vara ett hot mot boendet då den tillåter en bebyggelse på fyra våningar mot gatan. Om det i framtiden byggs bostäder norr om området kan bygggrätten bli attraktiv för service och handel och då kommer boendet med största sannolikhet få flytta till förmån för den nya stadens framfart.

Avslutning

Här diskuteras olika aspekter av frågor vi stött på i undersökningen samt svårigheter vi haft kopplade till metod och material. Efter det presenteras slutsatserna.

DISKUSSION

Våra två fallstudier skiljer sig från varandra på många sätt, så gör även de boendes upplevelser och vår känsla av platserna som besökare. Orsaken till detta tycks vara skillnaderna då det kommer till mänskliga relationer och socialt liv. De boende på August Bark talade i jämförelse mycket om relationerna dem emellan och lite om miljön kring boendet trots att det var vad våra frågor främst handlade om. Det kan också vara så att de faktiskt inte upplever några problem med placeringen av boendet, att vi har trampat i fällan och misstror informationen vi får för att den inte överensstämmer med bilden vi har. Oavsett orsak till de uppskattande uttalandena om August Bark så tror vi inte att de boende skulle vara mindre nöjda om placeringen av boendet varit bättre. Det absolut mest grundläggande argumentet för att de boende förtjänar en bättre placering är att bullernivån är hög i området och att människors hälsa påverkas negativt av buller. Samt att miljön är utformad för att passa verksamheter med tunga transporter, inte bostäder. För Tillfället skulle mycket kunna bli bättre av en annan placering.

Det som fascinerat oss mest i mötet med de boende är att flera väldigt tydligt uttrycker en känsla av utanförskap kopplat till lokaliseringen av boendet i staden. Känslan av att gömmas undan och att inte vara värd någonting är påtaglig i dessa intervjuer. Det är skrämmande men på samma gång intressant hur en plats och en placering påverkar en persons identitet och självkänsla. Den uteblivna morgontidningen blir en stark symbol för det utanförskap placeringen av boendet leder till. Utformningen av boendena spelar också in då de signalerar att en viss typ av människor bor här. På samma sätt signalerar platserna tydligt vilka som inte hör hemma här vilket gör att möten mellan olika grupper blir få. Detta blir en del av problematiken i Göteborg där den fysiska separeringen av olika grupper av människor lett till spänningar och en ökad misstro människor emellan.

På ett plan kan vi förstå rädslan hos alla dem som protesterar högljutt då ett boende för missbrukare placeras i deras närområde. Mötet mellan "vi" och "dem" är inte alltid en grund för förståelse, det kan också skapa konflikt och obehag. Vi har själva kämpat med våra fördomar kring de personer vi mött och inte sällan har vi avhumaniserat dem på samma sätt som andra som tänker att de ska vara tacksamma för att de har tak över huvudet. Det är dock först när man haft ett möte som man inte är rädd för nästa, det är först då man förstår att man möter en person, inte bara en knarkare eller en hemlös. Ett möte behöver inte leda till förståelse, det kan också befästa fördomar och rädsla, men det är svårt att någonsin få förståelse utan möten.

I olika dokument kan vi se att det finns en tydlig vilja och ambition att arbeta med frågor kring boende för dem som står utanför den ordinarie bostadsmarknaden i Göteborg. I visionerna har det ökande utanförskapet identifierats och det finns uppenbart en vilja att komma till rätta med problematiken. Efter att ha talat med både tjänstemän och boende kan vi dock konstatera att vägen att vandra fortfarande är lång.

Staden gör ett bra arbete på en teoretisk nivå, men det är svårt att se hur detta sedan återspeglas i hur Göteborg utvecklas. Det finns ett glapp mellan tanke och handling, en skillnad mellan vision och verklighet. En orsak till detta kan vara att staden i dagsläget håller på att bygga upp ett nytt sätt att arbeta där fokus ligger på integration istället för akuta separata lösningar. Det här pågående skiftet kan vara anledningen till att det i dagsläget finns många rapporter och visioner men få konkreta exempel för hur Göteborg rent praktiskt ska bli en inkluderande stad för alla. Det kan också vara anledningen till att så få av dem vi har varit i kontakt med har kunnat svara på hur planeringen för dem som står utan bostad går till idag.

De boenden vi undersökt byggdes från början som akutboenden där människor skulle stanna under korta perioder. Trots att Social resursförvaltning konstaterat att många tenderar att fastna i dessa akuta boendelösningar finns det en ovetskap inom andra förvaltningar om att människor bor mycket länge på platser som dem vi tittat på. Vi har vid flera tillfällen fått höra att vi måste skilja på permanenta och tillfälliga boenden, att kraven inte kan vara samma för de två kategorierna. Frågan är var gränsen går för vad som är vad? Hur många år måste en person bo på en plats för att boendet ska betraktas som permanent? Tanken på boendena som tillfälliga tycks legitimisera den dåliga placeringen av dem och även viljan att förändra den nuvarande situationen. De nöjer sig genom detta med de lösningar som finns idag.

Många vi har talat med håller med om att det inte blev så bra med boendena som kom till efter beslutet 2003, men har sedan hellre velat prata om hur arbetet går till idag, att integration i det vanliga beståndet är den nya devisen. Men även om beslutet som gjorde att dessa boenden hamnade där de hamnade känns förlegat så är det inte en lösning att låtsas som om de inte finns eller som om det inte bor människor permanent på dem. Platserna och de boende vi besökt kommer att finnas kvar och de behöver erkännas i staden.

Det kommer också alltid att finnas ett behov av separata boenden som dessa, alla människor kan eller vill inte bo i en vanlig lägenhet med vanliga grannar. Om problemet inte erkänns finns en risk att nya akuta lösningar uppstår på samma sätt. Personalen på August Bark uttrycker en uppskattning kring att boendet ligger avskilt och de boende känner sig delaktiga i staden bland annat som en följd av att kollektivtrafik finns nära. Vi är fullt övertygade om att det finns platser som kan uppfylla de behov som finns som inte ligger i ett industriområde bredvid en motorväg utan i en miljö som är mer lämpad för bostadsändamål.

Det är lätt att känna sig maktlös inför problemen som presenteras i den här uppsatsen. Mycket handlar om stora politiska och ekonomiska strukturer och system som det krävs stora ambitioner och mycket politisk vilja för att förändra. Vi är dock av uppfattningen att även mindre insatser och förändringar inom systemet kan leda till viktiga skillnader. Vad hade till exempel hänt om en bygglovsarkitekt hade ifrågasatt de tillfälliga byggloven? Vad hade hänt om andra politiker gått samman och ifrågasatt beslutet att placera marginaliserade människor i industriområden? Vad hade hänt om medborgarna istället för att protestera mot att ett boende för marginaliserade ska byggas hade protesterat mot den dåliga lokaliseringen? Vad hade hänt om de planarkitekter som nu gör planerna för dessa områden ifrågasatt att vi skiljer på människor och människor i detaljplaner?

Som planeringsarkitekter har vi i det här arbetet haft möjlighet att diskutera vad ett beslut rörande lokalisering av bostäder har för effekt på de som bor där. Vi har kunnat se att det främsta styrmedlet, Plan- och bygglagen, inte nyttjats till sin fulla kapacitet när det kommer till social hållbarhet utan att ekonomi och opinion istället fått styra. Planering handlar om att väga olika intressen mot varandra i olika planer och projekt. För att göra detta måste alla människor i staden värderas lika - här får inga undantag göras vare sig för den som hörs mest eller som kan betala mest. Vi måste se till staden som helhet och koppla till den övergripande visionen och planeringen även i de juridiskt bindande detaljerade planerna. Som planeringsarkitekt ingår det i ens uppdrag att verka för en positiv utveckling för alla i samhället, även de som inte har en röst.

Vi har i vårt arbete sett att alla grupper inte tas med i planeringen trots att det talas om "alla" i visioner och planer. Vi kan inte utifrån vår

undersökning säga vilka grupper och erfarenheter som bör lyftas men vi kan säga att den grupp vi varit i kontakt med sällan uppmärksammas idag. Det är en grupp som inte har något eget boende, som ofta pendlar mellan olika tillfälliga boenden eller som bor permanent i någon av kommunens Altbo-boenden som ursprungligen byggdes för akuta kortvariga vistelser. På en strategisk nivå kan det vara svårt för dessa personer att göra sin röst hörd i de forum som erbjuds.

NORMKRITISKT VERKTYG

Vi har diskuterat och experimenterat med olika sätt att inkludera olika grupper på en övergripande planeringsnivå. Det handlar också om hur en relativt homogen planeringskår skulle kunna göras mer medvetna om sina fördomar i sitt arbete. Resultatet av funderingarna blev något vi kallar normkort. Det är tänkt att vara ett konkret verktyg för att hjälpa till att ifrågasätta vem staden

byggs för. Vår tanke kring behovet av normkort inom stadsbyggandet mynnar ur faktumet att det är svårt att utan vägledning bortse från sina egna föreställning kring vem det är som lever i staden.

Inspirationen till dem är tagna utifrån olika projekt och perspektiv som ifrågasätter och utmanar normen såsom "låna en fördom" i kombination med social konsekvensanalys och vardagslivsperspektivet.

Tanken är inte att göra folk till ett spelkort utan det ska fungera som ett verktyg för att se vilka som behöver höras och vilka som alltid/aldrig hörs i planer och projekt. Det skall alltså inte ses som en ersättning för medborgardialog utan vara ett komplement för att uppmärksamma vilka som får delta i dialogen kring stadens utveckling.

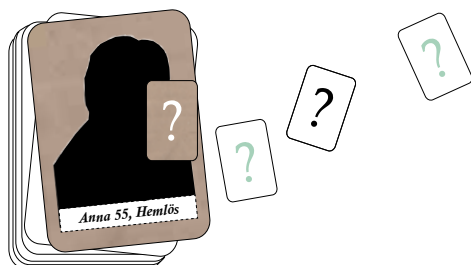
På varje kort finns en bild som ska representera grupper med olika erfarenheter av staden.

* Bilden är ett förslag på hur korten kan komma att se ut!

NORMKORTET; SÅ KAN DET FUNGERA!

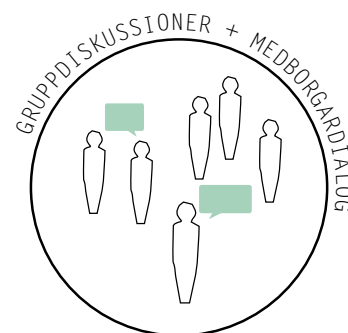
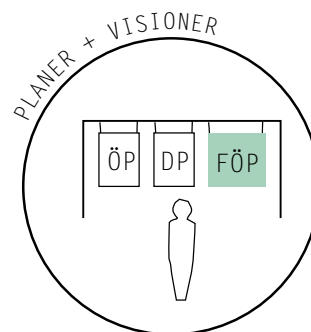
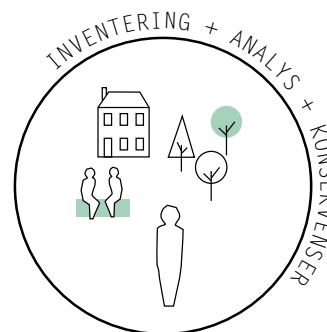

Ett verktyg kan vara en kortlek med normkort...

Korten kan sedan användas vid inventering, för att bedöma åtgärder, vid en bedömning av vilka konsekvenser ett projekt kommer att få för olika grupper och för att i efterhand utvärdera vad ett projekt faktiskt fick för konsekvenser för dessa. Det kan användas tillsammans med verktyg som redan finns, till exempel med social konsekvensanalys. Det kan också användas i gruppdiskussioner, vid framtagandet av planer och visioner och vid medborgardialog.

För att fokusera på upplevelsen eller erfarenheten hos olika grupper istället för på fördomar om gruppens behov kan en idé vara att presentera ett dagsprogram på baksidan av normkortet - det gör personen mer mänsklig istället för en del av en avhumaniserad grupp. Det kan också hjälpa till att svara på frågan huruvida vems vardag som premieras av det aktuella projektet.

I det här arbetet har vi haft chansen att utvärdera effekterna av planeringen. Ofta är processerna långa och det är inte alltid projekt utvärderas utifrån det liv som slutligen faktiskt skapas på platsen. Det är viktigt att ha ett konsekvenstänk från början, vi har här kunnat se att det fick ge vika inför en mer kortsiktig lösning på det givna politiska uppdraget. Behovet av utvärdering och konsekvenstänk är något vi tar med oss från vår uppsats.

...som kan användas vid olika tillfällen

RÄTTVISA

Generellt anser vi att rättviseaspekten skulle kunna uppmärksammas betydligt mer inom stadsbyggnad och planering. Detta kan göras på många olika sätt där ett är att uppmärksamma vilka vi planerar staden för. Det finns vissa grundläggande värden och principer för jämlikhet och rättvisa som tål att upprepas och som ständigt behöver vara närvarande vid utformningen av våra städer. Här bredvid redovisar vi några kriterier att ta till vara på utifrån vår undersökning, i vad vi valt att kalla rättvisamanifestet.

I uppsatsen har vi haft social hållbarhet och rumslig rättvisa som perspektiv, det finns många andra ingångar till att diskutera den problematik vi tagit upp. Till exempel har ekonomi varit en styrande faktor då det kommer till placeringen av boendena. Opinion och allmänvilja kontra enskilda gruppers behov har också spelat en stor roll. Till syvene och sist avgörs dock räckvidden för planeringsprofessionen av politiken.

I vidare forskning hade det varit intressant att ta upp:

- *Hur skulle kommunen kunna använda sin möjlighet att villkora nybyggnation på sin egen mark så det gynnar dem som har det sämst ställt?*
- *Hur kan allmänna platser bättre inkludera alla grupper i samhället?*
- *Hur fungerar plan- och bygglagen då det kommer till medborgardialog och rättvisa. En öppen dialog leder inte alltid (eller sällan?) till ett rättvist utfall. Hur kan detta hanteras i planprocessen?*
- *Vad har hemlösa för strategier då det kommer till sitt boende? Vilka platser väljer de att sova på och går det att som planeringsarkitekt sörja för deras behov i den faktiska planeringen?*

RÄTTVISEMANIFESTET

GENERELLT

Alla människor är lika mycket värda och alla människor ska vara lika inför systemet och lagen. Socioekonomiskt svaga ska inte bo där det är förbjudet att placera permanenta bostäder.

Människor har ingen anledning att vara tacksamma för en dålig miljö. Alla har rätt till goda boendemiljöer som inte gör en sjuk eller stressad.

Erkänn att det bor människor permanent på platser olämpliga för bostäder. De finns i staden och de försvinner inte för att vi ignorerar dem, de måste tänkas på vid planeringen av staden.

UTIFRÅN UNDERSÖKNINGEN

Flera upplever att de skärper sig när de har grannar, folk ser en, man får en gemenskap och ett värde utöver sin grupptillhörighet.

> Separera inte aktivt människor fysiskt.

Flera upplever att deras boende har en stämpel och att det påverkar deras självkänsla negativt.

> Utforma boenden med omsorg, bygg inte likadana "fattigmansbostäder" som barackerna är idag.

Det är mycket stökigt och skräpigt kring Tillfället, detta signalerar att samhället gett upp på dem som bor här och gör att "de andra" inte vill vistas i området.

> Ignorera inte platser i staden, släpp inte taget. Visa omtanke och hög kvalitén på de platser som omges av en negativ berättelse där de allra fattigaste måste vistas.

SLUTSATS

Berättelsen som vi presenterat i den här uppsatsen är en del av verkligheten i staden. Det är en berättelse långt ifrån den som Göteborgs stad eftersträvar i sina policydokument och visioner. Berättelsen är i mycket ett resultat av att resurser inte längre omfördelas till förmån för de allra svagaste, idag konkurrerar alla på samma marknad vilket alltid gynnar dem som redan har. Utbudet av bostadsalternativ för dem med små resurser har minskat och därmed har konkurrensen mellan de svagaste ökat. Det utmanar FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och Sveriges grundlag som talar om bostaden som en grundläggande rättighet. Det är en orättvis utveckling som även oroar de styrande politikerna i Göteborg som trots goda intentioner inte lyckats bryta utanförskapet.

Att placera marginaliserade människor i fysiska miljöer som är sämre än de miljöer där andra personer tillåts bo visar tydligt på att olika människor värderas olika i staden. Tvärt emot grundtanken i den svenska bostadspolitikens om att det inte ska gå att skilja på fattiga och rika utifrån bostaden så blir skiljelinjen extremt tydligt då de marginaliserade placeras i baracker i industriområden. Invånarna lär sig på det här sättet att det finns de som är normala och önskvärda som förtjänar en plats i staden och sedan finns de som inte passar in och som därför inte förtjänar att vara en del av staden. Vi visar på det här sättet genom miljön vem som värderas högst och uppdelningen mellan "vi" och "dem" cementeras. Konsekvensen av detta kan i förlängningen bli minskade möjligheter för möten och en minskad förståelse mellan grupper i samhället, istället skapas en grogrund för fördomar och intolerans.

Vi har konstaterat att det idag görs mycket för att verka för social hållbarhet i Göteborg men att de dokument och rapporter som tagits fram ännu inte gett några avtryck i den fysiska verklighet vi mött. Det tycks saknas en brygga mellan visionen och utförandet. Det finns således ett stort utrymme för att på olika sätt arbeta mer med rumslig rättvisa i utvecklingen av staden.

I vår undersökning är det tydligt att de som bor på platserna vi undersökt påverkas av sin boendemiljö men också av berättelsen som finns om boendena som platser för misslyckade människor. Känslan av utanförskap leder till en attityd där de boende vänder ryggen åt det vanliga samhället då de upplever att det vanliga samhället vänt ryggen åt dem. Det här leder i sin tur till att de boende ibland upplever ett obehag av att möta "de andra" sprunget ur en rädsla att inte kunna bete sig eller att bli dömda även om de försöker vara "normala". Konsekvensen blir en isolering som är mycket svår att bryta.

På Göteborgs bakgårdar har vi träffat människor som annars sällan tillfrågas i debatten om staden. Det är en grupp som anses vara utan egen vilja och preferenser och som ständigt förväntas vara tacksam för det de får, oavsett vad det är. Fördelningen där de svagaste får de sämsta miljöerna bidrar till att stärka utanförskapet ytterligare genom en fysisk uppdelning av staden. En uppdelning som kan återses i städer över hela världen. En uppdelning som är orättvis. Som ett av världens rikaste länder borde vi kunna bättre än så.

ENGLISH SUMMARY

The decreasing redistribution of resources is widening the gap between rich and poor, as a result of globalization and market economy forces. The city competes with its image in order to attract investments. This is reflected both in societal and physical structures as people with low socioeconomic status are pushed out and excluded in the periphery of the city, which is an unjust development. This is an ongoing process all around the world. Also in Sweden and Gothenburg, which has been ranked as the third most segregated municipality in the country.

We have observed that marginalized people in some cases are living in industrial areas in Gothenburg where it is forbidden to live. These people are placed here by the municipality as a solution for finding homes for this group. When the city locates marginalized people where others wouldn't be allowed to live, with big infrastructure such as railways and motorways as their only neighbors, it has consequences for the whole society.

The aim in this paper has been to highlight and investigate the injustice in the city of Gothenburg through these places and through the concept of spatial justice. Further this paper explores which consequences this has for the people living at the sites and for the city as a whole. The research questions have therefore been;

- How are the people that lives in these places affected by their living environment in terms of sense of alienation, the ability to affect daily routines and perception of himself in relation to the site and the city?*
- How is the spatial justice in Gothenburg affected by the placement of marginalized groups in worse physical dwelling environment than others?*

This research is delimited to managing the social dimension of sustainable development, which importance could be found in the first paragraph of the Swedish law for the built environment. The concept of social sustainability holds various questions concerning class, justice, ethnicity, gender, power, democracy and

equal value. In this paper the focus is on justice in terms of spatial justice, which is an important aspect of achieving social sustainability. Spatial justice is a concept that connects social justice and place and is here used to concretize and discuss the social aspects of urban development and the location of dwellings for marginalized people.

In Sweden, the right to adequate dwellings has been a part of the welfare system. In the middle of 19th century people would be ensured good home regardless socioeconomic status through the state by public housing. The dwellings for people with low income and big families were taken away as they clearly declared who was poor which was considered unjust. Today things look differently on the competitive housing market, public housing is no longer what it used to be as it has to be driven by profit. This system benefit those who already have and as a result of this the competition for housing among the weakest groups in society has increased. Many of those who need a home are therefore placed in a system outside the regular market to be able to get a roof over their head. The society also tends to see this people as a burden today and in many ways they are being dehumanized, as there is a strong image of how you must earn your way into society.

In this master thesis we investigate eight of these unjust locations of dwellings for people with low socioeconomic status in the city, but concentrates on two which is described and analyzed in-depth. These locations are a part of the formal planning and the study concerns the nearest environment around the houses – not what's within the walls. In order to collect data, we have used methods such as case study, inventory, site analysis, interviews and time geography. The interviews were held through visits, telephone and mail corresponding with officials in the municipality and dialogues with residents at the sites. The theoretical framework used for analyzing the sites and the feelings of the ones living there, is a part of the concept of spatial justice. The terms used where Exclusion (which is about the access of places), Identity (which is linked both to place and people), Appropriation

(which is about who is representing and the “owner” of the place), Everyday life (how the built structure sets the framework for daily activities) and finally The City branding (Which investments and people the city wants to attract).

The administrative offices within the municipality of Gothenburg City which are involved in the placement of people in our investigated sites are: The Real Estate office, City planning office and finally Social resource management office. Documents and strategies for the development of Gothenburg have been produced by these which declare the visions for the city. The conclusion of the visions is that Gothenburg should be a place where the good life should be possible to live for everyone, now and in the future.

Then how can the city place people in industrial areas if their intention is to include everyone in the city? The story behind the location of these dwellings for marginalized people has been brought into light with the help of officials in the municipality. They all refer to a breakpoint in 2003, when a promise was made to close a temporary camp for those without a home on a private property in the wealthy neighborhood of Askim in Gothenburg. This promise became a political commission; to find 200 new homes at 10 different locations, for the ones that had been living in the camp and for further need of housing for a marginalized group. The mission of finding these places for location of dwellings landed on the Real Estate office in cooperation with the City planning office and Social resource management office. The process of finding these locations where characterized by the short amount of time. In order to accomplish the commission the strategy became to locate the dwellings in industrial areas where there should be as little complain as possible. As there is forbidden to have dwellings for housing purpose in these areas the accommodation would come through by temporary planning permissions and the dwellings where called short-term accommodations even though they know people were supposed to live here for a longer time. The placements of the dwellings are today seen as a no-go, as something that would not happen now as the

new approach is to integrate people in apartments in the already built structure. Even though, a new dwelling in a bad location recently opened and the reason was that it was planned for a long time but also that the city somehow has contented themselves with the fact that some people gets to live where no one else are allowed to live.

All the places we investigated have mainly one thing in common – they are located in industrial areas where there are no other residential buildings located. These areas are characterized by large scale warehouses and industries. The urban design is clearly intended for operating business and traffic, and not for human activities and interaction. There is a lack of public spaces and everyday services nearby. The sites are exposed to high levels of noise by surrounding traffic and industries which affects the people living there concerning health and routines in their everyday life. Some of the residents say that they can't have their windows open or that they need to have strategies to sleep so they won't be woken up by noise. On all sites there are traces to be found of who is living there, by the burnt wires and liquor bottles. Either of the in-depth study sites gets commercial or mail by the mailman. This means that a simple daily routine that is the same for everyone is not to be found here. Based on the location of the dwellings there were in some cases difficult for the residents to participate in everyday activities, because they need to travel far for this and the path back and forth from the bus and tram stop was often perceived as unsafe. None of the residents said that they used their nearest environment and some of the dwellings had bad reputation. This, together with the localization and lack of care in urban design, creates a mental picture of a place for loser, which has in some case a negative impact on the self-esteem for the ones living here. Many of the residents said that they felt unwanted in society and that these places put a label on you.

The story of these people and the places is the reality of the city, far from the desirable image of Gothenburg which the city wants to promote in policies and documents. It is in many ways a result of the fact that resources no longer are redistributed in favor for the

weakest and on the housing market the ones who already have is being favored. This is a dangerous development that challenges the UN Declaration of Human Rights and the Swedish Constitution which speaks about dwelling as a fundamental right. It's a development that also worries the politicians and officials in Gothenburg, which despite good intentions with promoting social sustainability in urban planning, in this case has failed to overcome exclusion for this group. It seems to be a bridge lacking between vision and implementation.

In our study it is clear that those who live in the places are affected by their living environment but also by the negative image of the dwellings. The sense of alienation leads to isolation and an attitude where residents here are turning their backs on the society as they perceive that the society turned its back on them. These people are seldom asked in the debate about the city. It is a group that is considered to be without any preferences and should be grateful for what they get, no matter what it is. They are assigned rooms in the city that does not give them the same dignity as other people. By placing marginalized people in environments that are worse than the environments in which other persons are allowed to live in, clearly shows how different people are valued in the city. The inhabitants in the city learn in this way that those who are normal and desirable deserves to be included and those who don't fit in are excluded. By the placement of this people in industrial areas we show who receive the highest priority and the division between "us" and "them" is cemented. This will ultimately result in a decreased opportunity for meetings and understanding between groups in society, and will instead create a breeding ground for prejudice and intolerance.

The distribution of a worse place for the weakest groups helps strengthen exclusion further through a physical division of the city in Gothenburg which can be seen around the world as well. This division is unfair. As one of the world's richest countries, we can do better than that.

Referenser.

*Här återger vi de källor och adressen till dem
(internet), som vi använt oss av.*

Arnstberg, Karl-Olov (2000). *Miljonprogrammet*. Stockholm: Carlsson

Axelsson, Johanna (2010) *Identiteter i landskapet – Relationen mellan människor och platser*. Alnarp

Birgersson, Bengt-Owe (2008) *Bostaden en grundbult i välfärden — en förstudie om levnadsvillkor och boende*. Uppdrag: Hyresgärsföreningen.

Bostadspolitiska utredningen (1996). *Bostadspolitik 2000: från produktions- till boendepolitik*. Särtryck : översväganden och förslag. Stockholm: Fritze

Boverket (2008) *Nytta med allmännyttan*.

Budget 2014. Kommunstyrelsen Göteborg (MPS,V)

Denscombe, Martyn (2009) *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Fainstein, Susan (2010) *The just city*. Ithaca, N.Y.: Cornell University Press

Fegler, Cecilia. Unemo, Lena (2000) *Vad är hållbar utveckling?* Bilaga 7 till Långtidsutredningen 1999/2000 Finansdepartementet Stockholm

FN (1987) *Vår gemensamma framtid*. Världskommissionen för miljö och utveckling under ordförandeskap av Gro Harlem Brundtland. Stockholm: Prisma

Forsemalm, Joakim (2004) *Vems är staden?* I Johansson, Thomas och Sernherde Ove (red) *Urbanitetens omvandlingar: kultur och identitet i den postindustriella staden*. Göteborg: Daidalos

Fredriksson, Charlotta. Marntell, Malin (2013) *Stadspolitik för miljömässigt, socialt, kulturellt och ekonomiskt hållbar utveckling*. Bilaga 3 till rapporten Främjande av hållbar stadsutveckling - slutrapportering av ett regeringsuppdrag till Boverket, Riksantikvarieämbetet, Arkitekturmuseet och Formas. Beställare: Boverket

Friberg, Tora (1990). *Kvinnors vardag: om kvinnors arbete och liv : anpassningsstrategier i tid och rum*. Diss. Lund : Univ.

Gehl, Jan (2010). *Cities for people*. Washington: Island Press

Hansen Löfstrand, Cecilia (2010) *Skenlösningar och fasadrenoveringar*. I Holgersson, Helena, Thörn, Catharina, Thörn, Håkan och Wahlström, Mattias (red.) *Göteborg utforskat - Studier av en stad i förändring*. Göteborg: Glänta.

Holgersson, Helena. Thörn, Catharina. Thörn, Håkan och Wahlström, Mattias (red.). (2010). *Göteborg utforskat - Studier av en stad i förändring*. Göteborg: Glänta.

Holloway, Lewis & Hubbard, Phil (2001). *People and place: the extraordinary geographies of everyday life*. Harlow: Prentice Hall
Hägerstrand, Torsten (2009). *Tillvaroväven*. Stockholm: Forskningsrådet Formas

Jansson, Anna (2008) *Den ständigt avvikande förorten, medias diskriminering av förorten Andersberg*. Kalmar

Johansson, Thomas (2004) *Gentrifiering och estetisering av den postmoderna staden*. I Johansson, Thomas och Sernherde Ove (red) *Urbanitetens omvandlingar: kultur och identitet i den postindustriella staden*. Göteborg: Daidalos

Johansson, Thomas (1:2004) *Den frånvarande staden?* I Johansson, Thomas och Sernherde Ove (red) *Urbanitetens omvandlingar: kultur och identitet i den postindustriella staden*. Göteborg: Daidalos

Larsson, Anita. Jalakas, Anne (2008). *Jämställdhet nästa!: samhällsplanering ur ett genusperspektiv*. 1. uppl. Stockholm: SNS förlag

LaGro, Jr., James A. (2001). *Site analysis: linking program and concept in land planning and design*. New York: Wiley

Lindensjö, Bo (2004) *Perspektiv på rättvisa*. Göteborg: Daidalos

Lefèbvre, Henri (2011) *The production of space*. 30th print Malden, Mass: Blackwell Publishing.

- Lynch, Kevin (1960) *The image of the city*. Cambridge, Mass.: M.I.T. Press
- Madanipour, Ali (2003) *Public and private spaces of the city*. New York, NY: Routledge
- Madanipour, Ali (2004) Marginal Public Spaces in European Cities. *Journal of Urban Design*, Vol. 9. No. 3
- Mukhtar-Landgren, Dalia (2005) Den delade staden - Valfärd för alla i kunskapsstaden Malmö. I Abrahamsson, Christian (red.). *Staden*. Stockholm: Tidskriftsföreningen Fronesis
- Németh, Jeremy (2006) Conflict, Exclusion, Relocation: Skateboarding and Public Space, *Journal of Urban Design*, Vol. 11. No. 3
- Olsson, Lina (2008) *Den självorganiserade staden: appropriation av offentliga rum i Rinkeby*. Diss. Lund : Lunds universitet
- Olsson, Lina. Wikström, Tomas (2012) *Stadens möjligheter: platser och stråk*. Malmö: Tita-projektet, Region Skåne. Tillgänglig på Internet: http://web.lund.se/upload/Stadsbyggnadskontoret/LundNE_Brunnsh%C3%B6g/pdf-filer/Stadens%20m%C3%B6jligheter.pdf
- PBL (2010:900) 1:1. *Plan- och bygglagen*.
- Rätt boende (2012) *Rätt boende - Nuläge och förslag till inledande åtgärder*. Göteborgs stad. Tillgänglig på Internet: [http://www.boendeportalen.goteborg.se/prod/fastighetskontoret/boendeportal/dalis2.nsf/vyFilArkiv/Ratt_boende_rapport_slutv.pdf/\\$file/Ratt_boende_rapport_slutv.pdf](http://www.boendeportalen.goteborg.se/prod/fastighetskontoret/boendeportal/dalis2.nsf/vyFilArkiv/Ratt_boende_rapport_slutv.pdf/$file/Ratt_boende_rapport_slutv.pdf)
- Sahlin, Ingrid (2013) Bostadslöshet som politiskt resultat i Grelsson Almestad, Elin, Mukhtar-Landgren, Dalia & Fumarola Unsgaard, Olav (red.). *Hemmet och bostaden*. Malmö: Tidskriftsföreningen Fronesis
- Savage, Michael, Warde, Alan & Ward, Kevin (2003) *Urban sociology, capitalism and modernity*. 2. ed. Basingstoke: Palgrave Macmillan
- Sernherde, Ove (2004) Förord. I Johansson, Thomas och Sernherde Ove (red) s. 7-10 *Urbanitetens omvandlingar: kultur och identitet i den postindustriella staden*. Göteborg: Daidalos
- Thörn, Catharina (2006) Kampen om staden och offentlighetens omvandling. I Johansson, Thomas & Sernhede, Ove (red.) *Urbanitetens omvandlingar II*, Göteborg, Daidalos
- Thörn, Catharina (2005) Tecken på vad? Graffiti, nolltolerans och ytans politik. I Abrahamsson, Christian (red.). *Staden*. Stockholm: Tidskriftsföreningen Fronesis
- Thörn, Catharina (2004) *Kvinnans plats(er): bilder av hemlöshet*. Diss. Göteborg : Univ
- Tunström, Moa (2005) Staden som scen, bostad och paradox. I Broms Wessel, Ola, Tunström, Moa & Bradley Karin (red.). *Bor vi i samma stad? Om stadsutveckling, mångfald och rättvisa*. Pocky.
- Törnqvist, Anders. Olsson, Sören. Claesson, Staffan (2012) *Ett socialt blandat boende i Göteborg. Göteborgs stad*.
- Van Lieshout, Maartje (2008) Outside Is Where It is At, Youth and Immigrants. Perspectives on Public Spaces. *Space and Culture*, vol 11 nr 4
- Zukin, Sharon (1997) *The Culture of Cities*. Oxford: Blackwell
- Åkerlund, Carl (red.) (2011). *Bryt!: ett metodmaterial om normer i allmänhet och heteronormen i synnerhet*. 3., [omarb.] uppl. Stockholm: Forum för levande historia. Tillgänglig på Internet: http://www.rfslungdom.se/sites/default/files/media/bryt_upplaga3.pdf
- Åquist, Ann-Cathrine (2001) Vardagslivsperspektiv som planeringsredskap. I Elander, Ingemar (red) *Den motsägelsefulla staden. Vardagsliv och urbana regimer*. Lund: Studentlitteratur

GP 2014-03-24. *Anneli Hulthén (S) oroad över segregationen*. Göteborgs-Posten. <https://www.gp.se/nyheter/goteborg/1.2318062-anneli-hulthen-s-oroad-over-segregationen> (Hämtad 2014-03-24)

Fastighetstidningen. 2013-06-02. *Dags för social housing?* <http://www.fastighetstidningen.se/dags-for-social-housing-i-sverige/> (Hämtad 2014-03-27)

Tidningen Arkitekten 2005-12-21. *En tillfällig plats*. <http://www.arkitekt.se/s18134> (Hämtad 2014-03-18)

GP 2013-11-25. *Göteborg är en dålig stad för hemlösa*. Göteborgs-Posten. <https://www.gp.se/nyheter/goteborg/1.2189239-goteborg-en-dalig-stad-for-hemlosa> (Hämtad 2014-03-27)

Vårt Göteborg 2003-04-08. *Nya boenden för missbrukare och hemlösa*. Vårt Göteborg - Göteborgs stads nyhetstidning på nätet. http://www.vartgoteborg.se/prod/sk/vargotnu.nsf/1/bostad,nya_boenden_for_missbrukare_och_hemlosa (Hämtad 2014-02-17)

Hem och Hyra nr 3 1014. *På väg mot nya fattighus?*

Faktum de hemlösas tidning 2009-04-30. *Slaget om Meros*. Tillgänglig: <http://faktum.se/2009/04/slaget-om-meros/> (Hämtad 2014-02-18)

Metro 2013-11-03. *Sveriges tredje mest segregerade stad*. <http://www.metro.se/goteborg/goteborg-sveriges-tredje-mest-segregerade-stad/EVHmkl!IQni3zCRTAVt6/> (Hämtad 2014-03-27)

GU-spegeln nr 3: 2011. *Latteekonomi styr våra städer*. Intervju med Thörn, Catharina.

GP 2014-03-18. *Tuffare krav gör nya grupper hemlösa*. Göteborgs-Posten. <http://www.gp.se/bostad/1.2314417-tuffare-krav-gor-nya-grupper-hemlosa> (Hämtad 2014-03-18)

Wångersjö, Max. 2003. Expressen. *Här vill man ge utslagna nytt boende* 2003-04-08. *Skicka knarkarna till Donsö istället* 2003-04-30. *30 Nya boenden för hemlösa på gång* 2003-06-11. (Hämtade: 2014-02-18)

Göteborgs stad.a. 2013. *Social resursförvaltning*. Senast uppdaterad 2013-03-25 <http://goteborg.se/wps/portal/enheter/fackforvaltning/social-resursforvaltning>

Göteborgs stad.b. 2014. *Fastighetskontoret*. Senast uppdaterad 2014-03-20 <http://goteborg.se/wps/portal/enheter/fackforvaltning/fastighetskontoret/>

Göteborgs stad.c. 2013. *Stadsbyggnadskontoret*. Senast uppdaterad 2013-10-16 <http://goteborg.se/wps/portal/enheter/fackforvaltning/stadsbyggnadskontoret>

Göteborgs stad.d. *Älvstaden* <http://alvstaden.goteborg.se/vision-alvstaden>

Göteborgs stad.e. 2012. *S2020*. Senast uppdaterad 2012-09-21 <http://www.socialhallbarhet.se/om-s2020/>

Älvstranden utveckling. <http://www.alvstranden.com/hem/>

PBL - kunskapsbanken. <http://www.boverket.se/Vagledningar/PBL-kunskapsbanken/>

Olsson, Sören. Larberg, Vanja. och Svensson, Anders. *Identitet och upplevelse*. Göteborgs stad. <http://stadsutveckling.socialhallbarhet.se/identitet-och-upplevelse/> (Hämtad 2014-02-10)

Olsson, Sören. (2012) *Social hållbarhet i ett planeringsperspektiv*. Göteborgs stad. Tillgänglig: <http://www.goteborg.se/> (Hämtad 2014-02-11)

OTRYCKTA KÄLLOR (INTERVJUER/ FÖRELÄSNINGAR/SEMINARIER)

Branegård, Birgitta. 2014-02-13.
Boendeavdelningen Fastighetskontoret.
Telefonintervju

Britta. 2014-02-21. Idag personal på August Barks
gata tidigare personal på Tillfället. Intervju på
August Barks gata

Ghansah, Matias. 2014-02-18. Har länge arbetat
med hemlösa i Göteborg, har bland annat tidigare
drivit ett eget boende. Intervju på Faktum

Gedeck, Erik. 2014-04-11. Fastighetskontoret.
Telefonintervju

Holm, Per. 2014-02-05. Planeringsledare och
psykolog på Social resursförvaltning. Intervju på
Social resursförvaltning i Gårda.

Hultén, Anneli. 2014-03-25. Seminarie För vem
bygger vi staden?, Folkteatern.

Junker, Peter. Planeringschef på
Fastighetskontorets markavdelning. Mailkontakt
februari och mars 2014.

Kamne, Ulf. 2014-03-25. Seminarie För vem
bygger vi staden? Folkteatern.

Melander, Charlotta. 2013-11-20. Seminarie:
Vilken stad vill vi bo i? Lindholmen

Schäfer, Dag. 2014-04-11. Fastighetskontoret.
Telefonintervju

Silvia, Orrego Briceño. 2014-03-11. Planarkitekt på
stadsbyggnadskontoret, handläggare för planen DP
Frölunda - hotell och kontor vid August Barks gata
2014 . Telefonintervju

Östling, Malin. 2014-04-15. Verksamhetschef för
Boende och Socialjour, Social resursförvaltning.
Telefonintervju

PLANDOKUMENT

DP för ny Marieholmsbro 2012. Antagen och laga
kraftvunnen under första kvartalet 2013.

FÖP Fässbergsdalen 2011. Antagen av
kommunfullmäktige 2012-12-12.

DP Frölunda - hotell och kontor vid August Barks gata
2014. Planen antogs av byggnadsnämnden den 17
december 2013 och vann laga kraft 2014-02-04.

ÖP09, *Översiktsplan för Göteborg*, Antagen 2009-02-
26 av kommunfullmäktige, Stadsbyggnadskontoret

BILDKÄLLOR

1. Geunsspelet
[http://www.goformind.se/images/spelbilder/Pro-
duktbilder/genusspell1-700px.jpg](http://www.goformind.se/images/spelbilder/Produktbilder/genusspell1-700px.jpg) (genusspelet)

2. Mobila museet, Stadsmuseet
<http://www.laget.se/nyans/Picture/610158> (Bibli-
otek i bergsjön)

4. Bogota cykelvägar
[http://api.ning.com/files/8Ql4wihrIVy64adRj-
2FOh8o7sme9jDGdNrUZhTWR7Q8PgB-
K*KU5I1qFFyVHWSl*WLpP5oX6JOnJ1C6d-
PabI1dILpDD4Bhr/alameda_aerial.jpg](http://api.ning.com/files/8Ql4wihrIVy64adRj-2FOh8o7sme9jDGdNrUZhTWR7Q8PgB-K*KU5I1qFFyVHWSl*WLpP5oX6JOnJ1C6d-PabI1dILpDD4Bhr/alameda_aerial.jpg)

5. Hatert housing
<http://www.archdaily.com/tag/social-housing/>
© 24H architecture

6. The bridge homeless assistance center
[http://www.archdaily.com/115040/the-bridge-
homeless-assistance-center-overland-partners/](http://www.archdaily.com/115040/the-bridge-homeless-assistance-center-overland-partners/)
© Overland Partners

Visionsbild Älvstaden. Hämtad från > [www.alvsta-
den.goteborg.se/vision-alfvstaden](http://www.alvstaden.goteborg.se/vision-alfvstaden)

Bilagor.

*Här återfinns de intervjuguider och
övrigt material som vi använt oss av i vår
undersökning och uppsats.*

INTERVJUFRÅGOR

Vem:

Var:

Dag:

Tid:

Vem ansvarar för vad gällande planering av boende? Hur ser kedjan ut? Vem fattar beslutet om vilken mark som kan användas till boenden?

Vad finns det för krav som styr från socialresurs sida - vad säger man till fastighetskontoret (måste gå fort?, hur många?, nära vilka funktioner?)

Vi läste i en artikel i Vårt Gbg från 2003 att många av de här boendena har kommit till som en konsekvens av att Meros camping lade ner. Och att man hade som strategi att placera de nya bostäderna i eller när industriområden.
Berätta mer, varför?

Vad finns det för för och nackdelar med att folk bor på de här platserna?

Vad tycker du fungerar/inte fungerar med dagens sätt att planera för boenden.

Vilket begrepp ska vi använda när vi skriver om personer som bor på de här platserna?

Övriga noteringar/frågor:

INTERVJUFRÅGOR TILL BOENDE

Namn/Ålder/kön

Hur länge har du bott här (kön - ålder)?

Vad är bra med att bo här?

Vad är dåligt med att bo här?

Tycker du om området ditt boende ligger i?

Använder du miljön närmast ditt boende på något sätt (fika/odla/promenera?)?

Vilka andra platser än ditt boende brukar du besöka?

Hur brukar du ta dig till andra platser (gå/bil/buss/övrigt)?

Vad tycker du om placeringen av ditt boende i staden? Tycker du att det är lätt eller svårt att ta dig till och från boendet?

Umgås du med någon annan som bor här eller i området omkring?

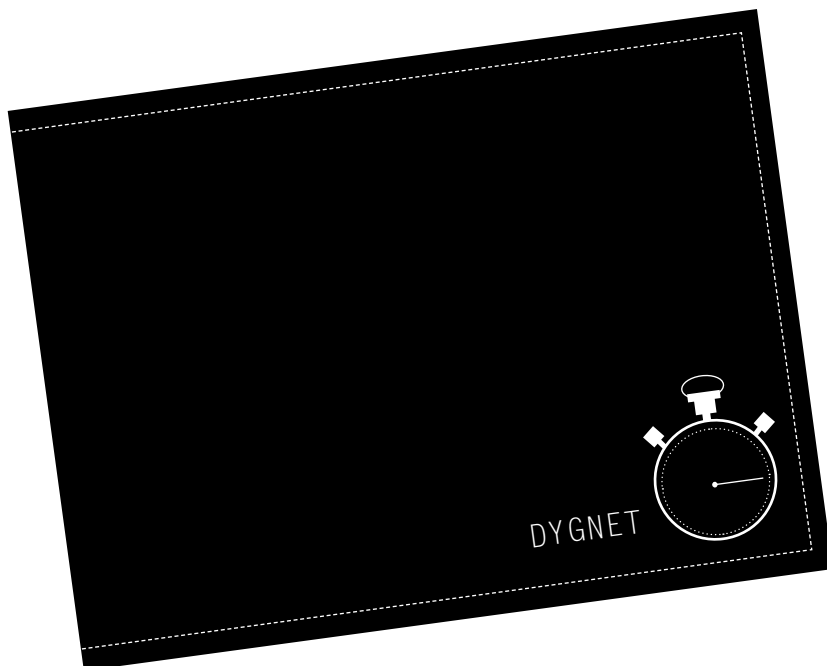
Känner du att du har möjlighet att själv bestämma över dina vardagsrutiner/ delta i de aktiviteter du vill i din vardag?

Känner du dig trygg i området omkring din bostad på kvällar och nätter?

Föredrar du att bo så här utan andra grannar utanför boendet eller skulle du hellre vilja att det bodde fler personer runtomkring?

Hur påverkar ditt boende din självkänsla / ditt egenvärde?/ Vad tror du folk tänker när de går förbi här?

Påverkar ditt boende din identitet?

DYGNET

email: darj.and@gmail.com

Masterarbete chalmers arkitektur
Vid frågor, kontakta oss gärna!

Karin Darj
mob: 0739 314109

Jessica Andersson
mob: 0737 699065

VAD GÖR DU IDAG?

I den här boken behöver vi din hjälp med att fylla i hur din dag ser ut.
Vilken tid du var på en plats och vad du gjorde där, om du var ensam
eller i sällskap med andra och hur du tog dig dit.

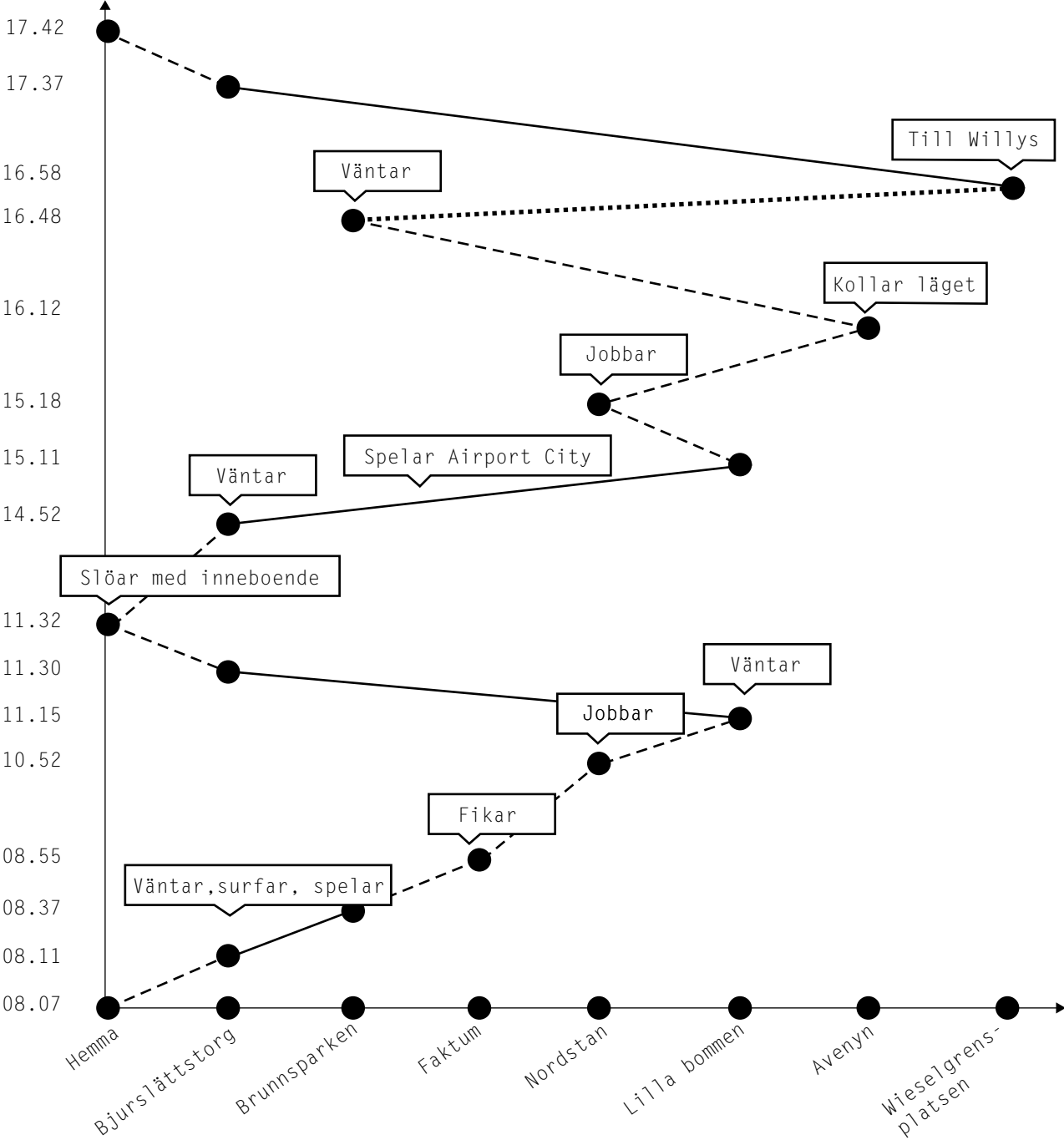
EXEMPEL:

Jag åt frukost ensam i min bostad. Sedan
promenerade jag in till centrala Göteborg och satt
på en bänk vid vattnet vid operan. Sedan åkte jag
spårvagn hem till min kompis.

DYGNET

TID	PLATS	AKTIVITET	FÄRDSÄTT	MED VEM
08:35-10:00	Hemma	Åt frukost, morgonbestyr	-----	Själv
10:40-11:40	Bänk vid operan	Titta på folk, filosofera	Gick	Själv
12:00-14:00	Hos kompis (Skogsvägen, Hisingen)	Prata, umgås	Spårvagn	Min kompis

REFERENSEXEMPEL : Bertils Tidsgeografi

REFERENSEXEMPEL : Bertils Rörelsemönster

